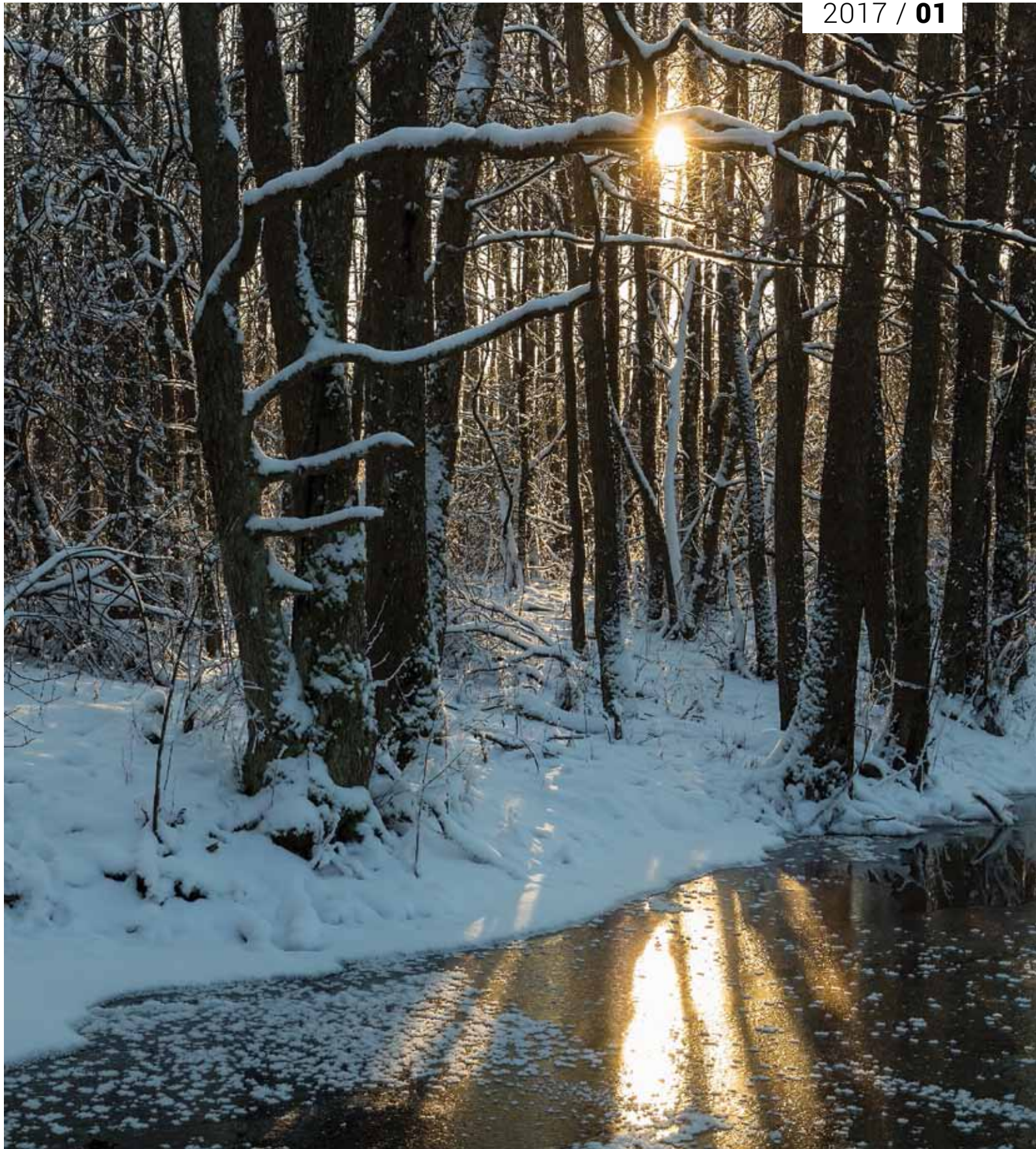

MŪSŲ GIRIOS

2017 / 01

Valtra – patikimas partneris miške

Kaina
nuo **53.000** EUR

3
METAI
GARANTIJA
ARBA
3000
VAL.

- Variklis AGCO Power (Sisu) – 111 AG
- 24+24 pavaros
- Metalinis degalų bakas
- Priekinio tilto diferencialo blokavimas
- Hidraulinio siurblio našumas 90 l/min
- Oro kondicionierius
- Miško padangos 20.8R38+16.9R28 NOKIAN

KRONOS 140 4WDM

Hidrauliniai manipulatoriai:

- Maksimalus strėlės ilgis – iki 10 m
- Keliamoji galia prie 4 m ilgio strėlės – iki 1,5 t
- 0,26 m² rąstų griebtuvai

Kronos medienos ištraukimo priekabos:

- Keliamoji galia – 14 t
- Mechaniškai varoma
- Stūmimo jėga – 75 kN
- Y tipo sukabinimas su traktoriaus galiniu tiltu
- Padangos 710/40R22.5 NOKIAN

SUOKONE

**Augmenijos
smulkintuvai**

nuo
13.000
EUR

30 psl.

VYTAUTO KNYVOS nuotraukos

20 psl.

4 Kronika**6 Aktualijos**

- 6 K. NAVICKAS
Racionaliausias valstybinių miškų valdymo modelis – viena įmonė
- 8 Nauji užmojai pertvarkyti valstybinį miškų ūkį pasėjo nerimą tarp miškininkų
- 10 Visos miškų urėdijos 2016 m. baigė pelningai

12 Miškininkystė

- 12 A. KASPERAVIČIUS, A. KULIEŠIS
Lietuvos miškotvarkos tobulinimas, taikant miškų inventorizacijos tęstinumo principus
- 16 A. AUGUSTAITIS, V. MAROZAS, G. MOZGERIS, V. ULEVIČIUS
Kompleksiškas klimato ir kitų aplinkos streso veiksnių poveikis miškų gebai adaptuotis ir švelninti globalios kaitos grėsmes
- 20 B. GRIGALIŪNAITĖ, D. BUROKIENĖ, A. MATELIS
Paprastojo šermukšnio (*Sorbus aucuparia*) nauda, ligos ir kenkėjai
- 22 Patobulinta valstybinių miškų pareigūnų uniforma ir jos dėvėjimo tvarka

25 Miškų kontrolė

- 25 Miškų kontrolės 2016 m. rezultatai

26 Profsąjungų veikla

- 26 I. RUGINIENĖ
Komisijos darbo „stalčiui“?

28 Užsienyje

- 26 Z. BITVINSKAITĖ
Ugnies ir ledo šalyje

30 Medžioklė

- 30 L. BALČIAUSKAS
Dėl briedžių sumedžiojimo kvotos padidinimo

32 Miškas ir visuomenė**36 Nauji leidiniai****37 Išėję negrįžti****39 Naujos pareigos****40 Laisvą minutę****41 Datos****42 Gamtos kalendorius – vasaris**

LIETUVOS MIŠKININKŲ SĄJUNGOS
ŽURNALAS

Leidžiamas nuo 1929 metų birželio
Indeksas 5057, su nuolaida – 5058
2017 m. sausis Nr. 1 (825)

ISSN 1392-6829

LEIDĖJAS

Viešoji įstaiga „Mūsų girios“

Vytėnio g. 50-312,

03229 Vilnius

Tel./faks. 8 5 2752047

El. paštas info@musu-girios.lt

www.musu-girios.lt

Įmonės kodas 125302897

PVM mokėtojo kodas LT 253028917

A/S LT887044060001501044

AB SEB bankas

REDAKCIJINĖ KOLEGIJA

Edmundas Bartkevičius (pirmininkas),

Marius Aleinikovas,

Marijonas Bernotavičius,

Raimondas Juzikis,

Antanas Kilcauskas,

Andrius Kuliešis,

Eglė Mankevičienė,

Rimantas Prūsaitis,

Edvardas Riepšas,

Albinas Tebėra,

Valdas Vaičiūnas

REDAKCIJA

Direktorius – vyr. redaktorius

Rimondas Vasiliauskas

tel./faks. 8 5 2752047,

mob. tel. 8 687 10616;

el. paštas rimondas.v@musu-girios.lt

Atsakingasis redaktorius

Vaclovas Trepėnaitis

tel. 8 5 2752047,

mob. tel. 8 687 10614;

el. paštas vaclovas.t@musu-girios.lt

Dizainerė – maketuotoja

Jūratė Kemeklytė Bagdonienė

Spausdino AB „Spauda“

Laisvės pr. 60, 05120 Vilnius

www.spauda.com

Tiražas 2000 egz.

Kaina 3,10 €

su nuolaida 2,05 €

„Mūsų Girios“ (Our Forests) magazine

Editor-in-chief R. Vasiliauskas

Vytėnio 50-312, LT-03229 Vilnius, Lithuania

Redakcijos ir autorių nuomonė ne visada sutampa.

Už reklamos turinį redakcija neatsako.

„Mūsų giriose“ išspausdintus straipsnius

ar jų dalis perspausdinti galima tik gavus raštišką

redakcijos sutikimą ir su šaltinio nuoroda.

Redakcija pasilieka teisę redaguoti straipsnius.

Nuo **vasario 1 d.** aplinkos viceministru paskirtas **Martynas Norbutas**, kuris kuruos gamtos apsaugos, miškų ir žemės gelmių sektorius. Pastaruoju metu jis dirbo europarlamentaro Bronio Ropės padėjėju Briuselyje.

Jam – 35 metai, po studijų Vilniaus universitete vedė mokymus viešųjų ryšių srityje, organizavo įvairias pilietines iniciatyvas, įgyvendino neformaliojo švietimo projektus, rengė seminarus ir konferencijas aplinkosauogos temomis, dirbo Europos Komisijos atstovybėje Lietuvoje.

Aplinkos ministerijoje sujungus Miškų bei Saugomų teritorijų ir kraštovaizdžio departamentus, įsteigtas **Gamtos apsaugos ir miškų departamentas**, kurį sudaro 6 skyriai: Miškų ūkio plėtros, Miškotvarkos ir miško išteklų, Miškininkystės, Privačių miškų, Gamtos apsaugos, Saugomų teritorijų ir kraštovaizdžio. Šio departamento direktoriumi paskirtas buvęs Miškų departamento direktorius **Donatas Dudutis**, direktoriaus pavaduotoju – **Algirdas Klimavičius**.

Naujasis Gamtos apsaugos ir miškų departamentas įkurdintas Vilniuje, A. Juozapavičiaus g. 9.

Sausio 4 d. LMSA pirmininkas dr. **Algis Gaižutis** susitikime su LR Seimo Aplinkos apsaugos komiteto pirmininku dr. **Kęstučiu Mažeika** aptarė privačių miškų savininkams aktualias problemas ir galimus jų sprendimo būdus, tobulinant teisinį reglamentavimą bei vykdamant parlamentinę kontrolę. Aplinkos apsaugos komiteto vadovas pažadėjo, kad bus analizuojamas ankstesnio Seimo įvesto papildomo 5 proc. apmokestinimo už parduodamą žaliavinę medieną miškų savininkams panaikinimas, taip pat bus kuriamas palankesnis žemės ir miškų savininkams teisinis reglamentavimas medžioklės srityje.

Sausio 4 d. Lietuvos medžiotojų ir žvejų draugijos (LMŽD) būstinėje surengtas draugijos narių šventinis susitikimas, kuriame dalyvavo LR Seimo Aplinkos apsaugos komiteto pirmininkas dr. **Kęstutis Mažeika**, šio komiteto narys **Aurimas Gaidžiūnas**, LMŽD vadovybė, rajoninių skyrių, rajonų medžiotojų ir žvejų draugijų, Vilniaus medžiotojų draugijos bei Kauno medžiotojų sąjungos atstovai. LMŽD pirmininkas **Bronius Bradauskas** apžvelgė draugijos 2016 m. veiklos rezultatus ir 2017 m. perspektyvas.

Sausio 4 d. ASU Iškilmų salėje vyko tradicinis Naujųjų metų pradžios renginys, kuriame pagerbti Metų nominacijomis pasižymėję universiteto dėstytojai ir studentai. Politikams įteikta nominacija „LR Seimo šturmas“ – 20 ASU absolventų ir darbuotojų išrinkta į dabartinį LR Seimą. Iš Miškų ir ekologijos fakulteto nominuo-

ti dėstytojas dr. **Žydrūnas Preikša**, studentas **Martynas Papartis** bei „Metų senjoras 2016“ nominacija skirta buvusiam darbuotojui doc. **Mindaugui Navasaičiui**.

Nuo **sausio 5 d.** iki **vasario 3 d.** visuomenei buvo pristatomas **Anykščių miškų urėdijos vidinės miškotvarkos projekto keitimas**, numatant viešojo naudojimo miško rekreacinės infrastruktūros objektų išdėstymą ir atitinkamas kraštovaizdžio formavimo priemones (projekto rengėjas – Valstybinis miškotvarkos institutas). Viešas projekto svarstymas vyks **vasario 6 d.** Anykščių miškų urėdijos salėje.

Sausio 10 d. Lietuvos mokslų akademijoje vyko LAMMC Miškų instituto vyriausiojo mokslo darbuotojo, prof. dr. **Kęstučio Armolaičio** paskaita – **diskusija „Miško kuro naudojimo plėtra: pažanga ar grėsmė gamtai?“** Pranešėjas apžvelgė atmosferos anglies dioksido kaupimąsi miško ekosistemų augalų biomasėje ir dirvožemyje, ar tai gali sušvelninti globalią klimato kaitą. Taip pat buvo analizuojama, kada miško biomasės išteklių naudojimas energetinėms reikmėms yra tausojančias.

Sausio 10 d. aplinkos ministras įsakymu Nr. 1D-32 patvirtino **Kooperatinių bendrovių (kooperatyvų) pripažinimo miško savininkų kooperatinėmis bendrovėmis (kooperatyvais) taisyklės**.

Sausio 12 d. Aplinkos ministerijoje surengtoje spaudos konferencijoje ministras **Kęstutis Navickas** pristatė žiniasklaidai

valstybinio miškų ūkio sektoriaus pertvarkos viziją ir siekius. „Esu įsitikinęs, kad valstybinių miškų valdymo konsolidavimas vienoje valstybės įmonėje geriausiai užtikrintų ilgalaikį šalies valstybinio miškų ūkio sektoriaus ekonominį stabilumą ir gyvybingumą, kartu leistų padidinti ekologinę ir socialinę miškų vertę, – sakė ministras K. Navickas. – Miškų valdymą reikia pertvarkyti jau vien dėl to, kad jis būtų skaidrus ir efektyvus. Toks yra mūsų pagrindinis tikslas“.

Sausio 12 d. aplinkos ministro Kęstučio Navicko įsakymu **nutraukta vilkų medžioklė 2016-2017 m. medžioklės sezonu**, nes sumedžiotas šiam laikotarpiui nustatytas jų skaičius (buvo leista sumedžioti 60 vilkų). Alytaus, Biržų, Molėtų, Rokiškio, Širvintų, Tauragės ir Vilkaviškio rajonų teritorijose leista sumedžioti po vieną vilką, Kupiškio rajone – 2 vilkus, Klaipėdos rajone – tris, Lazdijų ir Varėnos rajonuose – po keturis. Net 6 vilkai sumedžioti Varėnos rajono savivaldybės teritorijoje.

Sausio 13 d. aplinkos ministras Kęstutis Navickas susitiko su Lietuvos miškų ir miško pramonės darbuotojų profesinių sąjungų pirmininke Inga Ruginiene. Susitikime aptarta planuojama valstybinių miškų valdymo reforma ir jos tikslai. Šia reforma siekiama mažinti išplėstą administracinį aparatą, sujungti atskirus juridinius vienetus, kad nebūtų dubliuojamų bendrųjų administracinių funkcijų. Tiesiogiai miškuose dirbančių specialistų skaičius iš esmės nebūtų mažinamas, o iš sutaupytų lėšų būtų galima padidinti darbuotojų atlyginimus.

Sausio 18-19 d. Lietuvoje vyko Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (EBPO) atstovų misija, kuria siekta išsamiai susipažinti su Lietuvos pažanga, įgyvendinant EBPO rekomendacijas, susijusias su valstybės valdomų įmonių valdymo tobulinimu. Lietuva, siekdama narystės EBPO, išpareigojusi iki 2018 m. I ketvirčio pabaigos optimizuoti valstybės įmonių miškų urėdijų veiklą ir valdymą. Aplinkos ministras Kęstutis Navickas EBPO ekspertams pristatė planuojamą valstybinio miškų ūkio konsolidavimo į vieną valstybinių miškų valdymo įmonę projektą.

Sausio 17 d. Valstybinės miškų tarnybos Nacionalinės miškų inventorizacijos skyriaus vedėjas Gintaras Kulbokas ir vyriausieji specialistai Saulius Jezukevičius ir Vaiva Kazanavičiūtė dalyvavo **Aplinkos ir Žemės ūkio ministerijų organizuotame pasitarime LULUCF reglamento įgyvendinimo ir LULUCF sektoriaus išmetamųjų ir absorbuojamųjų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio apskaitos ir prognozių rengimo klausimais.**

Sausio 25 d. vyko nemokami nuotoliniai mokymai privačių miškų savininkams apie apvaliosios medienos matavimo būdus ir gabenimą (lektorius – KMAI kolegijos Miškininkystės katedros doc. dr. Albinas Tebėra). Tai jau penktas iš dešimties Aplinkos ministerijos organizuojamų nemokamų nuotolinių mokymų ciklo užsiėmimas.

Sausio 26 d. Miškų institute vyko LAMMC kasmetinės mokslinės ataskaitinės konferencijos „Agrariniai ir miškininkystės mokslai: naujausi tyrimų rezultatai ir inovatyvūs sprendimai“ trečioji diena, skirta miškotyros mokslams. Konferencijoje dalyvavo generalinis miškų urėdas dr. Rimantas Prūsaitis, miškų urėdijų, Aplinkos ministerijos Miškų departamento, mokslo ir mokymo institucijų darbuotojai.

Sausio 26 d. Rietavo savivaldybės posėdžių salėje surengtas Valstybinės miškų tarnybos parengto Rietavo savivaldybės valstybinės reikšmės miškų plotų schemos pakeitimo projekto viešas svarstymas.

Sausio 27 d. Aplinkos ministerijoje ministras Kęstutis Navickas surengė viešas konsultacijas su miškininkais, mokslininkais dėl reformos valstybinio miškų ūkio valdymo srityje. Ministras teigė siekiantis maksimalaus skaidrumo, kons-

truktuvios diskusijos ir naudingo nuomonių apsikeitimo, norint atrasti geriausius sprendimus valstybinių miškų tvarkymui, jų priežiūrai bei apsaugai užtikrinti. Ministras taip pat teigė iš mokslininkų išgirdęs vertingų pasiūlymų, kuriuos bus galima pritaikyti miškų ūkio pertvarkoje. Jis pabrėžė, kad girininkijos turi būti pagrindinė miškų ūkio priežiūros grandis, nuo jų veiklos tiesiogiai priklauso efektyvus ir darnaus miškų ūkio rodikliai.

Valstybinio miškų ūkio valdymo reforma siekiama mažinti administracinį aparatą, panaikinti dubliuojamas bendrąsias miškų urėdijų administracijų funkcijas. Tiesiogiai miškuose dirbančių specialistų skaičius nebus mažinamas, o iš sutaupytų lėšų bus siekiama padidinti darbuotojų atlyginimus.

Vasario 7 d. ir 10 d. visoje šalyje bus skaičiuojama, kiek mūsų miškuose – ir valstybiniuose, ir privačiuose – gyvena vilkų ir lūšių. Apskaitą atliks valstybinių miškų urėdijų ir gamtinių rezervatų direktorių darbuotojai. Joje taip pat gali dalyvauti medžiotojai, nevyriausybinės organizacijos atstovai, plėšriųjų žvėrių gausos ir apsaugos klausimams neabejingi gyventojai.

Nuo sausio 1 d. Gražutės regioninio parko direktorią prijungus prie Sartų regioninio parko direktorijos įsteigta bendra Sartų ir Gražutės regioninių parkų direktorija, kurios būstine paliktos Sartų RP direktorijos patalpos Zarasų rajone (Dusetos, Vytauto g. 5). Reorganizavimo tikslas – racionaliau naudoti materialinius ir finansinius išteklius, užtikrinant greta esančių parkų apsaugos režimą ir įgyvendinant jų steigimo tikslus.

➤ Šilutės miškų urėdija su Rambyno regioninio parko direktorija pernai su tvarkė netoli Vilkyskių miestelio esančio gamtos paminklo – Raganų eglės aplinką. Regioninio parko direktorija finansavo šios daugiakamienės eglės gyvybingumo palaikymui skirtus darbus (atliktas dirvožemio atkūrimas po egle, įterpiančią jį pjuvenas su mikorizės grybu), miškų urėdija – lentinio tako ir 2 stendų įrengimą.

Aplinkos ministras Kęstutis Navickas:

Gerb. Ministre, turite didelės darbo patirties aplinkosaugoje, todėl dauguma Aplinkos ministerijos veiklos sričių Jums nesvetima. Kuriai sričiai skirsite didžiausią dėmesį pirmiausia?

Mano kaip aplinkos ministro didžiausias rūpestis – atliekų tvarkymo sektorius. Savo darbotvarkėje nemažą dėmesį skirsiu pakuočių gamintojų/importuotojų atsakomybės problemai spręsti. Jeigu gamintojai/importuotojai tinkamai susitvarkys su jiems priskirta atsakomybės sritimi, tai būtų akivaizdi nauda gyventojams, kurie jau dabar rūšiuoja ir tinkamai tvarko buitines atliekas. Apskritai – atliekų kiekiai sąvartynuose turi mažėti.

Ar numatyti kokie nors pertvarkymai pačios Aplinkos ministerijos viduje (departamentų jungimas, etatų mažinimas)?

Nuo šių metų vasario 1 d. Aplinkos ministerijoje įvyks kai kurių departamentų pertvarka. Teritorijų planavimo, urbanistikos ir architektūros ir Statybų departamentai bus sujungti į vieną – Statybos ir teritorijų planavimo. Saugomų teritorijų ir kraštovaizdžio departamentas bei Miškų departamentas taps Gamtos apsaugos ir miškų departamentu.

Viena iš svarbiausių Aplinkos ministerijos kuruojamų sričių – miškai. Vyriausybės programoje numatyta tobulinti bei racionalizuoti valstybinių ir privačių miškų valdymo modelį. Reformuoti valstybinių miškų ūkį ragina ir šalies Prezidentė. Ar bus keičiama miškų ir saugomų teritorijų institucijų valdymo bei kontrolės struktūra? Ar bus reformuotos valstybinius miškus administruojančios 42 miškų urėdijos (sumažintas skaičius, apjungtos į vieną įmonę) ir kaip tai bus vykdoma? Kaip numatoma įgyvendinti tausojančios medžioklės principus? Kokie pokyčiai laukia privačių miškų sektoriaus?

Mūsų tikslas – užtikrinti prevencinį darbą miškuose. Sieksime, kad už miškų priežiūrą atsakingi specialistai, taip pat

valstybės saugomose teritorijose dirbantys pareigūnai būtų dažniau matomi miškuose ir laukuose. Taigi šiuo atveju kalbame apie eigulio instituto stiprinimą valstybinių miškų sektoriuje, o saugomose teritorijose matome apeivio (angl. žarg. – *ranger*) pareigybes prioritetą. Esu įsitikinęs, kad šių ministerijai pavaldžių institucijų ir valstybės pareigūnų darbo kokybė remiasi ne fiksuotų pažeidimų ar nuobaudų kiekiu, bet kruopščiu prevenciniu darbu – tam, kad tų pažeidimų mažėtų.

Dėl šiuo metu valstybinius miškus administruojančių 42 miškų urėdijų ateities. Planuojame jų struktūrinę pertvarką, kurios vizija – vienas juridinis asmuo. Miškų urėdijas ir VI „Valstybinį miškotvarkos institutą“ ketiname sujungti į vieną valstybės įmonę, o Generalinę miškų urėdiją – panaikinti. Vykdam reformą bus suformuoti valstybinių miškų valdymo įmonės padaliniai regionuose, tačiau kokios apimtys – šiandien dar negaliu atsakyti.

Šiandien Lietuvoje egzistuojanti valstybinių miškų valdymo sistema didžiąja dalimi paveldėta iš sovietinių laikų galutinai suformuota ir įdiegta prieš dvidešimt metų ir nuo to laiko praktiškai nesikeitė.

Tokia institucinė stagnacija lėmė tai, kad besikeičiančių išorės veiksnių kontekste ir siekiant išlaikyti miškų ūkio ekonominį gyvybingumą, labiausiai nukentėjo socialinė darnaus miškų ūkio pusė – nevykdant jokių reformų miškų urėdijose drastiškai sumažėjo tiesiogiai miškuose dirbančių specialistų skaičius, jų atlyginimai tapo nekonkurencingi, o atlyginimų skirtumai tarp tas pačias funkcijas vykdančių specialistų – neadekvačiai dideli.

Galiausiai dubliuojamos bendrosios funkcijos 42 miškų urėdijų administracijose neleidžia optimizuoti veiklos sąnaudų ir dėl to kenčia ne tik miškų ūkio veiklos efektyvumas, bet ir pačios investicijos į miškus bei jų auginimą. Taigi, manau, kad miškų urėdijų pertvarkai argumentų daugiau nei pakankamai. Europos Sąjungos šalių patirtis aiškiai rodo, kad racionaliausias valstybinių miškų valdymo modelis – viena įmonė arba jos atitinkamo pagal tų šalių nacionalinę teisę su teritoriniais ir/ar funkciniais padaliniais.

Lietuva šioje vietoje nėra kažkuo išskirtinė ir siūlymas sujungti miškų urėdijas į vieną valstybės įmonę, mano nuomone, yra tinkamiausias sprendimas. Žinoma, viena valstybės įmonė nereiškia, kad neliks miškininkų regionuose. Priešingai, tiesiogiai miške, pirmiausia girininkijose, dirbantys specialistai kaip dirbo, taip ir dirbs savo prasmingą darbą. Tarp valstybės įmonės centro ir tiesiogiai miške dirbančiųjų neišvengiamai bus reikalinga tarpinė grandis – įmonės padaliniai, kuriuose ras savo vietą dabartinių miškų urėdijų miškininkai ir inžinieriai.

Taip pat, naudodamasis šia proga, noriu paneigti miškininkų bendruomenėje paskleistus gandus dėl pačios valstybinių miškų ūkio pertvarkos. Patikinu, kad ši reforma niekaip nepakeis esminės nuostatos, jog valstybiniai miškai ir toliau išliks valstybės rankose. Reforma nesukurs jokių sąlygų užsienio investuotojams „supirkti“ miškų. Ši pertvarka yra nukreipta į miškų valdymo efektyvumo didinimą, sumažinus 42-jų urėdijų išsipūtusį administracinį aparatą. O sutaupytos lėšos bus

Racionaliausias valstybinių miškų valdymo modelis – viena įmonė

skirtos tiesiogiai miške dirbančių specialistų (girininkų, eigulių) darbo užmokesčiui didinti. Girininkų ir eigulių skaičius nebus mažinamas. Tai sakau viešai ir atsakingai.

Tausojančios medžioklės principai buvo įgyvendinami ir anksčiau, gal tik anksčiau dažniau juos vadindavome racionalaus medžiojimo principais. Todėl, manau, ir toliau reikėtų tęsti tai, kas buvo daroma. Be jokios abejonės, skatinime medžiotojus ir toliau atsakingai naudoti medžiojamųjų gyvūnų išteklius, siekti, kad šių gyvūnų populiacijos išliktų gyvybingos, o medžiojamųjų gyvūnų daroma žala žemės ūkio pasėliams ar miškui būtų minimali. Neliks nuošaly ir medžioklės saugumo klausimai. Būtina imtis kuo skubesnių šios srities klausimų sprendimų, kad medžioklės būtų saugios ne tik medžiotojams, bet ir šalia esantiems žmonėms, žemdirbiams ar miško savininkams.

Galimi pokyčiai privačių miškų sektoriuje pirmiausia turėtų būti susiję su šio sektoriaus efektyvumo ir konkurencingumo didinimu. Tai ir mokesčių priemonių optimizavimas, skatinantis aktyvesnę ūkinę veiklą privačiuose miškuose bei

racionalesnių miško valdų formavimąsi, ir privačių miškų savininkams tenkančios administracinės naštos mažinimas, galiausiai ir miško savininkų švietimo, mokymo ir konsultavimo sistemos tobulinimas. Suprantama, kad visi šie klausimai bus plačiau aptariami su miško savininkus vienijančių organizacijų atstovais, išsiklausoma į pastarųjų siūlymus dėl privačių miškų sektoriaus konkrečių poreikių.

Jei būtų realizuotas sumanymas perkelti Aplinkos ministeriją į Kauną, ar keltųsi jai pavaldžios institucijos, tarp jų miškų ir saugomų teritorijų?

Dėl Aplinkos ministerijos perkėlimo į Kauną galiu pasakyti šiuo metu tiek, kad tokia galimybė yra svarstoma. Tai numatyta ir LVŽS partijos programoje, ir Vyriausybės planuojamo valstybės institucijų optimizavimo kontekste. Kuomet bus pateikti ekspertų siūlymai, tuomet bus ir politinis sprendimas.

Daug diskusijų sukėlė programoje numatytos nuostatos ženkliai didinti neplynų kirtimų apimtį. Kaip tai bus įgyvendinama praktikoje?

Vyriausybės programoje yra įvardintas siekis tolygiai mažinti plynųjų miško kirtimų apimtį. Realiausias potencialas tam matyt yra III miškų grupės (apsauginiuose) miškuose, kuriuose šiuo metu plynieji miško kirtimai vykdomi labai panašia apimtimi, kaip ir IV grupės (ūkiniuose) miškuose. Suprantama, kad kai kuriais atvejais plynieji miško kirtimai yra reikalingi ir netgi būtini tinkamam miško atkūrimui užtikrinti ir naujai miško kartai suformuoti. Bet pagrindiniai atrankiniai miško kirtimai, ypač mano minėtuose III grupės miškuose, tikrai galėtų būti dažniau taikomi vietoj plynųjų, taip formuojant funkcinę paskirtį labiau atitinkančią įvairiaamžius ir įvairiarūšius medynus.

Miškininkams aktualus biologinės įvairovės išsaugojimo ir iš pūvančios medienos išskiriamos anglies dvideginio mažinimo suderinamumas. Prašome pakomentuoti.

Miškas turi būti tvarkomas pagal darnios miškininkystės principus.

Darnus miškų ūkis jau savaime reiškia darnos ir balanso paieškas. Ne išimtis ir tokio balanso suradimas, kai kalbama apie biologinei įvairovei išsaugoti ir gausinti paliekamos negyvos medienos kiekius sąsajoje su tos medienos išskiriamu anglies dvideginiu. Manau, kad šiuo metu nustatyti reikalavimai dėl biologinei įvairovei išsaugoti skirtų medžių ir negyvos medienos palikimo vykdant plynosius miško kirtimus palikimo yra pakankamai subalansuoti ir menkai įtakoja anglies dvideginio išskyrimą, lyginant su kitais anglies dvideginio šaltiniais. Tikrai yra daug svaresnių priemonių klimato kaitai švelninti, nei biologinei įvairovei paliekamų medžių ir negyvos medienos pašalinimas iš miško.

Dėkojame už atsakymus.

Parengė Rimondas VASILIAUSKAS

Siūlomo valstybinių miškų valdymo modelio schema

Nauji užmojai pertvarkyti valstybinį

Valstybinio miškų ūkio pertvarka – vienas pirmųjų darbų, kurio ėmėsi naujasis aplinkos ministras Kęstutis Navickas. Kalbama apie veiklos efektyvumo didinimą ir skaidrumą, žadama stiprinti girininkų ir eigulių pozicijas, tačiau miškininkų bendruomenei pateiktos politinės pertvarkos gairės sukėlė nemažai nerimo. Žmonės pasigenda aiškios vizijos, stebisi siekiu pertvarką įvykdyti labai greitai (nauja miškų valdymo įmonė, tikimasi, galėtų pradėti veikti nuo 2018 metų sausio 1 dienos), be to, įžvelgia grėsmių – tiek socialinių, tiek ir ekonominių.

Seimo nario pareiga – išklausti ir išgirsti visas puses

LR Seimo Aplinkos apsaugos komite- to pirmininkas dr. Kęstutis Mažeika

tvirtina, kad aplinkos ministro Kęstučio Navicko pasiūlytos valstybinio miškų ūkio pertvarkos gairės jį įtikina – miškų ūkis turi veikti skaidriai ir efektyviai. Žinoma, išsaugant ir biologinę miškų įvairovę, saugomas teritorijas, rekreacines zonas. Lietuva turėtų sukurti savo ūkininkavimo modelį, kuris būtų kažkur per vidurį, vertinant kaimynų ūkininkavimo patirtį: Skandinavijos šalyse, pavyzdžiui, kertami dideli plotai, daug kertama plynai, kas iš tiesų yra efektyvu ir jie nemato tame nieko blogo, o Vokietijoje ir miškų savininkų daugiau, ir kirtavietės mažesnės.

„Verslininkai kalba, kad mes atsilikę nuo pasaulio, kad sistema trukdo, ir aš iš dalies jiems pritariu“, – sako dr. Kęstutis Mažeika, stebėdamasis, kad miškų urėdijose veikia skirtingos vidinės valdymo sistemos, kad vien administracijos darbuotojų – daugiau nei 600.

Aplinkos apsaugos komiteto pirmininkas neabejoja, kad biurokratinis mechanizmas valstybinio miškų ūkio sektoriuje yra per daug išsipūtęs, o tiesiogiai miške dirbantis žmogus nuvertinamas, todėl būtina stiprinti girininkų poziciją.

„Visi sutariame, kad svarbiausias tikslas – išsaugoti miškus, bet kai pasižiūrime, kiek tiesioginio darbo miške vyksta, pamatome, kad ta „kepurė“ – buhalteriai, pavaduotojai ir kiti – gal tik vieną procentą savo darbo laiko miške būna. Svarbiausią vaidmenį matome girininkų ir eigulių“, – aiškina dr. Kęstutis Mažeika. – „Dabar kai kurie miškų urėdai uždirba daugiau nei eilinis Seimo narys, o miške dirbančių žmonių atlyginimai yra neproporcingai maži, o jie galėtų padidėti net 1,5 karto, kaip pristatoma projekte“.

Seimo narys pabrėžia, kad pertvarkant miškų ūkį siūloma steigti padalinius (kol kas kalbama apie devynis), taigi, regionai nebūtų palikti be darbuotojų ir be koordinavimo, ir regioninei politikai prieštaravimo nėra. Siūloma, kad girininkijose dirbtų po tris darbuotojus, kiekvienam būtų priskirta po 1000 hektarų miško ploto (mažiau nei daugeliui tenka prižiūrėti dabar), dėl to miškų priežiūra tik sustiprėtų. Dr. Kęstutis Mažeika primena, kad seniau (prieš daugiau nei dešimtmetį) girininkijos ir buvo stipresnės, dabar grįžtama prie to, kad jos vėl stiprinamos. Ti-

kimasi, kad pakėlus eigulių atlyginimus jų motyvacija padidės, dirbti norinčių atsiras.

Komentuodamas žmonių nuogąstavimus dėl atleidimo iš darbo, dr. Kęstutis Mažeika primena, kad nemažai miškų urėdų yra jau užsitarnavę teisę į garbingą poilsį, kiti gi galės įsidarbinti naujos struktūros sistemoje.

„Aš kaip Seimo narys neįsivaizduoju, kad turėtume drastiškai žmones išvaryti iš darbo, tikrai jiems turi būti galimybė sistemoje dirbti, rasti savo vietą“, – tiki Aplinkos apsaugos komiteto pirmininkas. Reikšdamas pagarbą patyrusiems specialistams prisimena gerąją vokiečių praktiką – ten, prieš išeinant girininkui į pensiją, jį pakeisti besiruošiantis žmogus metus drauge dirba, kad įgytų įgūdžių ir perimtų žinias.

Paklaustas apie pertvarkos pasekmes verslui dr. Kęstutis Mažeika sako, kad jis šnekasi su visais ir mato, kad smulkaus verslo atstovai nerimauja dėl išskirtinių sąlygų stambiesiems, o pastarieji baiminasi, kad nebūtų sudarytos palankesnės sąlygos mažiesiems.

„Nėra nei vieno, nei kito tikslo. Galiu užtikrinti, kad esame blaiviai ir sąmoningai mastantys ir kad mūsų siekis – užtikrinti visiems vienodas konkurencijos sąlygas. Ir niekas „nestumia“ jokių pertvarkų, galiu nuraminti visus“, – tvirtina Seimo narys.

Dr. Kęstutis Mažeika mano, kad įsteigus vieną įmonę elektroninėje sistemoje turėtų būti skelbiami miško kirtimo planai ir konkretus kiekviename regione nukirstos medienos kiekis, kad verslininkams turėtų būti užtikrinta galimybė realiu laiku matyti visą reikalingą informaciją ir kad jie galėtų nusipirkti medieną, esančią ten, iš kur jiems patogiau ją atsivežti, mano, kad to paties sortimento parduodamos medienos įkainis turėtų būti vienodas visiems... Tiesa, jam pačiam dar kyla klausimų apie pardavimo procesą ir kitų, bet į juos turėtų būti atsakyta tolesniuose pertvarkos projekto svarstymuose, nes diskusijos dar tik prasidėjo.

Aplinkos apsaugos komiteto pirmininkas patvirtino, kad Miškų įstatymo pakeitimo projektas dar nėra parengtas, kol kas daugiausiai kalbama apie struktūros pokyčius, o visi kiti didieji darbai – ateityje. Bet jis mano, kad įmanoma viską parengti tokiomis terminais, kaip planuojama. Jeigu nauja įstatymo redakcija Seime būtų priimta iki liepos pirmos dienos, ji įsigaliotų nuo kitų metų sausio.

„Įstatymo projektas, manau, gims iš gairių, kurias turime. Jeigu namų darbus visi gerai padarysime, jeigu bus bendras sutarimas, tai viskas įmanoma, viskas padaroma. Bet kol kas vyksta aktyvios diskusijos. Dar susitiksime ir su ministru, ir ne tik ko-

miškų ūkį pasėjo nerimą tarp miškininkų

mitete, bet ir visoje frakcijoje pertvarkos projektą svarstysime, visiems tai įdomu ir aktualu. Kol kas pagal turimą informaciją susidariau savo nuomonę, bet gal mane įtikins kitaip, stengiuosi visus išklaudyti ir išgirsti“, – sako dr. Kęstutis Mažeika.

Į naują Miškų įstatymo redakciją siūloma įtraukti ir nuostatas, kurios panaikintų privačių miškų savininkams taikomą 5 procentų mokestį už parduodamą žaliavinę medieną ir nenukirstą mišką. Aplinkos apsaugos komiteto pirmininko nuomone, būtų teisinga jas priimti.

Dešimt metų laukė pertvarkos, bet pasiūlytoji vis tiek netikėta

Apie būtinus pokyčius valstybinio miškų ūkyje kalbama jau ne vienerius metus, tačiau net ir **generalinis miškų urėdas dr. Rimantas Prūsaitis**, visada pasisakęs už permainas ir pritariantis vienos miškų ūkį valdančios įmonės steigimui, pripažino, kad ministro Kęstučio Navicko pasiūlytoji pertvarka jam buvo netikėta.

„Aš dešimt metų reformos laukiau, bet šita vizija man dar neaiški. Gerbiu ministrą ir gerbiu jo nuomonę, tik nesuprantu, kur skubame, nes šiandien mes dar nieko neturime. Aišku tik tiek, kad viena įmonė ir kad nuo sausio mėnesio. O kas toliau, kokia ta įmonė, kaip ji veiks, nei studijų, nei ekonominio pagrindimo, nei paskaičiavimo...“, – kylančius klausimus žeria Generalinės miškų urėdijos vadovas.

Jo teigimu, siūloma pertvarka turi daug privalumų, bet viską reikėtų daryti nuosekliai, etapais – pasiruošimo, starto, įgyvendinimo, o tikslas galėtų būti pasiektas per dvejus, trejus ar ketverius metus, bet ne per pusmetį.

Valstybinis miškų ūkis mūsų šalyje veikia konkurencijos sąlygomis, yra valdomas didžiulis turtas, daug nuosavos technikos, dirba apie 4000 darbuotojų. Pertvarkos metu vyktų esminiai struktūros pokyčiai, manoma, kad būtų atleista apie 700 specialistų, dar ir kitų darbuotojų. Pertvarka palieštų ir mažas rangos įmones. Pasirašytos ilgalaikės sutartys, prisiimti įsipareigojimai, reikėtų daryti ir su tuo susijusius sprendimus. Šie klausimai pirmiausiai, dr. Rimanto Prūsaičio manymu, turėtų būti pateikti Konsultacinei miškų ūkio tarybai prie Aplinkos ministerijos.

Tikslai didinti valstybinio miškų ūkio veiklos efektyvumą, teikti didesnę grąžą valstybei, dirbti skaidriau keliai jau seniai, ir jų nuosekliai, žingsnis po žingsnio, siekiama (per praėjusius 2016-uosius metus miškų urėdijoms pavyko 0,5 euro/m³ sumažinti medienos ruošos savikainą, 1 proc. padidinti pelno prieš apmokestinimą maržą, 1,1 mln. eurų padidinti grynąjį pelną), bet generalinis miškų urėdas pripažįsta, kad ūkis iš tiesų yra atsilikęs, o esminių pokyčių jame nebuvo jau 18 metų.

„Dirbame pelningai, bet nesakau, kad tai jau yra mūsų pasiekimo aukštuma, reikia dar geriau dirbti, ieškome rezervų“, – kalba dr. Rimantas Prūsaitis. Jo manymu, yra prasmė vykdyti

pertvarką, bet tai reikėtų daryti laipsniškai, saikingai ir atsakingai. Seimui svarstyti galbūt irgi reikėtų pateikti ne vieną, bet du ar net tris pertvarkos variantus.

Generalinės miškų urėdijos vadovas taip pat pažymi, kad EBPO reikalavimai yra pagrįsti, bet jie nenustato reikalavimo pertvarką vykdyti vienaip ar kitaip, nenurodo jos vykdymo termino.

Miškų urėdų tvirtas „ne“ naujam pertvarkos projektui

Miškų urėdų pozicija dėl aplinkos ministro Kęstučio Navicko 2017 metų sausio mėnesį pasiūlyto pertvarkos projekto labai aiški ir konkreiti – jie tam nepritaria. Toks sprendimas buvo priimtas sausio 23 dieną vykusiame miškų urėdų tarybos posėdyje, kuriame dalyvavo 40 urėdų iš 42. Tačiau vieninga ir gan kategoriška miškų urėdų pozicija nereiškia, kad jie stabdo bet kokius pokyčius, tikrai ne. Miškų ūkio veiklos gerinimo klausimai nagrinėjami jau ne vienerius metus, apie tai buvo daug diskutuota, o miškų urėdai vieningai pasisako už valstybinio miškų ūkio pertvarką pagal 2016 m. rugsėjo 5 dienos Valstybinio miško optimizavimo komisijos išvadas ir pasiūlymus.

Miškų urėdų tarybos valdybos pirmininkas, Raseinių miškų urėdas Antanas Kilčiauskas įžvelgia ir socialinių, ir ekonominių grėsmių, jeigu būtų einama aplinkos ministro pasiūlytu keliu. Jam ypač rūpi, kas bus su tais keliais šimtais į gatvę išmestų, kaip jis sako, žmonių.

„Sakykim, aplinkos ministras jų atsikrato, tai kur jiems dėtis, į kurį ministrą tada kreiptis, tikriausiai eiti pas darbo ir socialinės apsaugos ministrą?“ – svarsto Antanas Kilčiauskas. – „Valstybinis požiūris, aš manau, nėra toks, kad nusiimti atsakomybę ir perimesti ją kitam. Visi šneka, kad žmogus didžiausia valstybės vertybė ir turtas, o kaip elgtis, ar jiems rūpi mūsų žmonės? Tai ar mes tuos žmones jau vejame iš Lietuvos?“

Ilgametis miškininkas netiki, kad perdavus miškų ūkio valdymą vienai įmonei išliks visos dabar veikiančios girininkijos ir kad liks dirbti tų girininkijų žmonės. Jo teigimu, svarbus ir kitas – ekonominis aspektas.

„Konkurencija tarp 42 urėdijų – sveikas dalykas, o įsteigus vieną įmonę bus ne daugiau, bet mažiau skaidrumo ir pardavimo kaina bus mažesnė“, – įsitikinęs Antanas Kilčiauskas. – „Striuka bus mažoms medienos perdirbimo įmonėms, nustumti bus ir smulkieji medienos ruošos darbus vykdančios rangovai, liks tik stambieji“.

Miškų urėdai siūlo nuosaikesnę pertvarkos kelią, kuriuo einant urėdijų skaičius būtų optimizuotas jas didinant, o darbuotojų mažėjimas vyktų natūraliai, vieniems išeinant į pensiją, kitiems persikėlus gyventi kitur ar pasirinkus kitą darbą.

„Pertvarka reikalinga, bet ne tokia, kad įvarytų stresą. Per greitai ir per drastiškai bandoma viską daryti“, – mano Miškų urėdų tarybos pirmininkas.

Mokslininko žodis: įsteigus vieną įmonę veiklos efektyvumas tikrai nepadidės

Lietuvos miškininkų sąjungos prezidentas, Aleksandro Stulginskio universiteto Miškų ir ekologijos fakulteto dekanas prof. Edmundas Bartkevičius sako, kad negalima pradėti reformos be aiškių tikslų ir vizijos. Mokslininkui nesolidūs atrodo aiškinimai, kad konkrečius planus parengs naujai įsteigtos įmonės vadovas ir valdyba.

Jis taip pat tvirtina, kad miškų urėdijas galima vienaip ar kitaip pertvarkyti, bet pirmiausiai reikėtų atlikti jų veiklos vertinimą, kaip ir miškų urėdus pirmiau reikėtų atestuoti, o ne kaltinti vien tuo, kad per ilgai dirba.

„Turėtų sakyti priešingai: jeigu gerai dirba, tegul jis 100 metų dirba. Seniau apie tokius miškininkus knygas rašė, o dabar, pasirodo, didžiausia blogybė – kad žmogus gražiai ir ilgai dirba“, – stebisi prof. Edmundas Bartkevičius.

Mokslininko teigimu, iš piršto laužti yra į viešą erdvę paleisti argumentai, neva, valstybinio miškų ūkio veikla neskaidri ir neefektyvi.

„Prekyba mediena vykdoma elektroniniu būdu – žmogiškasis faktorius eliminuotas, o atlikti skaičiavimai pagal pajamas vienam hektarui rodo, kad mūsų miškų urėdijos dirba žymiai pelningiau nei miškininkai tose šalyse, kuriose ūkį valdo viena įmonė, pavyzdžiui, Latvijoje, Švedijoje, Suomijoje“, – tvirtina Lietuvos miškininkų sąjungos prezidentas. Jis pažymi, kad ir reikalavimai miškų ūkio pelningumui Lietuvoje iškelti didesni nei, pavyzdžiui, susisiekimo ar energetikos sektorių įmonėms.

„Miškininkai dirba tikrai efektyviai, sumoka visus mokesčius valstybei. Pastaraisiais dešimtmečiais žymiai padidėjo Lietuvos miškiningumas, padidėjo medienos tūris viename hektare. Reikėtų aiškiai pasakyti, ko siekiama naująja pertvarka – ar daugiau pinigų, ar daugiau dėmesio gamtosaugai, ar dar ko nors. Dabar – tik kaltinimai visokie... Pavyzdžiui, Vokietijoje pertvarkos vykdomos vienu tikslu – kad kuo mažiau reikėtų remti miškų ūkį iš biudžeto, o Lietuvos biudžetas gauna daug pajamų, bet vis tiek keliama revoliucija“, – svarsto profesorius.

Jo teigimu, jeigu medienos pardavimą iš valstybinių miškų vykdys vienas pardavėjas (viena įmonė), medienos kiekis dėl to nepadidės, ir mediena vis tiek bus Mažeikiuose, Akmenėje, Lazdijuose ir kitose vietose, ją reikės atsivežti – tai kas pasikeis?

„Akivaizdu, kad to siekia stambieji medienos perdirbėjai, turėdami viltį, kad įsteigus vieną įmonę jiems bus sudarytos lengvatinės sąlygos įsigyjant medieną. Turime visi galvoti, kaip pasiekti, kad mediena būtų perdirbama Lietuvoje, bet išimtinių sąlygų sudarymas atskiriems pirkėjams prieštarauja ES galiojantiems teisės aktams“, – primena prof. Edmundas Bartkevičius.

Lietuvos miškininkų sąjungos prezidentas įsitikinęs, kad pakeitus valdymo struktūrą (įsteigus vieną įmonę) didelio efekto nebus pasiekta, juo labiau, kad valdymo sąnaudos bendroje išlaidų dalyje sudaro tik nedidelę dalį. Jis taip pat atkreipia dėmesį į tai, kad aplinkos ministro pasiūlyto projekto vienoje vietoje kalbama, jog neturėtų būti mažinamos įplaukos į biudžetą, bet

kitoje eilutėje rašoma, kad reikia didinti gamtosaugai skiriamų lėšų kiekį. Projekte siūloma pakeisti mokesčių santykį – vietoje 10 proc. ir 5 proc. įvesti 7,5 proc. ir 7,5 proc. Išeitų, kad 2,5 proc. papildomai būtų skiriami gamtosaugai, o tai reikštų, kad įplaukos į biudžetą sumažėtų?

Prof. Edmundui Bartkevičiui, kaip ir daugeliui, ypač rūpi likimas žmonių, kurie vykdant pertvarką bus atleisti.

„Šeimos neteks pajamų, o valstybei reikės išmokėti dideles sumas išmokų. Kalbame apie bedarbystės mažinimą, apie regioninę politiką, bet paleidžiame šimtus žmonių į gatvę? Ir dar tas supriešinimas – neva miškų urėdai blogi, miškų urėdijose dirbantys miškininkai – biurokratai, o girininkai, eiguliai – geri“, – žmonių kiršinimui nepritaria dekanas.

Jo įsitikinimu, valstybinio miškų ūkio sistema Lietuvoje yra gera, tik, žinoma, reikia siekti dar geresnių rezultatų, o tam galimybių visada yra. Lietuvos miškininkų sąjunga planuoja šaukti neeilinį suvažiavimą, tikisi, kad jų balsas bus išgirstas. Žmonės baiminasi, kad Miškų įstatyme panaikinus nuostatą apie miškų urėdijų skaičių, procesas taptų nebevaldomas ir miškininkų nuomonės jau niekas nebepaisytų.

„Jeigu iš Miškų įstatymo būtų išbrauktas miškų urėdijų skaičius, jame, mūsų nuomone, turėtų būti įrašytas teiginys, kad bet kokia valstybinių miškų valdymo pertvarka turėtų vykti Miškų įstatyme numatyta tvarka“, – siūlo Lietuvos miškininkų sąjungos prezidentas.

Gintarė JANIŠKIENĖ

Su pašnekovais straipsnio autorė kalbėjosi
2017 m. sausio 20 – 27 dienomis

Visos miškų urėdijos 2016 metus baigė pelningai

Nepaisant mažėjusių apvaliosios medienos pardavimo kainų (nuo 38,6 euro/m³ 2015 m. iki 38,1 euro/m³ 2016 m.), brangusių rangos paslaugų bei nuosekliai didinamo darbuotojų darbo užmokesčio, Generalinei miškų urėdijai ir miškų urėdijoms pavyko pagerinti veiklos efektyvumą ir pasiekti geresnių nei 2015 m. veiklos rezultatų: 0,5 euro/m³ sumažinta medienos ruošos savikaina (nuo 14,5 euro/m³ 2015 m. iki 14,0 euro/m³ 2016 m.); 1 proc. padidinta pelno prieš apmokestinimą marža (nuo 4,6 proc. 2015 m. iki 5,6 proc. 2016 m.); 1,1 mln. eurų padidintas grynasis pelnas (nuo 6,2 mln. eurų 2015 m. iki 7,3 mln. eurų 2016 m.).

Anot generalinio miškų urėdo dr. Rimanto Prūsaičio, valstybiniais miškams keliama tikslai – didinti miško ūkinės veiklos valstybiniuose miškuose efektyvumą, skaidrumą ir grąžą valstybei, subalansuojant ekonomines, aplinkosaugines ir socialines miškų funkcijas – nuosekliai įgyvendinami. Be bendrųjų visoms įmonėms mokesčių miškų urėdijos vien tiesioginių atskaitymų į šalies biudžetą nuo pajamų, gautų už parduotą žaliavinę medieną ir nenukirstą mišką, sumokėjo 21,6 mln. eurų. Visi miškų urėdijų mokesčiai 2016 m. sudarė 64 mln. eurų arba beveik 41 proc. nuo visų gautų pajamų.

Kreipimasis į LR Seimo LVŽS frakcijos narius Dėl valstybinių miškų valdymo pertvarkos ir galimų pasekmių

Šių metų sausio 27 d. LR aplinkos ministras K. Navickas organizavo susitikimus su Lietuvos miškininkų sąjungos, Girininkų bendrijos ir miškų urėdų atstovais. Juose buvo diskutuojama valstybinių miškų valdymo struktūros pertvarkos tema. Visuose susitikimuose Aplinkos ministras K. Navickas vienareikšmiškai pasisakė už savarankiškų įmonių, miškų urėdijų, naikinimą ir vienos įmonės įkūrimą, motyvuodamas, kad tokia politinė valia. Visos trys miškininkų grupės, neišgirdusios argumentuoto tokios pertvarkos pagrindimo, pasisakė prieš.

Labiausiai mus neramina, kad žiniasklaidoje liejasi dezinformacija, klaidinama visuomenė, juodinama miškininkų bendruomenė, bandoma sukiršinti miškų urėdijų administracijų ir girininkijų specialistus.

Sunkiai suprantame politinės valios prasingumą vienu rankos mostu sugriauti gerai ir pelningai dirbančią sistemą, nežinant pasekmių, neturint ekonominio pagrindimo.

Siūlomas vienos įmonės variantas neskatina siekti maksimalaus rezultato, mažina motyvą, iniciatyvą, laisvę, atsakomybę ir mažina veiklos efektyvumą.

Su visa atsakomybe pareiškiame, kad pagal visus rodiklius (taip pat ir ekonominius) Lietuvos 42 urėdijos dirba efektyviau, negu viena įmonė Latvijoje ar panašios įmonės Estijoje, Švedijoje ir Suomijoje. Geriausiai Latvijos įmonės ūkininkavimą atskleidžia tas faktas, kad 2010 metais Latvijos valstybiniai miškai buvo panaikinti tarptautinis FSC sertifikatas. Sertifikatas buvo atimtas, kai šeimininko netekusiose valstybiniuose miškuose įsivyravo verslininkų savivalė: miškai ker-

tami intensyviai, nesaugoma bioįvairovė ir pan. Latvijoje, monopolizavus medienos rinką, užsidarė mažosios lentpjūvės.

Vis dar kalbama apie neskaidrią prekybą apvaliąja mediena, nors tokios skaidrios vieningos sistemos nėra jokioje kaimyninėje valstybėje. Kaip visad prabilo stambieji medienos perdirbėjai. Pagal juos, įkūrus vieną įmonę apvaliąja mediena būtų galima apsirūpinti „paprastai“. Taip siekiama išskirtinių sąlygų. Jei ES, Lietuvos teisės aktai leidžia, prekybos taisyklės galima keisti, tačiau tai nepriklauso nuo mūsų valios.

Mes, miškininkų bendruomenės atstovai, siūlome nuosaikesnę valstybinių miškų valdymo pertvarką optimizuojant miškų urėdijų skaičių, išsaugant jų ekonominį savarankiškumą. Tai įgalins dar padidinti miškų urėdijų veiklos efektyvumą, turto grąžą su minimaliomis socialinėmis pasekmėmis.

Prašome nepritarti šiuo metu Aplinkos ministerijos siūlomam valstybinių miškų valdymo pertvarkos variantui.

**Lietuvos miškininkų sąjungos prezidentas,
ASU Miškų ir ekologijos fakulteto dekanas prof. E. BARTKEVIČIUS**

**Miškų urėdų valdybos pirmininkas,
VĮ Raseinių miškų urėdijos miškų urėdas A. KILČAUSKAS**

**Lietuvos miškininkų sąjungos Miško augintojų bendrijos pirmininkas,
VĮ Kaišiadorių miškų urėdijos vyr. miškininkas M. BERNOTAVIČIUS**

**Lietuvos miškininkų sąjungos Girininkų bendrijos pirmininkas,
VĮ Raseinių miškų urėdijos Viduklės girininkijos girininkas R. JUZIKIS**

Valdymo koordinavimo centro duomenimis, miškininkystės sektoriaus normalizuotojo grynojo pelno marža 2014 m. siekė 19,3 proc. (atitinkamai energetikos sektoriaus – 11,1 proc., susisiekimo sektoriaus – 6,8 proc.), 2015 m. – 16,7 proc. (atitinkamai energetikos sektoriaus – 11,1 proc., susisiekimo sektoriaus – 4,6 proc.), o 2016 m. normalizuoto grynojo pelno marža (taikant ankstesnių metų metodiką) siekia 17,7 proc.

Mažinama korupcijos rizika

Pernai miškų urėdijose atlikta 30 planinių ir neplaninių patikrinimų. Už įvairius pažeidimus 9 valstybiniai miškų pareigūnams skirtos piniginės baudos, 19 valstybinių miškų pareigūnų ir Alytaus, Kaišiadorių ir Zarasų miškų urėdijų urėdams – drausminės nuobaudos.

Kartu su Valstybine miškų tarnyba, Valstybine kelių transporto inspekcija, Muitinės departamentu, Valstybine mokesčių inspekcija, GMU mobilioji miško kontrolės grupė dalyvavo akcijose „Mediena 2016“, „Miškas 2016“, vykdė prevencinę priemonę „Miškovežis“. Šių akcijų metu patikrintos 27 lentpjūvės, nustatyta 14 medienos apskaitos ir darbo organizavimo pažeidimų, 7 medienos gabenimo tvarkos pažeidimai, o 2 asmenims nustatyta daugiau nei po 10 įvairių pažeidimų, susijusių su medienos gabenimu.

GMU mobiliosios miško kontrolės grupės patikrinimai duoda rezultatų.

Pelnas priklauso nuo miškininkų profesionalaus įdirbio

Ne viena miškininkų karta turi dirbti, kol suformuoja tam tikrai augviete labiausiai tinkantį medyną. Pavyzdžiui, pasodinus ąžuolo želdinius, reikia įdėti nemažai pastangų, kad medeliai stiebtųsi be šoninių šakų, brandintų kuo stambesnę bei sveikesnę medieną. Ir tik po 121 metų nuimant derlių galima įvertinti kelių kartų auginto ąžuolo medienos padarimą: ji bus aukštos padarimo klasės ir 1 m³ galėsime parduoti už 500 Eur, ar didžioji dalis medienos tiks tik malkoms ir kainuos 27 Eur/m³. Lyginant pušies medynus su drebulynais, padarimas taip pat gali skirtis net kelis kartus. Bendras valstybiniuose miškuose užauginamos padarinės medienos procentas atitinka mokslškai patvirtintus normatyvų reikalavimus ir kasmet svyruoja nuo 82 iki 85 proc. Tai rodo, kad miškų urėdijose gaunamas aukštas prekinės medienos padarimas.

Medienos pirkėjai nori įsigyti kuo stambesnių, tiesesnių ir sveikesnės medienos sortimentų už kuo mažesnę kainą, todėl kiekvienam pusmetiniame ar ilgalaikiame medienos aukcione paprastai pateikiama daugiau nei 2,4 tūkst. pasiūlymų.

Nuo miškininkų ilgalaikio ir profesionalaus darbo priklauso kelis dešimtmečius augusių medynų duodamas pelnas.

Parengta pagal GMU inf.

Parengta geodeziniais matavimais kvartinė linija Dubravos miške

Lietuvos miškotvarkos tobulinimas, taikant miškų inventorizacijos tęstinumo principus

Prof. ANDRIUS KULIEŠIS, dr. ALBERTAS KASPERAVIČIUS, Valstybinė miškų tarnyba

Valstybinė miškų tarnyba parengė nepertraukiamos miškotvarkos koncepciją. Šiame etape išskirti trys svarbiausi miškotvarkos tęstinumą įtvirtinantys uždaviniai, apimantys miškų georeferencinio pagrindo sukūrimą, taksacinių duomenų operatyvų atnaujinimą pagal sklype fiksuojamus įvykius ir jų poveikį medyno rodikliams bei operatyvų ūkinės veiklos plano patikslinimą atsižvelgiant į pokyčius sklype bei medienos rinkoje. Svarbiausių uždavinių įgyvendinimas sudarys galimybę suformuoti stabilius miško augimo poligonus, plotų matavimuose naudoti GPS imtuvus, su minimaliomis sąnaudomis gauti atnaujintus grafinius bei taksacinius medynų duomenis, šiuo pagrindu operatyviai patikslinti ūkinės veiklos planus.

Miškų inventorizacijos tęstinumo raida

Miškų inventorizaciją, jos kartojimą, detalumą, reikalingą sėkmingam ūkininkavimui, miškų tvarkymui lemia ūkininkavimo bei miškų naudojimo intensyvumas. Miškų inventorizacijos tęstinumo principų taikymo pradžia Lietuvoje siejama su reguliarios miškotvarkos pradžia. Žvilgsnis į praeitį rodo, jog miškų inventorizacijos tęstinumo principų taikymas yra nenutrūkstamas procesas, kartu su mokslinė – technine pažanga, naujais matavimo metodais, priemonėmis, informacinėmis technologijomis, įgaunantis vis naujas spalvas.

Pirmoji miškų inventorizacijos prielaida, užtikrinanti ir jos tęstinumą, yra aiškos miškų inventorizacijos objekto ribos. 1922 m. pradėjus reguliarią Lietuvos valstybinių miškų miškotvarką, pirmasis uždavinys buvo valstybinių miškų aplinkinių ribų matavimai. Pradžioje tai daryta su busolėmis, nuo 1926

m. – su teodolitais, nuo 1928 m. – ypatingas dėmesys skirtas riboženkliais, kurių nemaža dalis išliko iki šių dienų ir atgavus Lietuvai nepriklausomybę pasitarnavo valstybinių miškų ribų atkūrimui. Sovietmečiu miškų aplinkinės ribos buvo nustatomos pagal žemėtvarkos sudaromus planus. Šiuo metu 71 proc. viso valstybinės reikšmės miškų ploto, valdomo miškų urėdijų, yra apmatuota kadas-triniais matavimais.

Taksacinių sklypų ribos tarpukario Lietuvoje pradžioje buvo skiriamos spindiniu metodu. Bet dėl žemo tikslumo greitai buvo atsisakyta ir 1932 m. jau visame tvarkomame plote matuota instrumentais, individualiai apeinant kiekvieną taksacinį sklypą.

1950 m. pradėjus taikyti aeronuotraukus, tapo labai paprasta tiek sklypų ribas, tiek kvartalinę linijų padėtį „tikslinti“ kiekvienos miškų inventorizacijos metu, kas nežiūrint vėliau taikytos modernios integruoto abriso technologijos iššaukė ne-

pagrįstą kvartalinę linijų ir sklypų ribų padėties „vibraciją“ (1 pav.).

1 pav. Kvartalinę linijų, miško sklypų ribų ir miško kelių padėties kintamumas 2002 m. ir 2012 m. miškotvarkoje (Dubravos EMM urėdijos Kuro girininkija)

- 2002 m. valstybinės sklypinės miškų inventorizacijos išskirtų miško sklypų ir kvartalų ribos;
- miško keliai;
- 2012 m. valstybinės sklypinės miškų inventorizacijos išskirtų miško sklypų ir kvartalų ribos nesusietos su georeferenciniu pagrindu;
- miško keliai;
- 2013 m. geodeziniais matavimais išmatuotos kvartalinės linijos.

Vertinant miško sklypų, kvartalų ribų pastovumą, nedaug sklypų, kvartalų išlaiko ankstesnėje miškotvarkoje nustatytas ribas. Pasikeitusios ribos ne visada turi paaiškinamą priežastį – dėl ūkinės veiklos ar kitokio poveikio, dėl tikslesnių matavimų ar pan. Neretai tai būna susiję su kvartalinių linijų grafiniais poslinkiais, kas atsiliepia ir sklypų plotams. Šiandieninė sklypinės miškų inventorizacijos technologija nereikalauja įvardinti sklypų ribų kaitos priežasties. Nepertraukiama miškų inventorizacija numato ribų tikslinimą, užfiksavus tam tikrą įvykį ar tiksliau pamatavus ribą, vengiant be priežasties ribų „virpinimų“.

Naujas etapas tikslinant sklypų ribų, kvartalinių linijų padėtį prasidėjo su GPS technologijų taikymu šio amžiaus pradžioje, atvėrusių naujas galimybes tiek miškų inventorizuotojams, tiek ūkininkaujantiems miškininkams. Matavimai, naudojant GPS imtuvus, savo efektyvumu, t. y. tikslumu ir laiko sąnaudomis gerokai pranoko tarpukario Lietuvoje naudotus instrumentinius matavimus. Tapo aktualu sukurti miškų georeferencinį pagrindą, kuris patikimai susietų GPS imtuvų pagalba atliktus miško ūkinės veiklos bei miškotvarkos objektų matavimus.

Labai svarbiu postūmiu Lietuvos miškotvarkai tobulinti, jos pirminiams objektams stabilizuoti, taip pat miškininkystei intensyvinant tapo 1959–1965 m. pradėti dirvožemio kartografavimo darbai ir jų pagrindu pasiūlyta miškotvarka dirvožemio – tipologiniu pagrindu, vykdoma nuo 1966 m. Įgyvendinant miškų auginimo bei jam adekvačios miškotvarkos testinumo principus, buvo bandoma formuoti pastovius ūkinius sklypus. Jie formuoti pagal augaviečių ir dirvožemių panašumą. 1966–1968 m. jų ribos ženklinamos natūroje, tačiau dėl didelių darbų sąnaudų šios idėjos teko atsisakyti.

Siekiant susieti iš eilės kelių miško inventorizacijų objektų ribas ir medynų charakteristikas, nuo 1988 m. pradėtos naudoti aktualizuotos taksacinės kortelės. Pagrindiniai rodikliai tokioje kortelėje buvo nustatomi pagal praeitos miškų inventorizacijos duomenis, našumo modelį bei atsižvelgiant į tarpinventorizaciniame laikotarpyje įvykdytas ūkines priemones. Vėliau taksacinių kortelių aktualizavimo atsisakyta dėl dviejų priežasčių: dėl sklypų ribų kaitos; taip pat dėl to, jog duomenų bazėse tarpinventorizaciniame laikotarpyje nebuvo fiksuojamos ūkinės priemonės bei

dėl jų pasikeitę medynų rodikliai, kas lėmė žemą aktualizacijos tikslumą.

Labai svarbus vaidmuo duomenų testinimui, jų perimamumui bei palyginamumui yra taksacinių normatyvų, pirmoje eilėje naudojamų medžių tūrio, prieaugio, augaviečių našumui įvertinti, testinumas. 1997 m. pirmą kartą Lietuvos miškų inventorizacijos praktikoje buvo suvienodinti medžių stiebų tūrio normatyvai, naudojami augančių medžių stiebų tūriui, aukščiui nustatyti miškotvarkos metu, priešskirtiminės inventorizacijos metu, kitais galimais atvejais, taip pat nustatant medynų prieaugį.

Matavimai, naudojant GPS imtuvus, savo efektyvumu, t. y. tikslumu ir laiko sąnaudomis gerokai pranoko tarpukario Lietuvoje naudotus instrumentinius matavimus.

2012 m. medžių stiebų tūriui ir medžių aukščiui nustatyti medžių lygmens inventorizacijose naudojami normatyvai buvo harmonizuoti su medynų tūrio ir medynų vidutinio aukščio nustatymui naudojamais normatyvais sklypo lygmens inventorizacijose.

Standartinės tūrio ir skersplokščių sumų, bonitetinės lentelės Lietuvos miškų inventorizacijoje nesikeičia nuo 1966 m., augavietės našumo indeksų, bendrojo našumo ir jo komponentų nustatymo – nuo 1993 m. Tai reiškia, jog šio laikotarpio miškų inventorizacijų duomenys tarpusavyje yra pilnai palyginami.

Reziumuojant paskutiniųjų dešimtmečių miškotvarkos raidą, tenka konstatuoti, jog GIS, GPS bei informacinių technologijų progreso suteiktos galimybės nebuvo pilnai išnaudotos, nustatant miškotvarkos objektų ribas, objektuose vykstančius pokyčius bei šiuo pagrindu tikslinant ūkinių priemonių projektą.

Svarbiausieji dabartinio etapo nepertraukiamos miškotvarkos uždaviniai

Valstybinės miškų tarnybos parengta nepertraukiamos miškotvarkos koncepcija akcentuoja labiausiai tobulintinus miškų inventorizacijos bei ūkinės veiklos projektavimo klausimus. Tai tolimesnio funkcionuojančios miškotvarkos tobulinimo, vadovaujantis nepertraukiamumo principais, koncepcija, parengta, atsižvelgiant į šios

srities pasiekimus praeityje, identifikuotus trūkumus bei technines galimybes juos eliminuoti šiuo metu. Pateiktoje nepertraukiamos miškotvarkos koncepcijoje yra skiriami trys pagrindiniai miškotvarkos tobulinimo uždaviniai:

- 1) patikslinti bei maksimaliai stabilizuoti įvairaus lygmens miškotvarkos objekto ribas;
- 2) užtikrinti palaipsninį taksacinių miško sklypų charakteristikų tikslinimą bei atnaujinimą;
- 3) pagal patikslintus duomenis aktualizuoti miško ūkinės veiklos planavimą.

1. Miškotvarkos objekto ribos tiek mikro – taksacinio sklypo, tiek makro – miško masyvo lygmenyje turi užtikrinti efektyvų nenutrūkstamą ūkininkavimą, galimybę vertinti ūkinių priemonių efektyvumą praeityje bei atitinkamai atsižvelgti priimančioms sprendimus ateičiai, neturi sukelti teisinių problemų. Sprendžiant šį uždavinį numatoma:

- užbaigti valstybinių miškų išorinių ribų geodezinius matavimus; šiuo metu yra likę nepamatuota 29 proc. ploto (atskirose miškų urėdijose ši dalis kinta nuo 1 iki 96 proc.); skatinti privačių miško valdų ribų kadastrinius matavimus;

- sukurti miškų georeferencinį pagrindą, išmatuojant kvartalinių linijų tarpusavio, jų susikirtimo su išorinėmis miško masyvų ribomis, keliais, grioviais, kitais linijiniais objektais, taškų geodezines koordinates; derinant šiuos matavimus su nuotoliniu būdu gauta informacija suformuoti poligonų, skirtų miškui auginti, teritorijas;

- užtikrinti sąsajas su testinės miškų inventorizacijos metu GPS imtuvais atliktais objektų matavimais;

- taksacinių sklypų ribas tikslinti tik konstatavus jų identifikavimo klaidas bei galimos kaitos priežastis (antropogeniniai, gamtiniai veiksniai).

Šio uždavinio pirmosios dvi dalys susijusios su nemažomis investicijomis. Išorinių miško masyvų ribų kadastriniai matavimai turėtų būti baigti per artimiausią penkmetį.

Tai išlaisvintų dalį Valstybinės miškų tarnybos specialistų nuo nepaliaujamo valstybinės reikšmės miškų ribų tikslinimo, rengiant atitinkamas schemas. Dabartiniai georeferencinio miškų pagrindo rengimo tempai leidžia teigti, jog jis bus parengtas per artimiausius 8 metus. „Išreikšti“ linijiniai objektai žinomos konfigūracijos bei ploto poligonai leis miškų inventORIZACIJOS specialistams tiksliau jį skaidyti į taksacinius sklypus bei kontroliuoti tokių sklypų stabilumą, o miškų urėdijų darbuotojų vykdomiems įvairių poligonų matavimams naudoti GPS imtuvus ir tokiu būdu prisidėti prie taksacinių sklypų ribų stabilizavimo (2 pav.). Tiksliausiais metodais nustatytos taksacinių sklypų ribos ar kitų objektų padėtis turi prioritetą ir negali būti keičiami mažiau tiksliais metodais nustatytomis ribomis ar objektų padėtimi. Taksacinių sklypų ribos iš viso negali būti keičiamos be aiškos priežasties.

2 pav. Stabilių, miškui auginti skirtų, poligonų ir miškų sklypų formavimas, jų tęstinė inventORIZACIJA

2. Medyno charakteristikų tikslinimas ir atnaujinimas. Sprendžiant objekto charakteristikų palaipsninio tikslinimo bei atnaujinimo uždavinį, yra laikomasi panašių principų, kaip ir su ribų tikslinimu. Pirmiausia yra tikslinami medyno parametrai, kuriems ūkinės veiklos metu ar kitaip yra nustatytos klaidos. Objekto (dažniausiai medyno) parametrai yra aktualizuojami kasmet, atsižvelgiant į ūkinių priemonių ar kitų veiksmų poveikį medynui bei natūralią

Valstybinės miškų tarnybos specialistai aptaria miškų georeferencinio pagrindo matavimo metodus Dubravos EMM urėdijos miškuose

augimo eigą. Medyno rodikliai aktualizuojami sausio 1 d. Medyno, paveikto ūkine priemone, iki liepos 1 d., rodikliai pradžioje koreguojami išimta iš medyno medžių stiebų tūrio dalimi, o likusio medyno parametrai aktualizuojami kitų metų sausio 1 d. pagal našumo modelį. Medyno, paveikto ūkine priemone, po liepos 1 d. rodikliai pradžioje aktualizuojami pagal našumo modelį, po to koreguojami išimta iš medyno medžių stiebų tūrio dalimi. Tokiu būdu užtikrinamas nuolat aktualios duomenų bazės palaikymas.

Šio uždavinio sprendimui taip pat reikalingos investicijos parengti darbo priemones automatinei duomenų apie pokyčius miške kontrolei, jų perdavimui ir registravimui centrinėse duomenų bazėse. Pokyčiai valstybinės reikšmės miškuose yra planuojami registruoti, panaudojant baigiamą įdiegti integruotą miškų ūkio veiklos informacinę sistemą (IMŪVIS), artimiausioje ateityje laukia šios funkcijos testavimo ir adaptavimo procedūros.

Intensyviai ir efektyviai norintiems ūkininkauti privatiems miško savininkams taip pat turėtų būti sudarytos sąlygos (sukurti įrankiai) registruoti duomenų bazėse pakitimus, įvykusius dėl ūkinės veiklos, ir taip palaikyti nuolat aktualią informaciją apie mažesnes miško valdas.

3. Miškotvarkos projekto tobulinimas. Dešimtmečio trukmės miškotvarkos projektas, koks jis šiuo metu sudaromas, negali būti toleruojamas intensyvaus miškų ūkio bei rinkos sąlygomis. Tiek intensyvesnis ūkininkavimas, siekiant padidinti miškų našumą, tiek siekimas didesnio pajamingumo, reaguojant į rinkoje vykstančius medienos paklausos pokyčius, reikalauja savalaikių ir pagrįstų sprendimų. Medienos tiekimas tiesiogiai iš anksto žinomam vartotojui, o ne į sandėlį, laukiant kol kas nors nupirks, gali būti realizuotas tik turint

galimybę planuoti miško naudojimą operatyviai pagal aktualius duomenis. Operavimas aktualiais bei pakankamai patikimais duomenimis sudaro galimybę operatyviai optimizuoti sprendimus, tiek atrenkant miško naudojimo objektus pagal galiojančius miškininkystės normatyvus, tiek kontroliuojant miško naudojimo efektyvumą visumoje didelėms miškų teritorijoms, skirtingų nuosavybės formų miškams medienos prieaugio balanso, jo komponentų tarpusavio sąveikos pagalba. Tokie sprendimai yra galimi realizavus nepertraukiamos miškotvarkos koncepcijos reikalavimus, naudojant patikimą bei aktualią informaciją, gaunamą nenutrūkstamai aktualizuojant medynų rodiklius dėl natūralaus augimo, ūkinės veiklos, kitų veiksmų poveikio.

Nuolat aktualūs duomenys sudarys miško savininkui, valdytojui galimybę tikslinti tiek strateginius, tiek operatyvinius, ypač 3-5 metų trukmės, miško naudojimo planus.

Pasiūlymų vertinimas

Gautos pastabos dėl nepertraukiamos miškotvarkos koncepcijos, ją svarstant 2016 m. gruodžio 13 d. Miškotvarkos mokslinėje-techninėje taryboje, parodė, jog šiuo metu pagrindinius miškotvarkos vykdytojus gąsdina galimi pokyčiai, o mokslinės bendruomenės atstovus – prisilaikymas koncepcijoje fundamentinių miškų inventORIZACIJOS ir miškotvarkos nuostatų. Valstybinio miškotvarkos instituto komentaras, jog „Prieš pradedant miškų inventORIZACIJOS lauko darbus surenkama visa prieinama informacija apie objekte įvykdytas ūkines priemones, miško pažaidas, atkurtus ir įveistus miškus...“ yra bandymas pateisinti duomenų aktualizavimo dėl ūkinės veiklos praktiką, taikomą šiame institute. Pagal šią praktiką visi medynų būklės pokyčiai, pagrindiniai plyni kirtimai ir miško želdymas yra įregistruojami vienu metu, pakartotinės

miškų inventorizacijos metu, t.y. 5 ar 10 metų pavėluotai. Medynų būklės pokyčiai dėl ugdomųjų kirtimų iš viso nefiksuoja. Tokia praktika siūlomoje koncepcijoje nepriimtina, kadangi neužtikrina duomenų aktualumo, operatyvaus jų atnaujinimo, o antra – operavimas tais pačiais duomenimis mažiausiai 2 kartus – įvykio metu ir pakartotinės miškų inventorizacijos metu reikalauja ir atitinkamai dvigubų sąnaudų.

ASU Miškotvarkos ir medienotyros instituto mokslininkai nepertraukiamos miškotvarkos įgyvendinimą „nebandant revizuoti ~19 amžiaus fundamentinių miškų inventorizacijos ir miškotvarkos nuostatų“ laiko „praktiškai neįmanoma“ užduotimi. Fundamentinis ne tik miškų inventorizacijos bei miškotvarkos, bet ir ūkinės veiklos organizavimo, miškų valstybės kadastro vedimo objektas pateiktoje koncepcijoje yra taksacinis miško sklypas, kurio bent jau artimiausioje perspektyvoje neplanuojama atsisakyti.

Nepertraukiamos miškotvarkos koncepcijos realizavimas

Miško inventorizacijos – planavimo grandis iki šiol buvo tarpinė tarp miško – objekto ir suplanuotų priemonių įgyvendinimo grandies. Pagal nepertraukiamos miškotvarkos koncepciją šios grandys gali suartėti ar net būti apjungtos, todėl miškotvarkos proceso organizavimas šia prasme gali būti realizuotas įvairiais lygiais. Svarbiausia, negalima nukrypti nuo aukščiau išdėstytų trijų pagrindinių uždavinių įgyvendinimo. Pateikta koncepcija numato galimybę „išlydyti“ ir gana įvairiu laipsniu ribą tarp inventorizuotojo – planuotojo ir miškininko, įgyvendinančio ūkinės priemonės. Inventorizuotojas – planuotojas, būdamas tarpininku tarp miško ir miškininko, realiai negali skirti tiek dėmesio situacijai objekte įvertinti, kaip miškininkas, kuris kasdien susiduria tiesiogiai su tuo objektu.

Inventorizuotojas, dalinai ir planuotojas, gali veikti koordinuodamas savo veiksmus su miškininku, dalinai planuotoju, dirbdami pastoviai tame pačiame objekte, kaip yra, pavyzdžiui, Estijos valstybiniuose miškuose („Mūsų Girios“, 2016 m., Nr. 12). Latvijos valstybiniuose miškuose miškininkams tenka dar didesnė inventorizuotojo planuotojo darbo krūvio dalis („Mūsų Girios“, 2016 m., Nr. 10-11).

Lietuvos sąlygomis egzistuoja didžiausia atskirtis tarp inventorizuotojo – planuo-

tojo ir miškininko darbo. Jie susitinka kartą per 10 metų, ir tik planuojant pagrindinius miško kirtimus – kartą per 5 metus. Inventorizuotojo – planuotojo veiklos bent jau dalinis sutapatinimas su miškininko veikla tiek mažoje, tiek ir didesnėje miško valdose teigiamai veikia darbo rezultatus, geriau miškininkui susipažįstant su objektu, jo ypatumais, pokyčiais, medyno reakcija į ūkines priemones ir pan. Sprendimą dėl konkretaus modelio turi priimti miško valdytojas, savininkas, atsižvelgdamas į realią situaciją, patirtį. Optimalus sprendimas turi užtikrinti mažiausias sąnaudas, didžiausią naudą ne tik valdytojui, bet ir miškui.

Specialistų, užimtų miškų inventorizacija, ūkinės veiklos planavimu, jos realizavimo organizavimu bei medynų būklės kontrole, skaičius sudaro 25-30 proc. nuo bendro dirbančių specialistų skaičiaus. Taip yra Latvijos, Estijos valstybiniuose miškuose.

Pagal mūsų atliktą 2011-2012 m. miškų urėdijų, girininkijų specialistų apklausą, miškų urėdijoje dirbantis miškotvarkos specialistas, girininkai, technikai ir eigučiai 48-50 proc. darbo laiko skiria biržių paruošimui, ugdomųjų kirtimų vykdymo kontrolei, darbui su duomenų bazėmis, kas yra tolygu kartu su miškotvarkos specialistais ne mažiau 500 darbuotojų pilno darbo laiko per metus arba apie 25 proc. bendro miškų

urėdijose dirbančių specialistų skaičiaus. Atrodytų, jog darbo sąnaudos, išreikštos specialistų, užimtų inventorizavimu, veiklos planavimu, jos priežiūra, dalimi nuo bendro jų skaičiaus, visose trijose šalyse yra panašios, tačiau rezultatai yra gana skirtingi. Sprendimą dėl konkretaus nepertraukiamos miškotvarkos modelio turi lemti vidinė organizacinė įmonės struktūra, vidinės nuostatos, specialistų patirtis, jų specializacijos lygis, kartu galintys užtikrinti pagrindinių uždavinių realizavimą.

Nepertraukiamos miškotvarkos koncepcijos diegimo nauda

Visumoje tenka pabrėžti, jog miškotvarkos tobulinimas pagal pateiktą nepertraukiamos miškotvarkos koncepciją papildomų lėšų reikalauja tik investicijoms miškų georeferenciniam pagrindui bei reikalingiems darbo įrankiams, pritaikant veikiančias arba tobulinamas informacines sistemas numatytiems koncepcijoje uždaviniams spręsti, sukurti. Racionaliai koordinuojant valdoje ar įmonėje dirbančių inventorizacijos, planavimo specialistų darbą su planų įgyvendintojų specialistų darbu, galima tikėtis palaipsninio darbo sąnaudų mažėjimo bei gaunamos informacijos ir jos pagrindu priimtų sprendimų kokybės gerėjimo.

IGGESUND FOREST

Pagaminta Švedijoje!

Viskas Jūsų medkirtei:

- Pjovimo juostos ir žvaigždutės
- Pjovimo grandinės
- Varančiosios žvaigždutės
- Markiravimo dažai

Atstovas Lietuvai
UAB „MMC Forest“
 Nausodžio k., Vėžaičių sen., 96215 Klaipėdos r.
 Tel. 8 673 51506 • El. paštas info@mmc.lt • www.miskui.lt • www.mmc.lt

Aplinkos veiksnių poveikis miškų gebai adaptuotis ir švelninti globalios kaitos grėsmes

NACIONALINĖ
MOKSLO
PROGRAMA

Agro-, miško ir
vandens ekosistemų
tvarumas

Prof. dr. ALGIRDAS AUGUSTAITIS, prof. dr. VITAS MAROZAS, prof. dr. GINTAUTAS MOZGERIS, ASU Miškų ir ekologijos fakultetas
Dr. VIDMANTAS ULEVIČIUS, FTMC Fizikos institutas

Lietuvos mokslo tarybos inicijuota ir 2015 m. patvirtinta nacionaline mokslo programa „Agro-, miško ir vandens ekosistemų tvarumas“ siekiama geriau pažinti ir prognozuoti klimato kaitos bei intensyvaus ekosistemų išteklių naudojimo procesų bendruosius padarinius bei gauti naujų fundamentinių ir empirinių žinių su šiais padariniais susijusioms grėsmėms išvengti.

Programoje nemažas dėmesys skiriamas miško ekosistemoms. Prognozuojama, kad dėl klimato atšilimo augalijos zonos slinks į aukštesnes platumas bei labiau kontinentinius regionus. Jau dabar pastebimas šiaurinių rūšių nykimas bei pietinių rūšių gausėjimas. Didelę įtaką miškų tvarumui turės ir vėjas, nors pažymima, kad šylant klimatui jo vidutinis greitis turi tendenciją mažėti. Tačiau neprognozuojami uraganai gali ypač stipriai pažeisti miškus, išlaužant ir išsivartant medžius, o išgyvenusius sumažinti atsparumą kitiems nepalankiems aplinkos veiksniams – pirmaisiai kenkėjams. Miško ekosistemos sukuria didelę dalį sausumos pirminės produkcijos, asimiliuodamos didelius anglies dvideginio kiekius, o tokie pažeidimai reikšmingai pakeičia bendrąją anglies apytaką ir jos balansą aplinkoje. Todėl klimato kaitos ir su ja susijusių reiškinių (sausros, kaitros ir šalčio bangos, uraganišiai vėjai) bei kitų aplinkos veiksnių pokyčių (pažemio ozono koncentracijos didėjimas, ultravioletinė spinduliuotė, eutrofikacija ir kt.) poveikį miško ekosistemoms galima nustatyti tik ištyrus skirtingų veiksnių tarpusavio sąveikos ir jų bendrojo poveikio miškams padarinius.

Pagal šią programą Aleksandro Stulginskio universiteto Miškų ir ekologijos fakulteto mokslininkų grupė su partneriais iš Fizinių ir technologijos mokslų centro

(FTMC) Fizikos instituto bei Vokietijos Miuncheno technikos universiteto (TUM) Augalų ekofiziologijos katedros parengė projektą „Kompleksiškas klimato ir kitų aplinkos streso veiksnių poveikis miškų gebai adaptuotis ir švelninti globalios kaitos grėsmes“ (FOREstRESS) Nr. SIT-3/2015, kuris laimėjo konkursą ir šiuo metu yra sėkmingai vykdomas.

2016 m. spalio 12-14 d. buvo surengtas išplėstinis „FOREstRESS“ projekto seminaras, skirtas apibendrinti gautus rezultatus ir numatyti ateities gaires projekto tikslams pasiekti. Jį organizavo ASU MEF mokslininkai – prof., dr. Algirdas Augustaitis, prof., dr. Vitas Marozas bei Aukštaitijos KM stoties vedėjas Gintaras Pivoras. Seminare dalyvavo projekto partneriai: iš FTMC Fizikos instituto – dr. Vidmantas Ulevičius, dr. Henrikas Mordas, dr. Vadimas Dudaitis, doktorantė Julija Pauraitė, iš Miuncheno technikos universiteto (TUM) Augalų ekofiziologijos katedros – akad., habil. dr., prof. Rainer Matyssek, dr. Manuela Baumgarten bei Aplinkos ministerijos Taršos

Aukštaitijos KM stoties oro ir kritulių tyrimų bokštas ir aikštelė

Aukštaitijos kompleksinio monitoringo stotis

prevencijos departamento Aplinkos oro skyriaus vedėja Elena Auglienė, Aplinkos apsaugos agentūros direktoriaus pavaduotojas Vytautas Krušinskas, Oro kokybės vertinimo skyriaus vedėjo pavaduotoja Zita Šilienė, šio skyriaus vyriausioji specialistė Vilma Bimbaitė.

Seminaras vyko ASU Miškų monitoringo laboratorijos filiale Aukštaitijos kompleksinio monitoringo stotyje (KMS), kuri įkurta 1993 m. Aukštaitijos nacionaliniame parke, Rūgštėlišio kaime. Tai buvo pirmą kompleksinio monitoringo stotį Baltijos šalyse ir 51-a Europoje bei Šiaurės Amerikoje. Šioje stotyje kompleksškai stebimi praktiškai visi gamtinės aplinkos komponentai ir juos jungiantys medžiagų srautai, o tai sudaro galimybę įvertinti ne tik jų poveikį miško ekosistemų gyviesiems organizmams, bet ir apskaičiuoti nedidelių upelių baseinų įvairių medžiagų balansą, bei jo kaitą globalios kaitos sąlygomis.

Stotyje vykdomais tyrimais siekiama nustatyti, vertinti ir prognozuoti sąlygiškai natūralių ekosistemų būklę bei jos ilgalaikius pokyčius, įvertinus tolumų oro teršalų (ypač sieros ir azoto junginių) pernašų,

ozono ir sunkiųjų metalų kaitą bei poveikį procesams vykstantiems ekosistemose, atsižvelgiant į regioninius ypatumus ir klimato pokyčius. Stebėjimų metodika ir stebimi parametrai sudaro galimybes panaudoti sukaupią informaciją regioninių ir globalinių procesų pasekmėms vertinti bei modeliuoti ekosistemų lygmeniu. Visą tai užtikrina mokslinės ir statistiškai patikimos, nuoseklios ir ilgalaikės aplinkos veiksnių bei miškų būklės ir produktyvumo kaitos duomenų sekos. Ši programa jau daugiau kaip 20 metų yra remiama Aplinkos apsaugos agentūros.

Lietuvos mokslo tarybos finansuojamas projektas „FOREstRESS“ glaudžiai siejasi su šioje stotyje vykdomais tyrimais. Būtent medžio momentinių ekofiziologinių reakcijų tyrimai ir priežastinių ryšių, sąlygojančių medžių augimą, išaiškinimas įgalina nustatyti aplinkos veiksnių poveikį medžių prisita-

Prof. dr. Algirdas Augustaitis supažindino seminaro dalyvius su Aukštaitijos KM stoties veikla bei pasiektais rezultatais. Prisiminta 2012 m. gegužės 21-24 d. ASU organizuota jungtinė IUFRO (miško mokslų specialistų), APW (Š. Amerikos oro taršos specialistų), COST veiklos Nr. FP0903, tarptautinio projekto ENVeurope, LTEReurope (ekosistemų ilgalaikių mokslinių tyrimo objektų) ir Integruoto monitoringo koordinatorių mokslinė konferencija „Klimato kaitos ir oro taršos poveikis miško ekosistemoms“, kurioje dalyvavo per 220 mokslininkų iš 34 pasaulio šalių. Pirmą kartą Lietuvoje vykusiame tokio lygio forume buvo pasidalinta sukaupia patirtimi ir žiniomis, išryškinant pagrindines jų spragas, susijusias su klimato kaitos ir aplinkos užterštumo kompleksiško poveikio ekosistemoms vertinimu ir prognozėmis. Šis renginys turėjo didelę reikšmę MEF mokslininkų

Į seminare dalyvavusios LRT „Girių horizontai“ kūrybinės grupės žurnalistės klausimus atsakinėja dr. V. Ulevičius (speciali laida transliuota 2016 10 22, ją galima peržiūrėti LRT videotekoje)

„Ilgalaikių aplinkos kaitos duomenų panaudojimas kartu su išaiškintomis priežastinėmis ekofiziologinėmis medžių reakcijomis leis naujai pažvelgti į su globalia kaita susijusias grėsmes miškams ir jas prognozuoti.“

kymo prie intensyviai besikeičiančių aplinkos sąlygų laipsnį bei jų galimybes ateityje švelninti dabar registruojamos globalios kaitos neigiamus padarinius bei galiausiai stabdyti ir pačią kaitą, įskaitant ir klimato šiltėjimą. Ilgalaikių aplinkos kaitos duomenų panaudojimas kartu su išaiškintomis priežastinėmis ekofiziologinėmis medžių reakcijomis leis naujai pažvelgti į su globalia kaita susijusias grėsmes miškams ir jas prognozuoti.

patirčiai ir žinioms, vertinant klimato ir taršos pokyčių poveikį miško ekosistemoms, jų biologinei įvairovei ir tvarumui. Aktyvi tarptautinė veikla ir glaudūs ryšiai su geriausiais pasaulio mokslininkais yra būtina sąlyga, siekiant dalyvauti mokslo projektų konkursuose, rengiant paraiškas aukšto mokslinio lygio projektams.

Bendradarbiaujant su Valstybinės miškų tarnybos Nacionalinės miškų inventorizaci-

jos skyriaus darbuotojais (ypač su skyriaus vedėju, ASU doktorantu Gintaru Kulboku) pradėti medžių augimo dėsningumų skirtingo amžiaus ir rūšinės sudėties medynuose, augančiuose skirtingose miškų augavietėse bei klimatinuose rajonuose, tyrimai.

Ekofiziologinėms jų reakcijoms nustatyti bus tiriama medžio kamienų medžiagų srautų intensyvumas, kuris, atsižvelgiant į aplinkos veiksnių kaitą, leidžia įvertinti medžių transpiracijos intensyvumą – vandens garinimą per spyglių/lapų žioteles. Tai fiziologinis procesas, kuris tiesiogiai siejasi su medžio asimiliacijos intensyvumu. Pastarąjį charakterizuos pradedami valandiniai medžių kamieno perimetro tyrimai, kurie leidžia išgiltinti į sudėtingus ekofiziologinius bei medžių vystymosi procesus, aiškinant jų momentines reakcijas į aplinkos pokyčius, tokias kaip transpiracijos bei fotosintezės tiesioginę įtaką medžio prieaugiui. Tai prof. dr. A. Augustaičio tyrimų sritis.

Aktualūs yra ir tiesioginiai fotosintezės intensyvumo sezoninės kaitos ypatumų tyrimai, kuriuos organizuoja prof. dr. Vitas Marozas. Padedamas doktoranto Ainio Pivoro, panaudojant slėnio „Nemunas“ įsigytą įrangą, bus tiriami dirvožemio kvėpavimo ir vyraujančių medžių rūšių fotosintezės intensyvumas, o taip pat spyglių ir lapų fluoroscensija. Šie rodikliai kartu su medžiagų srautų intensyvumo parametrais ir išskiriamomis biologinių lakiųjų organinių junginių (BLOJ) koncentracijomis ore ateityje bus naudojami miškų būklei operatyviai diagnozuoti.

Būtent BLOJ tyrimais galima nustatyti vyraujančių Lietuvos miškuose medžių rūšių prisitaikymo prie klimato, aplinkos ir technologinių veiksnių potencialą. Medžiai, reaguodami į įvairių klimato ir aplinkos

Prof. A. Augustaitis instaliuoja ant pušies kamieno medžiagų srautų matuoklius ir mikrodendrometrus

Prof. V. Marozas matuoja beržo
fotosintezės intensyvumą

Fizikos instituto mokslininkų sumontuota biologinių
lankių organinių junginių aerozoliuose tyrimo aparata

veiksnių poveikį, per metabolizmo pokyčius išskiria BLOJ, kurie skatina ne tik priežemio ozono formavimąsi, bet ir klimato šilumą. Todėl labai svarbu gauti rezultatų pagrindų identifikuoti, naujausiomis technologijomis pagrįstus, specifinius žyminis miškų būklei diagnozuoti pranešime pažymėjo FTMC Fizikos instituto dr. Vidmantas Ulevičius.

Seminare savo patirtimi antrinių aerozolio dalelių susidarymo tyrimuose pasidalijo FTMC Fizikos instituto dr. Genrikas Mordas. Pastarojo pristatytais BLOJ tyrimo metodais žavėjosi ir akad., habil. dr., prof. Rainer Matyssek iš Miuncheno technikos universiteto.

Prof. dr. Gintautas Mozgeris pažymėjo, kad baigiamajame projekto etape bus tobulinama miško ekosistemų, miškingo kraštovaizdžio raidos, stabilumo ir produktyvumo modeliavimo sistema, skirta naudoti miškininkavimo sprendimams optimizuoti besikeičiančio klimato sąlygomis.

Miuncheno technikos universiteto prof. Rainer Matyssek pristatė pastaruoju laiko-

tarpiu gimstantį ilgalaikų ekosistemų tyrimo ir eksperimentinį „Supersite“ tinklą. Kai globali aplinkos kaita sąlygoja procesus, prie kurių miškai dar nėra prisitaikę, jiems tirti yra kuriamas naujas elitinis, ilgalaikių mokslinių tyrimų tinklas. Įgyvendinant šią idėją ketinama suprasti tarpusavio ryšiais susietų klimato kaitos, oro taršos ir miško atsako reakcijų sąsajas, tam pasitelkiant kompleksiskus eksperimentus, stebėjimus ir modeliavimą globaliu mastu vykstantiems procesams vertinti ilgalaikėje perspektyvoje.

Pažymėtas Vokietijos įmonės UGT (Umwelt-Geräte-Technik GmbH) vaidmuo siekiant šio projekto tikslų. Būtent ši įmonė išskirtinai geriausiomis sąlygomis aprūpino projekto dalyvius naujausia medžių ekofiziologinių reakcijų tyrimo aparata bei apmokė ja naudotis. Tokios technologinės plėtros dėka Aukštaitijos KM stotis numatyta viena iš kandidatų tapti „Supersite“ tinklo nare. Išskirtinai

buvo pabrėžta, kad ši stotis gali tapti pavyzdine kitoms stotims. Čia vykdomus ilgalaikius režiminius aplinkos komponentų stebėjimus papildė aukščiausio lygio moksliniai tyrimai, o visa naujausia įranga toliau bus naudojama Valstybinės aplinkos monitoringo programos tikslams įgyvendinti, sprendžiant uždavinius, susijusius ne tik su Tolimųjų oro teršalų pernašų konvencijos ir jos protokolų reikalavimais, bet ir su Tarpvalstybinių vandentakių ir ežerų apsaugos bei naudojimo konvencijos, Jungtinių Tautų klimato kaitos konvencijos ir Kioto protokolo, Biologinės įvairovės konvencijos bei Vienos konvencijos dėl ozono sluoksnio apsaugos reikalavimais. Tokios priemonės sudaro sąlygas Aukštaitijos KM stotiai atstovauti šiaurės rytinę Europos dalį pasauliniame elitiniame „Super stočių“ tinkle sprendžiant pastarojo laikotarpio globalias aplinkosaugines problemas.

(tęsinys kitame numeryje)

Fizikos instituto dr. G. Mordas ir Miuncheno technikos universiteto prof. R. Matyssek (dešinėje)

Po aparatūros instaliavimo Aukštaitijos KM stotyje: (iš kairės) – dr. Christian Heerdt (UGT), dr. Manuela Baumgarten (TUM), dok. Marius Mikalajūnas, prof. Vitas Marozas, m. d. Gintaras Pivoras, prof. Algirdas Augustaitis, dr. Sascha Reth (UGT)

DISTEIN®

markiravimo dažai

vokiška kokybė
už gerą kainą!

Kad miške viskas būtų aišku!

UAB „MMC Forest“

Nausodžio k., Vėžaičių sen., 96215 Klaipėdos r.
Tel. 8 673 51506 • El. paštas info@mmc.lt
www.miskui.lt • www.mmc.lt

Giljotinos biokuro gamybai

www.valtralita.lt

PADANGOS MIŠKO TECHNIKAI

nokian

UAB „PGM TECHNIKA“

Plento g. 6, Užliedžiai, 54305 Kauno r.

www.pgmtechnika.lt

Faks. 8 37 215101

Tel. 8 683 24140 (Aidas)
El. paštas info@pgmtechnika.lt

Tel. 8 656 82777 (Darius)
El. paštas darius@pgmtechnika.lt

Tel. 8 607 77723 (Renaldas)
El. paštas renaldas@pgmtechnika.lt

nokian®
HEAVY TYRES

nokian
Forest King F

Paprastojo šermukšnio lapus birželio mėn. apniko šermukšninė gleivėtrūdė

Šermukšninė gleivėtrūdė ant šermukšnio lapų rugpjūtį

Šermukšninė marsonina ant šermukšnio lapų

Paprastojo šermukšnio (*Sorbus*

Dr. BANGA GRIGALIŪNAITĖ, dr. DAIVA BUROKIENĖ, dr. ANTANAS MATELIS, GTC Botanikos institutas

Šermukšnis (*Sorbus* L.) – erskėtinių (*Rosaceae*) šeimos augalas. Jo gentyje yra 85 rūšys ir per 100 porūšių, formų ir veislių augalų, Lietuvoje – 6 rūšys. Plačiausiai paplitęs paprastasis šermukšnis (*Sorbus aucuparia*), kurio arealas – Europa, Mažoji Azija, Šiaurės Afrika, aptinkamas ir Sibire.

Lietuvoje dekoratyviniuose želdynuose paplitę ir kitų rūšių šermukšniai, introdukuoti XIX a. pradžioje. Pavyzdžiui, miltingasis šermukšnis (*Sorbus aria*) pradėtas auginti 1814 m. Vilniaus universiteto Botanikos sode (VUBS), šiaurinis (*S. Hybrida*) – 1817 m., amerikinis (*S. Americana*) – 1820 m., plačialapis (*S. Latifolia*) ir grūstinis (*S. Torminalis*) – 1824 m.

VU Botanikos sode 1975 m. įkurtose Pomologijos skyriaus kolekcijose yra nemažai vertingų rūšių ir veislių šermukšnių. Nuo 1980 m. pradėta tirti šios genties augalų introdukcija. Išaiškėjo, kad ne visų rūšių ir veislių šermukšniai tinka auginti mūsų klimato sąlygomis. Šiuo metu sukaupti ir tiriama didžiausi šalyje šermukšnio genties 33 rūšių, 29 veislių individai (dr. E. Meidus), iš kurių kai kurie galėtų būti auginami individualiuose ar versliniuose soduose.

Paprastasis šermukšnis savaime auga lapuočių, spygliuočių bei mišriuose miškuose,

se, sodinamas sodybose, parkuose, pakelėse, miestų šaligatviuose. Jis mėgsta vėlėninius jaurinius, durpininius priemolius, taip pat auga neutraliuose ir karbonatinguose dirvožemiuose. Atsparus šalčiams, bet miestuose jautrus sausroms, geriausiai auga žaliose vejose.

Gleivėtrūdės teleutosporos drebučių konsistencijos masėje ant kadagio šakučių

Europoje nuo viduramžių žinomos šermukšnio vaisių ir žiedų gydomosios ir maistinės savybės. Vaisiuose yra vitamino C, P ir K, provitamino A, cukraus, obuolių rūgšties, rauginių ir karčiųjų medžiagų. Dėl palankaus vitaminų C ir P derinio

šermukšnis vartojamas aterosklerozės ir hipertoninės ligos profilaktikai ir gydymui.

Vaisiai valgomi švieži, iš jų daromas kompotas, vitaminingas sirupas, uogienės, užpilai, žele, arbatos ir kavos pakaitalai. Po šalnų šermukšnių vaisiai netenka kartumo, pasidaro saldūs. Todėl ypač žiemą jais mėgsta maitintis svirbeliai, miške kurtiniai. Vaisiai gali būti naudojami kaip masalas paukščiams gaudyti. Iš 1 ha šermukšnyno bitės gali surinkti per 30 kg nektaro, o žiedadulkes neša bičių duonai. Meistrai iš kietos, sunkiai skylančios šermukšnio medienos gamina indus, įrankių rankenas, kotus. Šermukšnio vaisius, žiedus reikėtų skinti tik nuo ligų ir kenkėjų nepažeistų medžių.

Kai kurie biotrofai ant paprastojo šermukšnio aptinkami tik atskirais metais, o kiti nepriklausomai nuo meteorologinių sąlygų kasmet. Pristatysime dažniau aptinkamus ligų sukėlėjus.

Šermukšninė gleivėtrūdė (*Gymnosporangium cornutum*). Vasarą lapų viršutiniame paviršiuje atsiranda smulkių rausvų taškelį – spermogonių, o apatiniame – geltonų, oranžinių išaugėlių – stromų su ecidėmis. Gleivėtrūdė kartais smarkiai pažeidžia šermukšnių lapus ir miškuose. Vasaros antroje pusėje stromos su ecidėmis

Rauplėtasis vingurėlis ant nudžiūvusio šermukšnio kamieno

Ažuolinė kempinė pūdo šermukšnio kamieną

Vaismedinė voratinklinė kandis puola šermukšnius

Marsoninos vaisiakūniai
viršutinėje lapų pusėje

Kaktusinė fitoftora ant
šermukšnio šaknų kaklelio

Šiurkščioji kempė pūdo
šermukšnio kamieną

aucuparia) nauda, ligos ir kenkėjai

išsibarsto. Ecidiosporos patenka ant paprastųjų kadagių, juose peržiemoja. Pavasarį ant kadagių spyglių ar šakų iškyla oranžiškai tamsūs kauburėliai – teliai. Jie po lietaus išbrinksta, išsipučia ir virsta želatininės konsistencijos geltonai rausvais netaisyklingais gumulėliais. Ant kadagių pasitaiko ir kitų gleivėtrūdžių rūšių, kurių ecidžių tarpnis pereina ant kitų erskėtinių šeimos sumedėjusių augalų (laukinių obelių, kriaušių, gudobelių).

Miltligė, kurios sukėlėjas – **šermukšninė miltė** (*Podosphaera aucupariae*). Aptinkama ant jaunų šermukšnio atžalų lapų.

Šermukšninė marsonina (*Marssonina sorbi*) – ant šermukšnio lapų geltonai rudos tamsiais pakraščiais dėmės. Vaisiakūniai – acervuliai viršutinėje lapų pusėje yra po epidermiu rudų pūslelių formos. Grybas žiemoja pažeistuose lapuose, vasarą plinta konidijomis.

Moniliozė arba **vaisių rudasis puvinys** (*Monilinia fructigena*) – pavojinga vaisių liga. Jai plisti palankūs šilti ir drėgni orai. Supuvę vaisiai krenta arba sudžiūvę lieka kaboti ant šakų.

Maras. Jo sukėlėjas – **kaktusinė fitoftora** (*Phytophthora cactorum*). Ant šermukšnių šaknies kaklelio kamieno žievė įplyšusi, iškritusi, brazdas negyvas, atsivėrusi tamsiai ruda pūvanti mediena. *P. cactorum* – kosmopolitas. Jis aptinkamas ir ant žolinių augalų bei daigų. Tai kartu ir dirvos gyventojas. Labai plačiai išplitęs obelių medelynuose, soduose. Užkrėstoje dirvoje patogenas aptinkamas net 50 cm gylyje ir išgyvena iki 15 metų. Lietingi orai, rūkai, aukštas dirvos drėgnumas – geriausios sąlygos šiam grybui plisti. Kaktusinės fitoftoros pažeistų žolinių augalų lapai, stiebai, šaknys, vaisiai pūva, ant jų susidaro vandeningos rudos dėmės.

Šiurkščioji kempė (*Trametes hirsuta*). Vaisiakūniai vienamečiai, pusiau apskritu plokščiu kraštu, priaugusiu prie substrato. Auga ištisus metus ant nusilpusių medžių kamienų, kelmų, rečiau ant išvirtusių kamienų ir šakų. Sukelia baltąjį medienos puvinį.

Rauplėtasis vingurėlis (*Daedaleopsis confragosa*). Vaisiakūniai dideli, vienme-

taugasporis (*Seimatosporium lichenicola*), ant skeletinių šakų ir kamieno – rabdospora (*Rhabdospora inaequalis*), kurie gali pasireikšti ir kaip biotrofi.

Iš visų aptiktų šermukšnius pažeidžiančių grybų plačiausiai išplitę yra lapų ligų sukėlėjai: šermukšninė gleivėtrūdė (*Gymnosporangium cornutum*), šermukšninė marsonina (*Marssonina sorbi*) ir vaisių rudasis puvinys (*Monilinia fructigena*).

Nusilpę, mechanškai pažeisti arba blogai prigiję augalai yra labiau pažeidžiami įvairių grybinių ligų sukėlėjų ir patys tampa ligų židiniiais. Oro temperatūra ir krituliai taip pat turi poveikį augalams, ypač vaisių puvinų sukėlėjų plitimui. Šermukšniams pavasarį kenkia (ypač balandį, gegužę) naktimis šaltoji, dienomis karštoji sausra.

Kenkėjai. Ant paprastojo šermukšnio lapų ir šakelių aptinkama **vaismedinė voratinklinė kandis** (*Yponomeuta padella*) bei **sidabrinis lapinukas** (*Phyllobius argentitus*) – straubliukų (*Curculionidae*) šeimos vabalas, kuris nukerpa augalų ūglius.

Urbanizuotose teritorijose būtina daugiau dėmesio skirti šermukšnių priežiūrai. Pavyzdžiui, pjaunant žolę aplink medelius nepažeisti šaknų kaklelio, stiebų. Medeliai geriau augs ir derės patęsti mineralinėmis trąšomis, aplink juos palikus didesnį pomedžio plotą.

Šermukšnių uogų rudasis puvinys

čiai, šonu priaugę prie substrato. Trama rusva, kamštiška. Auga ant nudžiūvusių lapuočių, sukelia baltąjį medienos puvinį. Aktyvus saprotrofas.

Ąžuolinė kempinė (*Phellinus robustus*). Vaisiakūniai daugiamečiai, užauga dideli, kanopos pavidalo. Auga ant gyvų lapuočių medžių. Žalingas parazitas, sukelia baltąjį medienos puvinį.

Rugpjūčio pabaigoje – rugsėjo pradžioje ant paprastojo šermukšnio (*S. Aucuparia*) lapų plinta saprotrofai: *Cladosporium cladosporioides*, *C. herbarum*, *Alternaria alternata*, *A. tenuissima*, *Passalora fulva*, *Fumago vagans*. Ant smulkesnių, džiūstančių šakų aptinkamas saprotrofas kerpinis

Pamestą VĮ Jonavos miškų urėdijos Pageležių girininkijos girininko pavaduotojo, valstybinių miškų pareigūno spaudą Nr.07/38, registruotą VĮ Jonavos miškų urėdijos registre, laikyti negaliojančiu.

Patobulinta valstybinių miškų pareigūnų uniforma ir jos dėvėjimo tvarka

Valstybinių miškų pareigūnų uniformų modeliai buvo sukurti daugiau kaip prieš 15 metų, jų siuvimui naudotos tų laikų medžiagos. Praktinis dėvėjimas parodė, kad ypač nefunkcionaliai buvo lauko uniforma. Todėl tiesiogiai dirbantys miške ir vykdantys miškų apsaugos, tvarkymo ir kitus darbus miškininkai ne kartą prašė sukurti patogesnę valstybinių miškų pareigūnų uniformą.

Šių klausimų sprendimui generalinio miškų urėdo dr. R. Prūsaičio įsakymu buvo sudaryta komisija, į kurią įtraukti atstovai iš Generalinės miškų urėdijos Bendrojo ir Miško atkūrimo ir apsaugos skyrių, Valstybinės miškų tarnybos ir miškų urėdijų (miškų urėdai, vyr. miškininkai, girininkai). Be to, siūlymus, kaip turėtų atrodyti nauja valstybinių miškų pareigūnų uniforma, teikė miškų urėdijų koordinatoriai regionuose, Lietuvos miškininkų sąjungos Girininkų, Miško auginimo specialistų bendrijos bei LMP federacija.

Pateikus Komisijos aprobuotą naujos uniformos projektą Aplinkos ministerijai, aplinkos ministras K. Trečiokas 2016 m. lapkričio 21 d. įsakymu pakeitė nuo 2004 m. galiojusį valstybinių miškų pareigūnų uniformos aprašymą ir jos išdavimo bei dėvėjimo tvarkos aprašą. Patvirtintame valstybinių miškų pareigūnų uniformos aprašyme naujai apibrėžti uniformos atributikos elementai, vyriškos ir moteriškos kasdieninės ir lauko uniformos sudedamosios dalys. Valstybinių miškų pareigūnų uniformos išdavimo ir dėvėjimo nuostatuose taip pat apibrėžtos uniformos išdavimo sąlygos, jos dėvėjimo reikalavimai. Nuostatų prieduose reglamentuotas išduodamos uniformos sudedamųjų dalių kiekis, rekomenduojama jų dėvėjimo trukmė, uniformos sudedamųjų dalių dėvėjimo komplektų variantai.

Atpažinti uniformuotus miškų pareigūnus galima pagal išsiuvinėtus ar įsegamus skiriamuosius ženklus abiejuose švarko apykaklės kampuose – trijų ąžuolo lapų ir vienos gilės kompozicijas, kurių apačioje įkomponuotos viena, dvi arba trys laužtos „V“ formos juostelės.

Vyriausiojo valstybinio miškų pareigūno skiriamieji ženklai yra siuvinėjami – įkomponuotos 3 laužtos „V“ formos juostelės (ženklų aukštis – 36 mm, plotis – 25 mm); vyresniojo valstybinio miškų pareigūno skiriamieji ženklai gaminami iš tamsinto žalvario, reljefiški – įkomponuotos 2 laužtos „V“ formos juostelės (ženklų aukštis – 34 mm, plotis – 25 mm); valstybinio miškų pareigūno – taip pat gaminami iš tamsinto žalvario, reljefiški, juose įkomponuojama viena laužta „V“ formos juostelė (ženklų aukštis – 32 mm, plotis – 25 mm).

Ant kairės rankovės prisiuvama skydo formos emblema su viršutinėje dalyje esančiu Lietuvos valstybės herbo atvaizdu, po juo – žalsvos spalvos užrašas „VALSTYBINĖ MIŠKŲ APSAUGA“ ir žalsvos spalvos 2 ąžuolo lapų ir vienos gilės kompozicija (emblemos aukštis – 90 mm, plotis – 81 mm).

Kokie pareigūnai gali nešioti šiuos ženklus? Aplinkos ministro įsakymu patvirtintame valstybinių miškų pareigūnų pareigybės sąraše **vyriausiųjų valstybinių miškų pareigūnų įgalinimai** suteikti:

- **Valstybinės miškų tarnybos darbuotojams** – direktoriui ir jo pavaduotojams; Nacionalinės miškų inventorizacijos skyriaus vedėjui; Miškotvarkos, Miško naudojimo ir statistikos, Miško genetinių išteklių, Miško sėklų ir sodmenų kokybės, Miško sanitarinės apsaugos, Aplinkos apsaugos skyrių vedėjams ir šių skyrių vyriausiesiems specialistams, Miškų kontrolės skyriaus vedėjui, jo pavaduotojui, šio skyriaus vyriausiesiems specialistams, teritorinių poskyrių vedėjams ir šių poskyrių vyriausiesiems bei vyresniesiems specialistams;

- **Generalinės miškų urėdijos darbuotojams** – generaliniam miškų urėdui, generalinio miškų urėdo pavaduotojams, Miško atkūrimo ir apsaugos, Miško resursų ir prekybos mediena, Vidaus kontrolės ir prevencijos skyrių vedėjams, vyriausiesiems specialistams bei Teisės, personalo ir komunikacijos skyriaus vyriausiesiems specialistams;

- valstybės įmonių **miškų urėdijų darbuotojams** – miškų urėdams, vyriausiesiems miškininkams, vyriausiesiems

inžinieriams, miško želdinimo, miško apsaugos, miškotvarkos, medienos ruošos ir darbų saugos inžinieriams, medienos ruošos padalinių viršininkams.

■ **Vyresniųjų valstybinių miškų pareigūnų įgalinimai** suteikti – miškų urėdijų medelynų viršininkams, jų pavaduotojams, girininkams, girininkų pavaduotojams ir eiguliams;

■ **Valstybinių miškų pareigūnų įgalinimai** suteikti – miškų urėdijų medžioklės plotų prižiūrėtojams.

Naujosios valstybinių miškų pareigūnų uniformos komplektą sudaro kasdieninė ir lauko uniforma. Kasdieninė uniforma yra dvejų modelių – vyriška ir moteriška, o lauko uniforma – universali: skirta ir vyrams, ir moterims.

Kasdienė uniforma dėvima atliekant tarnybines pareigas įprastinėmis darbo sąlygomis bei atstovaujant įstaigai ar įmonei kitose valstybinėse institucijose, dalyvaujant profesiniuose renginiuose, valstybės švenčių ir kitomis iškilmingomis progomis (atsiimant apdovanojimus, priimant užsienio kolegas ir pan.).

Lauko uniforma dėvima vykdant miškų apsaugos ir tvarkymo organizavimo darbus. Draudžiama uniformą dėvėti kartu su civiliniais drabužiais bei kartu kasdieninės ir lauko uniformos sudedamąsias dalis, išskyrus liemenę su atšvaitais. Taip pat draudžiama dėvėti uniformą neblaiviams arba apsvaigusiems nuo narkotikų bei dalyvaujant nesusijusioje su tarnybinių pareigų atlikimu veikloje.

Atliekant tarnybines pareigas, prie dėvimos uniformos gali būti nešiojamas tarnybinis šaunamasis ginklas, kurio dėklas prisegamas prie kelnų diržo arba laikomas specialiaame dėkle po švarku.

Valstybiniais miškų pareigūnams uniformos skiriamos nemokamai, naujiems pareigūnams išduodamos per 6 mėn. nuo jų tarnybos pradžios. Uniformos sudedamųjų dalių dėvėjimo trukmė pradedama skaičiuoti nuo jų išdavimo dienos. Pareigūnams, perėjusiems dirbti iš vieno pareigų į kitas arba iš vienos įstaigos ar įmonės į kitą, kurių uniformos sudedamųjų dalių dėvėjimo trukmė dar nėra pasibaigusi, naujos uniformos sudedamosios dalys neišduodamos, dėvėjimo trukmės skaičiavimas tęsiamas. Kai valstybinis miškų pareigūnas nustoja eiti tarnybines pareigas anksčiau, negu baigiasi uniformos dėvėjimo terminas, jis uniformos grąžinti neprivalo, bet grąžina skiriamuosius

- Kepurė, marškiniai trumpomis rankovėmis, kelnės
- Marškiniai ilgomis rankovėmis, kaklaraištis
- Megztinis

- Švarkas, marškiniai ilgomis rankovėmis
- Švarkas, marškiniai ilgomis rankovėmis
- Žieminė kepurė, demisezoninė striukė

- Moteriško uniformos modelio kepurė, marškiniai trumpomis rankovėmis, sijonas
- Marškiniai ilgomis rankovėmis, kaklaraištis, kelnės
- Megztinis

- Švarkas, marškiniai ilgomis rankovėmis
- Žieminė kepurė, demisezoninė striukė

- Vasarinė kepurė, marškinėliai, kelnės vyrams
- Marškiniai
- Džemperis

- Vasarinė striukė
- Lietaus kelnės ir striukė
- Žieminės kelnės, striukė, kepurė

ženklus, kokardą ir emblemas juos išdavusiai įstaigai ar įmonei.

Miškų urėdijų ir miškų institucijų tarnybų vadovai gali savo įsakymais pakeisti uniformos atskirų sudedamųjų dalių dėvėjimo trukmę, vasarinės ir žieminės uni-

formos dėvėjimo pradžią, atsižvelgdami į valstybinių miškų pareigūnų darbo pobūdį, vietos sąlygas. Be pateisinamų priežasčių sugadinus ar praradus uniformos sudedamąsias dalis, naujos uniformos sudedamosios dalys įsigijamos už pareigūnų asmenines lėšas.

- Vasarinė kepurė, marškinėliai, kelnės moterims
- Marškiniai
- Džemperis

- Vasarinė striukė moterims
- Lietaus kelnės ir striukė moterims
- Žieminės kelnės, striukė, kepurė moterims

- Liemenės su atšvaitais

Pareigūnas, išleistas į užtarnautą poilsį arba nustojęs eiti tarnybines pareigas anksčiau laiko savo noru, tarnyboje išbuvęs ne mažiau kaip 30 metų, turi teisę valstybės švenčių ir kitomis išskilmingomis progomis dėvėti kasdieninę uniformą.

Prie naujos valstybinių miškų pareigūnų uniformos dėvėjimo bus pereinama 2017 m. pirmame ketvirtyje.

Parengta pagal Generalinės miškų urėdijos inf.

Išduodamos valstybinių miškų pareigūnų uniformos sudedamųjų dalių kiekis ir jų rekomenduojama dėvėjimo trukmė

Uniformos sudedamųjų dalių pavadinimas	Skirta, vnt.	Dėvėjimo trukmė, metais
Vyriška kasdieninė uniforma:		
vasarinė kepurė	1	4
žieminė kepurė	1	5
demisezoninė striukė	1	3
švarkas	1	4
kelnės	2	2
kasdieniniai marškiniai ilgomis rankovėmis	2	1
proginiai marškiniai ilgomis rankovėmis	1	2
kasdieniniai marškiniai trumpomis rankovėmis	2	1
proginiai marškiniai trumpomis rankovėmis	1	2
megztinis	1	2
kaklaraištis	1	2
batai:		
vasariniai (pora)	1	2
žieminiai (pora)	1	4
kelių diržas	1	4
šalikas	1	2
kojinės (pora)	5	1
pirštinės (pora)	1	2
Moteriška kasdieninė uniforma:		
vasarinė kepurė	1	4
žieminė kepurė	1	5
demisezoninė striukė	1	3
švarkas	1	4
kelnės	1	2
sijonas	1	2
kasdieniniai marškiniai ilgomis rankovėmis	2	1
proginiai marškiniai ilgomis rankovėmis	1	2
kasdieniniai marškiniai trumpomis rankovėmis	2	1
proginiai marškiniai trumpomis rankovėmis	1	2
megztinis	1	2

kaklaraištis	1	2
batai:		
vasariniai (pora)	1	2
žieminiai (pora)	1	4
kelių diržas	1	4
šalikas	1	2
kojinės (pora)	5	1
pirštinės (pora)	1	2
Lauko uniforma:		
vasarinė kepurė	1	2
žieminė kepurė	1	3
vasarinė striukė	1	2
žieminė striukė	1	3
lietaus striukė	1	5
vasarinės kelnės	2	1
žieminės kelnės	1	3
lietaus kelnės	1	5
termo apatiniai marškinėliai	1	3
termo apatinės kelnės	1	3
džemperis	1	2
golfas	1	2
marškiniai ilgomis rankovėmis	2	1
marškinėliai	2	2
liemenė su atšvaitais	1	4
kelių diržas	1	2
batai:		
vasariniai (pora)	1	2
demisezoniniai (pora)	1	2
žieminiai (pora)	1	3
guminiai (pora)	1	2
kojinės (pora)	5	1
pirštinės (pora)	1	3

PASTABA. Uniformos atributikos elementų (kepurės ženklo, emblemos, skiriamųjų ženklų, sagų ir kaklaraiščio segtuko) dėvėjimo trukmė nustatoma pagal uniformos sudedamųjų dalių, kuriose jie yra įsegami ar prisiuvi, dėvėjimo trukmę.

Miškų kontrolės 2016 m. rezultatai

Valstybinės miškų tarnybos Miškų kontrolės skyriaus pareigūnai, vykdydami Valstybinės miškų tarnybos ir Nacionalinės mokėjimo agentūros bendradarbiavimo sutartį, 2016 m. patikrino 1884 valdas, kuriose vykdyti darbai pagal ES kaimo plėtros priemonių finansavimą. Želdinimo darbų kokybė, želdinių prigijimas ir išlikimas bei želdinių/žolinių kokybė įvertinta 2324 ha, atliktų jaunuolynų ugdymo kirtimų kokybė 1457 ha plote.

VMT Miškų kontrolės skyriaus pareigūnai taip pat atliko 928 planinius ir neplaninius patikrinimus. Vykdam stebėseną 18 971 privačiame miško sklype įvertinta miško atkūrimo kokybė 4190 ha, želdinių/žolinių priežiūra 1400 ha, biržių atrėžimo kokybė 5664 ha ir įvykdytų kirtimų kokybė 5899 ha plote. Patikrinta 3180 privačių miškų miškotvarkos projektų parengimo kokybė 22814 ha plote.

Gruodžio mėn. 2 savaites vykusioje akcijoje „Miškas 2016“ kartu su miškų urėdijų, aplinkos apsaugos ir policijos pareigūnais surengta 540 reidų, 1200 patikrinimų valstybiniuose ir privačiuose miškuose. Tikrintos autotransporto priemonės, gabenančios medieną ir kalėdines eglutes, bei kaip laikomasi Miško kirtimo taisyklių, kokia miškų atkūrimo darbų ir ugdymo kirtimų kokybė.

Taip pat surengti 142 konsultaciniai susitikimai su miškų savininkais savivaldybėse, miškininkystės klausimais konsultuoti 40600 miško savininkų, respublikinėje ir rajoninėje spaudoje paskelbta 90 straipsnių, dalyvauta 19 televizijos ir radijo laidų. Ši prevencinė veikla 2016 m. padėjo 33 proc. sumažinti privačiuose miškuose neteisėtai kirtimais iškirstą medienos turį.

Atliktų patikrinimų privačiuose miškuose metu nustatyti 387 pažeidimai ir 101 neteisėtas miško kirtimo atvejis. Miško savininkams pateikti 138 nurodymai trūkumams pašalinti, iš kurių metų eigoje įvykdyti 96. Už miško priežiūros, naudojimo, apsaugos ir atkūrimo reikalavimų pažeidimus administracine tvarka nubausta 450 asmenų. Jiems skirta 27 tūkst. eurų baudų, pateikta pretenzijų atlyginti aplinkai padarytą žalą už 402 tūkst. eurų.

Tikrinant 12 miškų urėdijų ir 8 savivaldybių veiklą, pagrindinis dėmesys skirtas ugdomųjų kirtimų kokybės vertinimui (įvertinta 1426 ha plote). Pagrindinių kirtimų kokybė įvertinta 490 ha plote. Už ūkinę veiklą miškuose reglamentuojančių teisės aktų pažeidimus administracine tvarka nubausti 27 miškų pareigūnai, o už patikrinimų metu nustatytus trūkumus 45 miškų urėdijų darbuotojams skirtos drausminės nuobaudos.

Parengta pagal VMT inf.

Miškų urėdijų 2016 m. gruodžio mėn. parduotų apvaliosios medienos sortimentų kainos, Eur/m³

Sortimentas	2016 m. gruodžio mėn. vidutinė kaina	Indeksas 2016 m. sausis=100	2016 m. sausio - gruodžio mėn. vidutinė kaina
Pušies pjautinieji rąstai	54	95	55
Eglės pjautinieji rąstai	63	100	62
Ažuolo pjautinieji rąstai	191	100	190
Uosio pjautinieji rąstai	107	109	102
Drebulės pjautinieji rąstai	42	91	43
Beržo pjautinieji rąstai	69	97	70
Juodalksnio pjautinieji rąstai	55	106	53
Pjautinieji spygliuočių smulkieji rąstai	47	96	48
Pjautinieji lapuočių smulkieji rąstai	35	95	36
Eglės popierrąščiai	24	109	23
Pušies popierrąščiai	24	104	24
Beržo popierrąščiai	25	109	25
Drebulės popierrąščiai	22	110	21
Uosio popierrąščiai	40	105	39
Plokščių mediena (spygliuočių)	20	118	19
Plokščių mediena (lapuočių)	19	112	18
Malkinė mediena	23	115	21
Iš viso apvalioji mediena	39	108	38

Kainos be PVM ir transporto išlaidų

GMU inf.

HSP Gripen patys tvirčiausi ir patikimiausi griebtuvai pasaulyje

- Didžiulis pasirinkimas griebtuvų miškovežiams, medvežėms, biokurui ir didiesiems medienos krovos terminaliniams kranams
- Aukščiausios rūšies plienas, du sustiprinti cilindrai
- Realios garantijos ir servisas.

mob. tel. 8 670 24481

UAB „MMC Forest“
Nausodžio k., Vėžaičių sen., 96215 Klaipėdos r.
Tel. 8 673 51506 • El. paštas info@mmc.lt
• www.miskui.lt • www.mmc.lt

Komisijos dirbo „stalčiui“?

Prasidėjus 2017 metams, naujiųjų valstybinių miškų sektoriui ilgai laukti nereikėjo. Aplinkos ministras Kęstutis Navickas sausio pradžioje paskelbė šio sektoriaus pertvarkos viziją. Vizijos esmė – valstybinių miškų valdymo konsolidavimas vienoje valstybės įmonėje, t. y. 42 miškų urėdijas sujungiant į vieną darinį, taip tikintis užtikrinti „valdymo efektyvumą ir skaidrumą“. Vizijoje pateikta ir nauja institucinė sąranga – kas su kuo jungiama, kas kokias funkcijas perima. Nors jau pateiktas ir veiksmų pagal mėnesius grafikas, kuris baigiasi 2018 m. sausio 1 d., kai pradės veikti viena valstybinių miškų valdymo įmonė, ministras deklaravo, kad pradedama ir vieša diskusija dėl pateiktos vizijos bei pakvieta teikti konkrečius pasiūlymus. Atrodė, kad naujasis ministras, prieš tai aktyvus nevyriausybinų organizacijų aktyvistas, darnos šalininkas bus iš tikrųjų atviras diskusijoms, o ne vien politinės valios vykdytojas. Deja, po susitikimo su ministru bei Miškų departamento direktoriumi tapo aišku, kad tiek diskusija, tiek siūlymai, jų supratimu, turėtų būti tik besąlygiškas pritarimas pateiktai vizijai, daug nesiaiškinant, kokia išraiškos forma ar rodikliais miškų urėdijų veiklos efektyvumo ar skaidrumo vertinime reformos iniciatoriai vadovaujasi.

Prisiminkime trumpą priešistorę. Kadangi norai reformuoti valstybinių miškų valdymą sklandė nuolat deklaruojant, kad miškų urėdijų veikla neefektyvi, praeitos kadencijos aplinkos ministro sudaryta darbo grupė, vadovaujama tuometinio vice-ministro L. Jonausko, paruošė miškų urėdijų veiklos efektyvumo vertinimo penkis kriterijus ir atitinkamai nustatė miškų urėdijų individualias bei bendras visų 42 miškų urėdijų šių vertinimo kriterijų reikšmes. Nors Lietuvos miško ir miško pramonės darbuotojų profesinių sąjungų federacijai (LMPF) kai kurios veiklos vertinimo efektyvumo rodikliai reikšmės kėlė abejonių, tačiau, reikia sutikti, kad buvo parengta metodika, kuria remiantis galima pagrįsti miškų urėdijų veiklos efektyvumo vertinimą. Vėliau kita komisija, jau vadovaujama generalinio miškų urėdo pavaduotojo V. Vaičiūno, įvertino miškų urėdijų ekonominius veiklos rezultatus, jų kitimo tendencijas ir pateikė siūlymus dėl galimo miškų urėdijų veiklos konsolidavimo bei veiklos optimizavimo. Diskutuota ir dėl vienos valstybinės įmonės steigimo varianto, bet jam nebuvo pritarta.

Deja, naujoji Aplinkos ministerijos vadovybė šių abiejų kompetentingų komisijų išvadas „padėjo į stalčių“ ir greitomis pateikė savą reformos viziją, kuri nepagrįsta jokiais objektyviais skaičiavimais, o jos socialinės pasekmės darbuotojams būtų labai skaudžios. Šiuo metu 42 miškų urėdijose dirba apie 4 tūkst. darbuotojų. Galutinai įvykdžius reformą, tūkstančiui hektarų

valstybinių miškų turėtų likti vienas darbuotojas, t. y. toje vienoje įmonėje dirbtų apie 1 tūkst. darbuotojų. Taigi, nelieka visiems vietos ir tiems vadinamiesiems „tiesiogiai dirbantiems miške“ 1200 miškininkų, nes juk nemažai etatų reikės ir naujai įsteigtos įmonės valdymo struktūroms. Kur dingti tiems likusiems 3 tūkstančiams? Atsižvelgiant į tai, kad regionuose darbo vietų mažai, socialinės pasekmės paliestų ir atleistųjų šeimas, vaikus. Šioje vietoje matome visišką valdžios socialinį neįsitraukimą, abejingumą žmogui. Jau kuris laikas deklaruojama, kad gyvenimo gerėjimą pagaliau turi pajusti eiliniai žmonės. Po tokios reformos – tikrai „pajustų“.

Nesuprantamas ir teiginys, kad reforma prisidėtų prie regionų plėtros. Likvidavus miškų urėdijas, regionuose darbo vietų sumažės, o stambiesiems medienos pirkėjams vieningame medienos įsigijimo aukcione nukonkuravus mažąsias lentpjūves, užsidarys ir jos, todėl darbo vietų, kartu ir mokesčių mokėtojų, dar sumažės. Po reformos likusio mažo darbuotojų skaičiaus, kad ir nuo padidintų atlyginimų, sumokėtas gyventojų pajamų mokestis vargu ar padidins savivaldybių pajamas bei turės teigiamos įtakos regionų plėtrai.

Teigdami miškininkų darbo užmokesčio nekonkurencingumą, lyginant su kaimyninėmis šalimis, prisiminkime, kad jo kėlimas buvo ribojamas dirbtinai. Nuo 2008 metų nei vienu teisės aktu nebuvo leista miškų urėdijoms pasididinti darbo užmokesčio fondų, nors didžioji dauguma miškų urėdijų turėjo galimybes ir prašė steigėjo leisti juos padidinti. Šiuo klausimu į Generalinę miškų urėdiją daug kartų raštu kreipėsi ir LMPF. Vienas iš argumentų, kad negalima didinti darbo užmokesčio buvo baimė su atlyginimų vidurkiu „išsišokti“ tarp kitų valstybinių įstaigų ir įmonių. Leidus didinti šiuos fondus kasmet bent po 3-5 proc., atlyginimai šiandien galėjo būti gerokai didesni. O dabar turime tai, ką turime – ne tik nuo kaimynų, bet ir nuo šalies vidurkio atsilikusius atlyginimus bei dar vieną argumentą valstybinių miškų valdymo reformos entuziastų rankose.

Jau pirmajame susitikime su ministru profsąjungos buvo apkaltintos, kad gina miškų urėdų kėdes. Ne, miškų urėdų neginame, jie nepažaus. Profsąjungų pareiga atstovauti eilinių darbuotojų interesus, kurie labai nukentėtų, įgyvendinus Aplinkos ministerijos planuojamą vienos įmonės steigimo modelį. Suprantame, kad reformos reikalingos, tačiau negalime sutikti su ekonomiškai ir socialiai nepagrįstais sprendimais, priimtais greituojų būdu, kurie šimtus, o gal ir tūkstančius darbuotojų išmes į gatvę.

Inga RUGINIENĖ, LMPF pirmininkė

DIDELIAIS KIEKIAIS superkame beržo rąstus

nuo 16 cm skersmens

Informacija apie supirkimo kainas ir sąlygas internete www.likmere.lt
telefonu 8 340 60054, el. paštu info@likmere.lt

***Viskas dirbantiems ir besiilsintiems miške –
Viskas vienoje vietoje***

- ▶ IŠKLAUSYSIME
- ▶ PAKONSULTUOSIME
- ▶ PARINKSIME GERIAUSIĄ, KOKYBIŠKIAUSIĄ IR PIGIAUSIĄ
- ▶ OPERATYVIAI ATVEŠIME TIESIAI PAS JUS, O JEI REIKIA IR Į MIŠKĄ

miskui.lt

UAB „MMC Forest“

Nausodžio k.,
Vėžaičių sen.,
96215 Klaipėdos r.
Tel. 8 673 51506
El. paštas info@mmc.lt
www.miskui.lt

Ugnies ir ledo šalyje

ZITA BITVINSKAITĖ

Miegantis ugnikalnis Krafla

Vatnajokulio ledynas

Aplankyti Islandiją – šalį, kurios pavadinimas ir geografinė padėtis man asocijavosi su vietoje, kurioje turėtų būti šalta ir daug ledo, buvo sena svajonė, išsipildžiusi tik praėjusių metų vasaros pabaigoje. Nedavė ramybės ir klausimas, kodėl ši, gana tolima Lietuvai šalis, pirmoji iš užsienio valstybių tuometinio Islandijos užsienio reikalų ministro Jono Baldvino Hannibalssono iniciatyva 1991 m. vasario 11 d. pripažino Lietuvos nepriklausomą valstybę, kai tuo metu artimesnės, istoriškai su Lietuva susijusios Europos šalys dėsė ir abejojo? Norėjau bent kiek pažinti ne tik

šios paslaptingos salos gamtą, bet ir joje gyvenančią tautą, kuri suprato ir palaikė kitos mažos tautos didelius siekius.

Baigiantis 2016-ųjų rugpjūčiui, susiruošiau į 8 dienų kelionę, kurią sutiko organizuoti jau dešimtmetį Islandijoje gyvenanti žemaičių šeima. Mūsų keliautojų grupė buvo nedidelė – vos trys moterys, turinčios bendrą tikslą – susipažinti su Islandijos gamta. Ką dangi kelionių organizatoriai Islandijoje užtikrino visas apgyvendinimo, maitinimo ir kelionės paslaugas, į kuprinę susikroviau tik būtiniausius asmeninius daiktus, šiltą megztinį, nešiltą striukę, pora palaidinių,

maudymosi kostiumėlį, įsispyriau į kalnų keliautojų batus ir – pirmyn į oro uostą. Islandija – ne ES šalis, todėl pasiemiau tik banko kortelę, grynų eurų – tik tiek, kad galėčiau atsiskaityti su kelionės organizatoriais ir apsimokėti už mokamas ekskursijas. Nesuklydau: Islandijoje už visas paslaugas galima apsimokėti banko kortele, nesukant galvos, kur ir kaip pasikeisti pinigų.

Laiko skirtumas tarp Lietuvos ir Islandijos – 3 valandos, pasukant laikrodį atgal. Todėl pirmoji diena po ilgos kelionės lėktuvu, atrodo, niekada nesibaigs. Lietuvoje rugpjūčio orai nelepino, tačiau nusileidus

Karštosios versmės – geizeriai

Seljalandsfoss krioklys

Reikjavike pasitiko saulė ir švelnus vėjas. Šiltą megztinį teko palikti bute, kuriame mus apgyvendino šeimnininkai. Jau pirmąją dieną jie įsuko mus į įspūdingą pažintinių kelionių po gražiausius Islandijos gamtos kampelius verpetą, papildomai suteikdami įdomios informacijos ir iš savo gyvenimo šioje saloje patirties.

Kuo ypatinga ši valstybė, tapusi labai artima Lietuvai po 1991-ųjų? Islandija įsikūrusi antroje pagal dydį to paties pavadinimo Europos saloje, esančioje šiaurinėje Atlanto vandenyno dalyje. Jos plotas – 103 000 km². Susipažinus su šios valstybės istorija, nesunku suprasti, kodėl islandai pirmieji išgirdo ir palaikė lietuvių laisvės siekį: sala iki 1814 m. buvo Norvegijos, o iki Antrojo

pasaulinio karo pabaigos – Danijos kolonija ir tik 1944 m. tapo visiškai nepriklausoma valstybe. Pirmieji salos gyventojai – airių vienuoliai, įsikūrę čia apie 800 metus. Vėliau IX a. į salą atplaukė norvegų vikingai. Jie padėjo pamatus islandų kultūrai. Iš ten kilusi ir islandų kalba, artima farerų kalbai ir vakarų norvegų tarmėms. Dabar Islandijoje gyventojų šiek tiek daugiau nei 320 tūkst. Beveik du trečdaliai jų gyvena sostinėje Reikjavike. Vidutinis šalies gyventojų amžius – daugiau kaip 80 metų ir yra vienas didžiausių pasaulyje. Nenuostabu – saloje nepaprastai švarus ir gaivus oras ir vanduo. Aišku, kol miega ugnikalniai, nes Islandija – vulkaninė sala, esanti virš tektoninių plokščių sandūros ir karštojo taško. Čia

Tingveliro nacionalinis parkas

snaudžiančių ugnikalnių nemažai: Ejafjallajökullis, Askja, Grimstvatn, Hekla, Katla... Kadangi sala gerokai nutolusi nuo žemyno, ilgą laiką joje gyveno tik vietiniai gyventojai. Vėliau apsigyveno ir danai, vokiečiai. Šio amžiaus pradžioje atvyko daug lenkų, nemažai ir lietuvių. Dabar čia sparčiai vystosi turizmo verslas, daugėja emigrantų iš mažiau ekonomiškai išsivysčiusių Europos šalių. Dėl to islandai saugo ir vertina savo identitetą, kultūrinį išskirtinumą, labai didžiuojasi vikingų kilme, stengiasi išlaikyti savo kalbą ir kultūrą.

Islandija – demokratinė parlamentinė valstybė. Seniausią pasaulyje jų parlamentą – Altingą sudaro vos 63 nariai, renkami 4 metams tiesioginiuose rinkimuose. Šalis yra įvairių tarptautinių organizacijų (NATO, EFTA, JTO, OECD) narė, palaiko diplomatinis santykius su daugeliu pasaulio šalių, ypač artimai bendrauja su šiaurės ir NATO šalimis, JAV ir Kanada.

Nepaisant „ledo šalies“ įvaizdžio, Islandijos klimatas dėl ją šildančios Golfo srovės pakankamai nešaltas. Vidutinė oro temperatūra – nuo +15°C vasarą iki –15°C žiemą. Tačiau trūksta saulės, čia neauga sodai, išskyrus natūraliai augančius tundros uogienojus (katuoges, bruknes, viržius ir kt.). Pereinamųjų metų laikų, kurie įprasti pas mus žemyne, ypač pavasario ir rudens, nėra. Vos tik nuvykusios į Reikjaviką rugpjūčio 23 d. „įkritome“ į didžiulę ir triukšmingą vasaros pabaigos šventę, o kitą dieną jau prasidėjo žiema. Nepaisant metų laikų kaitos, oras visą kelionės laiką nė kiek nesubjuro: saulė švietė kiekvieną dieną, oro temperatūra pakildavo net iki +18°C. Tik beržų lapai prie vasarnamio, kuriame buvome keletą naktų apsistojusios, pagelto tiesiog akyse per naktį...

(Tęsinys kitame numeryje)

Aurorė Atlanto vandenyno pakrantėje

ŽODIS SKAITYTOJUI

Jau senokai mane kankina nelabai gera nuojauta. Gali būti, kad netolimoje ateityje gerokai baisiau už „putiną“, „trumpą“, „brexitą“ ir specializuotas „arielkos“ krautuves bus „interneto tyrai“.

Prieš daugelį metų Sibiro taigoje, tarp Angaros ir Lenos upių, teko sutikti žmogelį (aš jį pavadinau „Vaska Piterskij“) iš tuometinio Leningrado, pabėgusį į civilizacijos nesugadintą Irkutsko taigą ir gainiojusį ten burundukus, voveres, sabalus bei kitokias tenykštes gėrybes. Jį prisiminiau ne dėl to, o dėl kvapo. Dvokė vyriokas ne prasčiau už šėšką. Kai atsargiai pasiteiravau, iš kur toks stiprus „vyriškas kvapas“, *Vaska* atsakė: „Šlapinuosi į maršką, aprišu ją ranką. Gyda šunvotę“...

... O šių metų sausis „internete“ užderėjo bebro sruogliais. Ne vieną šimtą metų šis irgi „kvapnus“ kapliadančių produktas audrina panacėjos ieškančių (ypač vyrų) vaizduotę.

„Guglinau“ ir žavėjauisi garsių liaudies medicinos ekspertų žinių lobynu: XVII a. į LDK iš Kanados buvo importuojami bebro sruoglių milteliai; bebrų sruoglius žinojo ir Tibeto medicina...

Bet viską perspjoė farmacininko ir liaudies medicinos eksperto Virgilijaus Skirkevičiaus tezė: „Ši endokrininė bebrų liauka veikia endokrininę sistemą. Tad joje slypi ir gydymoji galia, ir pavojai. Tai gamtinis antibiotikas, taip pat veikiantis ir hormoninę sistemą, todėl vyrai dažnai šios priemonės imasi impotencijai gydyti, potencijai gerinti“.

Bet mane mokiusių docentų ir profesorių valia drįstų prieštarauti gerbiamaam ekspertui – bebrų sruogliai nėra endokrininė liauka. Tai bebrų šlapimo nuosėdos jų kloakos maišeliuose, susimaišę su atplyšusio tų maišelių epitelio ląstelėmis. Juose yra acetilsalicilo rūgšties, kurios gausu bebrų mėgstamoje karklų, žilvičių žievėje. Acetilsalicilo rūgštis – nėra antibiotikas, bet analgetikas. Srugliuose gali būti alkaloidų. Žinomiausi alkaloidai yra kofeinas iš kavamedžio pupelių ir kokainas iš kokamedžio lapų.

Mėgstamiausias bebrų vasaros racionas: švendrai, nendrės, meldai, lūgnės, asiūkliai, alijošiniai aštriai, puplaiškiai, nuodingosios nuokanos, vingiorykštės, dilgėlės. Gal kas žino, kokių ten yra alkaloidų?

Palaiminti – tikintys panacėja.

Eugenijus TIJUŠAS

PS. Mano bobutė irgi turėjo panacėją nuo visų savo skrandžio ligų – paskerstos kiaulės tulžį.

Pabaigai siūlau paskaityti prof. Lino Balčiausko tekstą apie briedžius.

Apie briedžių

Po 1990 m. Lietuvos briedžių populiacijos kitimas, o tuo pačiu ir jos valdymas atrodė gana chaotiškai (1 pav.). Esant tokiam pat briedžių skaičiui, jų sumedžiojimas 1990-1992 m. ir 2009-2011 m. skyrėsi 10 kartų. 2004-2013 m. sumedžiojimas nesiekė 10 proc. nuo apskaitos, 2015-2016 m. – 12,9 proc. (nustatytas limitas – 1662 briedžiai). Tai net iki kelių kartų mažiau, negu Latvijoje ir Estijoje. Kaip pasekmė, briedžių skaičius po 2010 m. nepaliaujamai didėja. Akivaizdu, kad sumedžiojimas nepakankamai veikia populiacijos dydį ir briedžių skaičius auga vis greičiau (1 pav.).

Rūšies biologija nulemia sezoninę ganyklų kaitą – briedžiai 2 kartus per metus juda didesniu atstumu iš vasaros ganyklų į žiemos ganyklas ir atgal. Šias vietas skiriančios keliai pereinami, nepaisant įrengtų priemonių, kurios turėtų riboti laukinių gyvūnų patekimą į kelius. Didėjant briedžių kiekiui, jie priversti įsisavinti naujas teritorijas, keisti migravimo vietas. Todėl jų judėjimas tampa neprognozuojamas: briedžiai dažniau pasirodo miestuose ir keliuose, tokiose vietose, kur anksčiau nebūdavo matomi. Didėjant briedžių kiekiui ypač tuose regionuose, kur jų anksčiau buvo mažai, šios tendencijos tęsis ir plėsis.

Nuo 2002 metų, kai laukinių gyvūnų ir automobilių susidūrimai registruojami Administracinių teisės pažeidimų ir eismo įvykių registre (ATPEJR), jų skaičius kasmet didėja (2 pav.). Paskutiniųjų metų tendencija – avaringumo dėl susidūrimų su gyvūnais skaičiaus didėjimas tampa eksponentiniu (didėja labiau). 2014 m. buvo prognozuota, kad 2016 m. dėl susidūrimų su gyvūnais įvyks 2500 avarių, tačiau šis skaičius pasiektas jau 2015 m. Nesikeičiant tendencijai, per artimiausius 2 metus susidūrimų su gyvūnais skaičius viršys 3000.

Ankstesni tyrimai rodo (Balčiauskas, 2009), kad laukinių gyvūnų ir automobilių susidūrimų skaičius patikimai koreliuoja su transporto intensyvumu konkrečiuose keliuose ($r = 0.99$, $p < 0.001$), registruotų sunkiojo transporto mašinų skaičiumi šalyje ($r = 0.98$, $p < 0.001$), automobilių skaičiumi 1000 gyventojų ($r = 0.94$, $p < 0.001$), ir bendru šalyje registruotų automobilių skaičiumi ($r = 0.93$, $p < 0.001$).

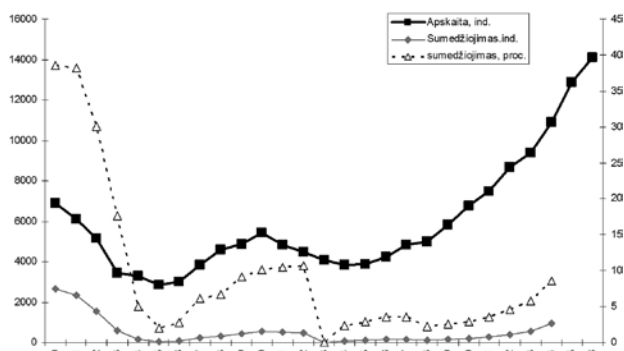
Autoįvykių dėl susidūrimų su briedžiais skaičius didėja tiesiškai (3 pav.) ir yra akivaizdžiai nulemtas šių gyvūnų populiacijos didėjimo (koreliacija $r = 0.97$). Iš pateiktos priklausomybės galima prognozuoti, kad briedžių populiacijos dydžiui Lietuvoje esant iki 3000 individų, autoįvykių dėl susidūrimų su šiais gyvūnais skaičius neviršytų dešimties, esant iki 5000 individų – susidūrimų su šiais gyvūnais skaičius būtų apie 40-50. Tokia prognozė pagal 2002-2015 m. duomenis patikima apie 95 proc.

Įskaitinėse autoavarijose apie 70 proc. žuvusių užregistruota po susidūrimų su briedžiais, 20 proc. – su stirnomis, nors susidūrimų su stirnomis skaičius maždaug dešimteriopai didesnis. Susidūrus su briedžiais, užregistruota 55,6 proc. sužeistų įskaitinėse avarijose (8 proc. jų po susidūrimo su stirnomis, 7 proc. – su stumbrais, 21,6 proc. atvejų – laukinio gyvūno rūšis nebuvo nustatyta).

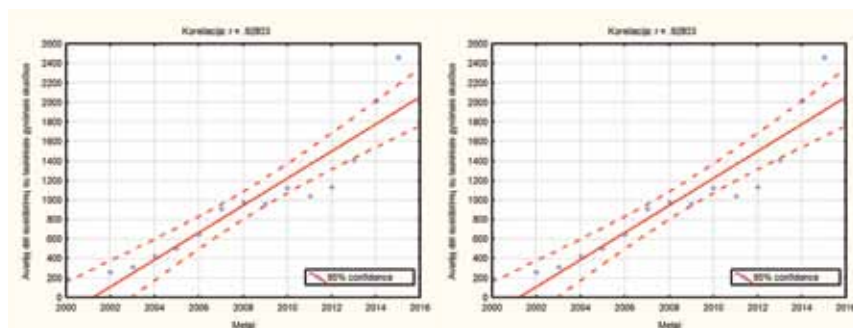
Didžiausia susidūrimų su briedžiais tikimybė yra keliuose: Smiltynė – Nida (5,5 įvykių/100 km kelio per metus), Vilnius – Utena (5,65 įvykių/100 km kelio per metus), Vilnius – Panevėžys (4,2), Vilnius – Švenčionys – Zarasai (2,5), Panevėžys – Pasvalys – Ryga ir Daugpilis – Rokiškis – Panevėžys (po 2,2), Kaunas – Zarasai – Daugpilis ir Vilnius – Kaunas – Klaipėda (po 1,9 įvykių/100 km

sumedžiojimo kvotos padidinimą

Habil dr. LINAS BALČIAUSKAS, Gamtos tyrimų centro Žinduolių ekologijos laboratorijos vadovas, vyriausiasis mokslo darbuotojas

1 pav. Briedžių apskaita (ind.), sumedžiojimas (ind.) Lietuvoje po 1990 m. (ašis kairėje) bei sumedžiojimo procentinė išraiška (ašis kairėje)

2 pav. Administracinių teisės pažeidimų ir eismo įvykių registre (ATPEJR) registruotų autoįvykių dėl susidūrimų su laukiniais gyvūnais skaičiaus kitimas 2002-2015 m.

3 pav. Susidūrimų su briedžiais skaičiaus priklausomybė nuo populiacijos dydžio 2002-2015 m.

kelio per metus). Daugiau kaip po 1 briedį per metus 100 km suvažinėjama keliuose: Vilnius – Lyda, Biržai – Pandėlys – Rokiškis, Vilnius – Varėna – Gardinas, Kupiškis – Utena, Šiauliai – Palanga, Panevėžys – Aristava – Sitkūnai ir Rokiškis – Anykščiai – Rokiškis. Taigi, pavojingiausi yra šiaurės rytų Lietuvos keliai. Būtent šiuose regionuose priskaičiuojama ir daugiausiai briedžių.

Avaringumo dėl susidūrimų su laukiniais gyvūnais mažinimo priemonės (tinklo tvoros nuo laukinių gyvūnų, požeminės perėjos ir horizontalūs barjerai) daugiau taikomos dviejuose iš avaringiausių kelių: Vilnius – Kaunas – Klaipėda ir Vilnius – Panevėžys, mažiau – keliuose: Šiauliai – Palanga, Panevėžys – Aristava – Sitkūnai ir Vilnius – Švenčionys – Zarasai. Išties aptverti avaringiausių kelių tinklo tvoromis nuo laukinių gyvūnų, užtikrinant, kad briedžiai nepateks į kelius, ir tuo pačiu įrengiant pakankamą skaičių žaliųjų tiltų bei didelio skerspjuvio požeminių perėjimų gyvūnams briedžių, yra labai brangu.

Pateikti duomenys parodo, kad:

- briedžių skaičius didėja ir šio didėjimas negali sulėtėti, nedidinant sumedžiojimo limitų;
- briedžių skaičiaus didėjimas yra pagrindinė daugėjančių autoįvykių dėl susidūrimų su briedžiais priežastis;
- nemažinant briedžių kaimenės, avaringumas dėl susidūrimų su briedžiais didės ir toliau.

Rekomenduojame:

- 1) per dvejus metus sumažinti briedžių skaičių Lietuvoje ir stabilizuoti tolesnį jų populiacijos augimą;
- 2) padidinti 2017-2018 m. briedžių sumedžiojimą iki 20-25 proc. nuo apskaitos, po to persvarstyti jį pagal briedžių skaičiaus pokytį ir avaringumo dėl susidūrimo su briedžiais sumažėjimą;
- 3) siekti palaikyti mažesnę briedžių populiacijos tankumą avaringiausių kelių aplinkoje.

- Geriausios medžioklės visuose žemynuose pagal Jūsų pageidavimus
- Legalus trofėjų įvežimas: gamtosauginių leidimų ir veterinarijos sertifikatų parūpinimas, muitinės procedūrų sutvarkymas

Antano Truskausko PĮ FELIS

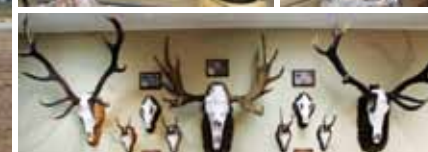
Švitrigailos g. 16, 03223 Vilnius. Tel. +370 5 2330009.
Mob. +370 698 89 240. El. paštas: info@felis.lt.

● Kreipkitės – pasiūlysimė geriausius variantus! Kai kurias medžioklės programas rasite mūsų atsinaujinusioje svetainėje www.hunting-world.com

Aplankykite Antano Truskausko medžioklės ir gamtos muziejų
Muziejaus g. 7, 33202 Mindūnai, Molėtų raj.
Darbo laikas: III–VII 09.00–17.00

Rokiškio girininkijoje mokomasi statyti palapines kurapkoms

Po kankorėžių rinkimo talkos Kamajų girininkijoje

Prasmingas bendradarbiavimas su ROKIŠKIO rajono mokyklomis

Siekdama ugdyti atsakingą ir gamtą mylinčią jaunąją kartą, Rokiškio miškų urėdija globoja tris jaunųjų miško bičiulių būrelius, vienijančius per 50 vaikų. Tai Kamajų Antano Strazdo gimnazijos JMB būrelis „Žvorūnė“, Rokiškio Juozo Tūbelio progimnazijos JMB būrelis „Spygliukai“ ir Pandėlio pradinės mokyklos Kazliškio skyriaus JMB būrelis „Šilelis“. Taip pat palaikome glaudžius ryšius su daugeliu rajono švietimo įstaigų. Rokiškio pagrindinėje mokykloje jau devinti metai esame Rokiškio rajono „Mažųjų gamtininkų olimpiados“ garbės svečiai, kiekvieną pavasarį miškuose keliame Juodupės ir Pandėlio gimnazistų pagaminti inkilai sparnuočiams, VŠĮ Rokiškio jaunimo centras ir visos rajono mokyklos kasmet dalyvauja akcijose „Darom“, daugelyje mokyklų (Obelių vaikų globos namai, Rokiškio Juozo Tumo Vaižganto gimnazija, Pandėlio gimnazija, Rokiškio suaugusiųjų ir jaunimo mokyimo centras, Jūžintų Juozo Otto Širvydo pagrindinė mokykla ir kitos) esame laukiami partneriai, rengiant karjeros dienas, organizuojant renginius tarptautinei Žemės dienai paminėti ar tiesiog vedant pamokas miške. Jau bemaž visų mokyklų moksleiviai yra dalyvavę Rokiškio miškų urėdijoje tradicija tapusiose pavasarinėse miško sodinimo talkose.

Prie istorinio paveldo ir šalies miškų puoselėjimo noriai prisideda Panevėžio apskrities Alfonso Smetonos šaulių 5-osios rinktinės Rokiškio 9-osios kuopos jaunieji

šauliai. Pernai Rokiškio miškų urėdas Benjaminas Sakalauskas įteikė šios kuopos vadui kapitonui Algiui Veikšniui padėką „Už kryptingą patriotinį jaunimo auklėjimą, dvasinio ryšio su mišku formavimą“. Simboliška: padėką įteikta priešios sąjungos narių atstatyto partizanų bunkerio Rokiškio girininkijos prižiūrimame Plunksnočių valstybinės reikšmės miške, minint partizanų žūties sukaktį. Jaunieji šauliai noriai dalyvavo 2016 m. pavasarį Generalinės miškų urėdijos iniciuotoje miško sodinimo šventėje.

Aktyvus yra daugiau kaip prieš 30 metų įsikūręs Kamajų Antano Strazdo gimnazijos JMB būrelis „Žvorūnė“, kurio nariai kasmet žiemą organizuoja gamtos auginę akciją „Baltajam badui – ne“, pavasarį rengia Žemės dienos minėjimą, vyksta sodinti miško, švarina pakeles, atlieka vandens telkinių, miestelio šulinių vandens tyrimus. Gimnazijai išitraukus į aplinkosauginio švietimo fondo gamtos auginių mokyklų tarptautinę programą, „žvorūniečiai“ už aktyvią veiklą 4 metus iš eilės apdovanoti „Žaliąja vėliava“, o 2015 m. gegužę Kaune, ASU vykusiame konkurse „Jaunimas Europos miškuose“ „Žvorūnės“ būrelis iškovojo antrąją vietą. Apie neišdildomus įspūdžius, klausantis ir stebint Generalinės miškų urėdijos pernai iniciuoto „koncerto“ „Elnių vestuvių serenados“, jaunieji gamtininkai rašė žurnale „Miškai“.

Ką tik įsikūręs Pandėlio pradinės mokyklos Kazliškio skyriaus JMB būrelis „Šilelis“ pernai dalyvavo Generalinės miškų

urėdijos organizuotame „stilizuoto paukščio lizdo“ kūrybinėje iniciatyvoje. Paukščių sugrįžtuvėms „susuko“ stilingiausią lizdą, taip nurungdamas kitus miškų urėdijos globojamus jaunuosius miško bičiulius. O prieš Kalėdas Rokiškio šv. Apaštalo evangelisto Mato parapijos globos namų seneliams padovanojo įspūdingų kalėdinių puokščių.

2012 m. įsikūręs Rokiškio Juozo Tūbelio progimnazijos JMB būrelis „Spygliukai“ taip pat kuria veiklos istoriją. Panemunėlio seniūnijos Tindžiulių kaime plečiama tarpukaryje buvusio Lietuvos vyriausybės vadovo, visuomenės veikėjo Juozo Tūbelio atminimui įveista giraitė. Prie jos gimimo aktyviai prisidėjo šios progimnazijos bendruomenė su jaunaisiais miško bičiuliais, Rokiškio miškų urėdijos, Rokiškio krašto muziejaus, kiti kolektyvai. Giraitės pradžia – 2013 m. pasodinta 30 ąžuoliukų. Šis skaičius simbolizavo Juozo Tūbelio progimnazijos įkūrimo trisdešimtmetį. Progimnazijos bendruomenė, moksleiviai ir atvykę svečiai miško sodinimo talkų metu giraitę jau išplėtė iki 2 ha, kuri kartu su miškų urėdijos prieš gerą dešimtį įveistais želdiniais sudaro daugiau nei 20 ha miškelį.

Pernai gegužę iš JAV, Niujorko asmeniniu vizitu į Rokiškį atvykęs J. Tūbelio anūkas Peter'is Kuhlmann'as apsilankė senelio gimtinėje, pasodino vardinį ąžuoliuką giraitėje.

JMB būrelis „Spygliukai“ nariai prižiūri šią giraitę: gelbsti pasodintus medelius nuo stelbiančios augmenijos, atsodina neprigi-

Rokiškio Juozo Tūbelio progimnazijos JMB būrelio „Spygliukai“ narių mintys

Būrelyje būna įvairių veiklų, bet labiausiai įstringa atmintyje įvairios išvykos. Įsimintinos yra išvykos į mūsų sodinamą J. Tūbelio giraitę. Pernai buvo įdomi išvyka į Notigalės pelkę. Ten ne tik daug pamatėme, sužinojome, bet ir daug juokėmės, kai vaikai sušlapo batus, griuvo ar įklimpo šlapiose vietose. Išvykos žiemą irgi ypatingos, nes vežam maistą žvėreliams, o po to kepam ant laužo dešreles, kalbam, juokaujam ir nebejuočiam šalčio. Lankydamas būrelį, susiradau naujų draugų.

Viktorija BULOVAITĖ, 8c kl.

Įspūdingiausia būna, kai išvykstame į mišką, sodiname medžius. Manau, kad dar yra daug nenuveiktų darbų, todėl ir toliau ketinu dalyvauti jaunųjų miškininkų veikloje. Visada galime kreiptis į miškų urėdiją. Jos darbuotojai su mumis bendrauja draugiškai ir kantriai, miško paslaptis padeda atskleisti vyriausiasis miškininkas J. Adamonis, Sėlynės girininkijos girininkas G. Čypas, į išvykas visada palydi inžinierius K. Kuodis.

Arnas BALAIŠIS, 8c kl.

Jaunųjų miškininkų būrelis man labai patinka, nes jame įdomu, linksma, daug važinėjame. Labiausiai patinka miške kelti inkilus, kuriuos galiu pats pasigaminti ir padovanoti paukščiams namelius. Tą dieną nuotaikos negadina net darganos oras. Po inkilų kėlimo dažniausiai vaišinamės arbata, užkandžiais arba dalyvaujame viktorijoje. Grįžtame džiaugdamiesi padarę gerą darbą.

Pijus ZLATKUS, 8c kl.

Dažnai išvykstame į gamtą: žiemą rūpinamės maistu žvėreliams ir paukščiams, pavasarį keliame inkilus, sodiname medžius, dalyvaujame švarinimo talkose „Darom“. Jei niekur nekeliaujame, tada rengiame viktorinas, dalyvaujame piešinių, rašinių, foto darbų konkursuose. Lankydamas būrelį, susipažinome su miškininkais, jų profesija, jie mums aprodo miškus, kas juose vyksta.

Darius SRIUBAS, 8c kl.

Aš lankau jaunųjų miškininkų būrelį jau ketvirtus metus. Man čia patinka, nes dažnai būname gamtoje, susiradau naujų draugų, daugiau sužinojau apie gamtą. Manau, kad jeigu žmogus nenorėtų dalyvauti tokiam būrelyje, tai jo niekas nepriverstų. Matau, kad mūsų vis daugėja, nes į būrelį ateina ir mūsų sesės arba broliai.

Arina KATINA, 8c kl.

Šį būrelį lankau taip pat jau ketvirtus metus. Įgavau patirties, turėjau atlikti kai kurias pareigas, nuobodžiauti čia nebuvo kada. Manau, kad visi esame smalsūs ir norime kuo daugiau sužinoti apie miškus ir gamtą.

Dovilė ŠNIOKAITĖ, 8 b kl.

Kai išgirdau apie šį būrelį penktoje klasėje, pagalvojau, kad pavadinimas labai keistai skamba, bet nutariau pabandyti, ar bus įdomu. Per trejus metus stengiausi kuo daugiau dalyvauti būrelio išvykose, konkursuose ir visą laiką tikrinau save – ištvermę miške, pelkėje, žinias – viktorinose, konkursuose. Manau, kad būrelis įgyvendino mano lūkesčius.

Labiausiai įsiminė, kaip miške rinkome eglių kankorėžius, kaip girininko aptvare lankėme elnius ir danielius, kaip kiekvieną rudenį aplankome, apžiūrime savo sodintus medelius ir džiaugiamės padarytais gerais darbais. Lankydamas būrelį supratau, kokia yra žmogaus, dirbančio miške, kasdienybė, apie kurią net neįsivaizdavau. Tai kasdienis darbas, trunkantis visus metus. Miškas nuolat reikalauja dėmesio, rūpesčio.

Žimantė MALUIŠKAITĖ, 8b kl.

Man patys svarbiausi darbai būrelyje – medelių sodinimas ir inkilų kėlimas. Manau, kad tas, kuris pasodino medelį, niekada neeis jo žaloti. Žmogus, mylintis gamtą, negali būti blogas. Atsimenu, kai pirmą kartą važiuavome sodinti miško, tada pasižadėjome, kad atvažiuosime pasižiūrėti, kaip auga mūsų sodintas miškas, kad juo rūpinsimės ir prižiūrėsime. Duotą pažadą reikia tesėti.

Akvilė STONYTĖ, 8a kl.

jusius, prižiūri ąžuoliukų apsaugas, repelentais tepa eglaites. Šalia giraitės ūgtelėjusiame miške kelia inkilus paukščiams, vykdo tiriamąją gamtos veiklą. Jaunieji tūbeliečiai taip pat talkino 2014 m. miškų urėdijos miškininkams renkant eglės kankorėžius genetiniame draustinyje, aktyviai dalyvauja įvairiuose kūrybos renginiuose, padeda laukinei gyvūnijai baltojo bado metu miške, globoja kurpkas.

Jaunųjų miško bičiulių veiklos koordinatorius Rokiškio miškų urėdijoje yra miškų atkūrimo ir miško apsaugos inžinierius Kastytis Kuodis. Gerai pažindamas gimtąjį kraštą ir globojamą jaunimą, sudarytais maršrutais jis noriai lydi moksleivių ekskursijas į miškus, ten esamais gamtos slėpiniais sugeba nustebinti ne tik moksleivius, bet ir pedagogus.

Julius ADAMONIS

Rokiškio miškų urėdijos vyriausiasis miškininkas

www.uniforest.com

Geriausią pagalbą ten, kur neįvažiuoja miško technika

- Visa technika sertifikuota KWF;
- Profesionalus, patikimas ir paprastas naudojimas;
- Nepamainoma pagalba dirbant pelkiniuose, šlaitiniuose miškuose;
- Efektyvi investicija už protingą kainą;
- Didžiulis pasirinkimas pagal galingumą ir papildomus priedus.

mob. tel. 8 670 24481

miskui.lt

UAB „MMC Forest“

Išvykos dalyviai Žuvinto biosferos rezervato direkcijoje

Konkurso „Žmogus ir aplinka“ nugalėtojai su aplinkos ministru Kęstučiu Navicku ir LŽS pirmininku Dainiumi Radzevičiumi (pirmas iš dešinės) Žuvinto biosferos rezervato direkcijoje

Konkurso nugalėtojai braidė po BUKTOS girią

Baigiantis 2016-iesiems Aplinkos ministerijoje įteikti apdovanojimai tradicinio žurnalistų kūrybinio konkurso „Žmogus ir aplinka“, kurį rengia Aplinkos ministerija ir Lietuvos žurnalistų sąjunga, laimėtojams. Juos pasveikino aplinkos min-

istras Kęstutis Navickas ir LŽS pirmininkas Dainius Radzevičius.

Šiam konkursui buvo pateiktas 81 darbas – 30 autorių spaudoje ir internetinėje žiniasklaidoje skelbti straipsniai, vaizdo reportažai, per radiją transliuotos laidos.

Vertinimo komisija pirmą vietą skyrė Vaidai Pilibaitytei už LRT radijo laidą „Vienkartinė planeta: neišmoktos Černobylio pamokos“, antrą – Arūnui Marcinkevičiui už straipsnį „Šiukšlių vamzdžiai: patogumas ar problema?“ (skelbtas savaitiniame žurnale „Savaitė“), trečią – Jūratei Mičiulienei už straipsnį „Dieną naktį žvėrių apsupty“ (skelbtą laikraštyje „Lietuvos žinios“).

Po apdovanojimo ceremonijos konkurso dalyviams surengta išvyka į Žuvinto biosferos rezervatą, kur jiems parodyta Buktos girios sengirė – Šudivos krašto lapuočių miškų etalonas. Besniegė žiemą žurnalistai stebėjo natūraliems procesams paliktos girios gyvenimą, grožėjosi čia tarpstančiomis gebenėmis lipikėmis, kitur Lietuvoje neaugančiais skroblais, vaikščiojo Marijampolės miškų urėdijos rekonstruotu pažintiniu taku.

Išvykoje patirta ne tik smagių akimirklų, bet ir daugeliui dalyvių kilo noras čia apsilankyti pavasarį, pajusti natūralios gamtos atgimimą.

Selemonas PALTANAVIČIUS

Buktos girioje pernai rekonstruotas gamtos pažintinis takas

Šių metų pradžioje spustelėjus šalčiams ir gausiai pasnigus, Panevėžio rajono Miežiškių pagrindinės mokyklos jaunųjų miško bičiulių būrelių „Eiguliukai“ ir „Lutučiukai“ nariai nusprendė padėti miškų gyventojams. Sausio 12 d. mokiniai su gėrybėmis išsiruosė į Panevėžio miškų urėdijos Raguvos girininkijos miškus, kur juos pasitiko girininko pavaduotojas Gediminas Garšva ir eigulys Artūras Rusilas.

Jaunieji gamtos mylėtojai, vaikščiodami po mišką, ieškojo tinkamos vietos padėti daržoves, vaisius, kur paberti grūdus paukšteliams, o šieną krovė į JMB būrelio nario Valentino su tėveliu padarytas ėdžias. Padarę gerą darbą, vaikai neskubėjo namo: bandė atpažinti žvėrelių pėdas, piešė ant sniego, prie laužo kepdami dešrelės diskutavo,

kas pirmieji pasivaišins atvežtomis gėrybėmis – kiškais ar stirnos?

Tokios gamtos sauginės akcijos skatina mokinių norą pažinti gamtą, domėtis jos pokyčiais, turtina gyvenimo įgūdžius.

Vaida SARAPIENĖ
JMB būrelio vadovė

Dalyvaujame akcijoje „Baltasis badas“

Tradicija tapusi kalėdinė akcija VIEŠVILĖJE

Jau aštunti metai Jurbarko rajono Viešvilės miestelio bendruomenės aktyvūs nariai prieš Kalėdas ieško vis įvairesnių būdų, kaip pradžiuginti, pagerbti miestelio ir aplinkinių kaimų senjorus. Pradžioje tai buvo eglės šaka ir simbolinė parapijos klebono dovanota žvakutė, vėliau teiktos vaikų darytos puokštelės, suvenyrai. Dar vėliau gimė mintis Viešvilės mokykloje daryti kalėdinę mugę ir ant gerumo stalo palikti vardinę dovanėlę pažįstamam kaimynui, buvusiam bendradarbiui ar paaugoti pinigėlių bendram labui. Žmonės dalinasi kas kuo turtingas – skanumynais, rankdarbiais, rinkome gamtinius suvenyrus iš miško.

Prieš 2016 m. Kalėdas į miestelio kultūros centre veikiančio vaikų rankdarbių būrelio „Adatėlė“ ir bendruomenės narių išradinčiai papuoštus kibirėlius nuo maisto produktų biro mūsų simbolinės dovanėlės senjorams. Sudarytos 6 komandos po 4 žmones jas išnešiojo į 57 žmonių namus. Kai kuriuose namuose lankėmės jau aštuntą kartą. Mūsų palinkėjimai ir dovanėlės su eglės šaka buvo maloni ir prasminga šventė visiems. Vaikams – durys į nepažintą senjoro gyvenimo kambarį, kuris jauniems atrodo dar nerealiai tolimas. Suaugusiems – pamąstymai, kaip greitai keičiasi vertybės, supratimas apie gyvenimą, kai tau pasaulio pažinimui lieka tik kambario langas, radijas, televizija, jei dar akys ir klausas leidžia tuo naudotis.

Mūsų miestelio trijų senjorių moterų gyvenimo saulėlydžio dienos ir vakarai bėga Smalininkų globos namuose. Nors atrodo joms ten nieko netrūksta, bet užtenka nueiti į tuos išpuoselėtus namus ir pasakyti, kad mes iš Viešvilės ir siunčiame linkėjimus ir

dovanėles nuo kraštiečių, jų akyse sužiba ašaros ir pasipila klausimai – kaip teka gyvenimas miestelyje, kaip gyvena žmonės.

Po kelionės pas senjorus renkamės miestelio gražiausioje vietoje (Žuvitakio slėnyje) įžiebtą kalėdinę eglutę, kuriai papuošti žaislus daromės patys. Seniūno rūpesčiu rudenį čia buvo pasodinta nedidelė eglutė, bet ji turi galimybę kasmet paaugti tiek, kiek paaugsime mes. Ir nebūtinai ūgiu. Su pratimas, atjauta, bendras darbas – tai tos vertybės, kurias galima auginti bet kokiame amžiuje.

Esu dėkinga bendraminčiam, kurie padeda tęsti šią kalėdinę tradiciją, įgyvendinti tai, kas mus vienija. Malonu, kad niekada nereikia prašyti mūsų globojamų jaunųjų miško bičiulių eiti kartu – reikia net atsisirinkti, kurie to verti.

*Irena PETROŠIENĖ
Jurbarko miškų urėdijos Kalvelių
girininkijos girininkė*

Švenčionių rajono mokyklose, kur veikia Švenčionių miškų urėdijos globojami jaunųjų miško bičiulių būreliai, prieš Kalėdas buvo organizuoti puokščių konkursai. Miškų urėdijos salėje surengtai parodai puokštes pateikė Švenčionių ir Švenčionių progimnazijos, Švenčionių Mindaugo gimnazija, Švenčionių socialinių paslaugų centras ir Švenčionių profesinio rengimo centras. Keletas puokščių papuošė miškininkų kabinetų, o 20 atrinktų puokščių kompozicijų gruodžio 21 d.

Svečiuose pas senelius ŠVENTOS kaime

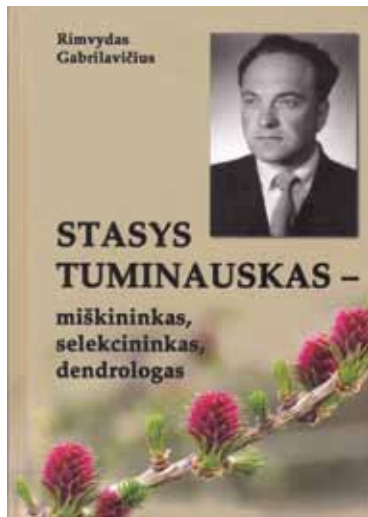
nuvežėme į Šventos senelių globos namams. Kartu vyko ir Švenčionių progimnazijos 18 moksleivių su mokytoja Oksana Gončarova. Moksleiviai džiaugėsi, kad jų darbelius noriai priėmė seneliai, su jais pabendraavo. Miškininkai padovanojo leidinių apie miškų urėdiją, saldumynų. Saldžių dovanėlių gavo ir puokščių autoriai. Pažadėjome pavasarį čia apsilankyti su inkilais.

Ona GYLIENĖ

Įamžintas miško selekcininko, dendrologo atminimas

Šiemet rudenį sukaks šimtas metų, kai gimė žinomas šalyje miško selekcininkas, dendrologas, gamtos tyrėjas, buvęs Alytaus miškų ūkio direktorius ir ilgametis LAMMC Miškų instituto mokslo darbuotojas Stasys Tuminauskas (1917 10 08 – 2010 09 10). Įamžinant šio iškilaus miškininko atminimą, Lietuvos miškininkų sąjungos lešomis pernai išleistas dr. Rimvydo Gabrilavičiaus parengtas 144 p. leidinys „Stasys Tuminauskas – miškininkas, selekcininkas, dendrologas“. Jame pateikti svarbesni šio miškininko, mokslininko, želdintojo biografijos akcentai; darbas pokario Alytaus miškų ūkyje ir nuo 1963 m. rudens iki pensijos Miškų institute; jo atlikti tyrimai; kolegų ir žmonos Marytės prisiminimai bei surinkta autorių straipsnių, rekomendacijų bibliografija lietuvių ir rusų kalbomis.

Stasys gyvenime ir veikloje vadovavosi credo: „Kas neišmoko stebėti miško grožio, kas nepamilo miško – tas niekuomet nebus geru miško šeimininku“. Jo pasišventimas miškui, dendrologijai, matyt, buvo prigimtinis – prosenelis, senelis ir tėvas dirbo Alytaus girininkijoje eiguoliais. Gyvenimo aplinkybių priverstas dukart įgyti aukštojo mokslo miškininko diplomą, Stasys taip pat 1948-1963 m. rūpinosi Alytaus krašto miškais, įkūrė medelyne

sumedėjusių svetimžemių augalų introdukcijos centrą, čia pradėtus introdukcijos, sekcijos tyrimus vėliau produktyviai tęsė Miškų institute, nesiekdamas karjeros, mokslinių laipsnių.

Gera žinodamas dekoratyvinius augalus, jų savybes, jis išradingai su kolegomis rengė ir teritorijų, parkų apželdinimo projektus.

Koks buvo Stasys Tuminauskas asmeniniame gyvenime, darbe, kuo domėjosi laisvalaikio, kaip bendravo su kolegomis, byloja leidinyje išspausdinti artimai su juo bendravusių amžininkų prisiminimai, parinktos archyvinės nuotraukos. Sunku patikėti, bet pasak paskutinės jo darbovietės vadovo, Stasys, jau būdamas per 80-ties metų, dar lipo į medžius skinti kankorėžių... Tad prigimtinė genetika nepašykštėjo jam ir sveikatos, ilgų gyvenimo metų...

Šio garbaus miškininko atminimui buvę kolegos 2014 m. rugsėjį pasodino vardinį ąžuolą Kėdainių krašte, „Neregėtos Lietuvos“ tūkstantmečio ąžuolyne, o šis leidinys bylos apie jo nuveiktus darbus šalies miškų labui.

Buvęs kuklus samam gyvenime žmogus išliks didis darbas miškininkų atminty.

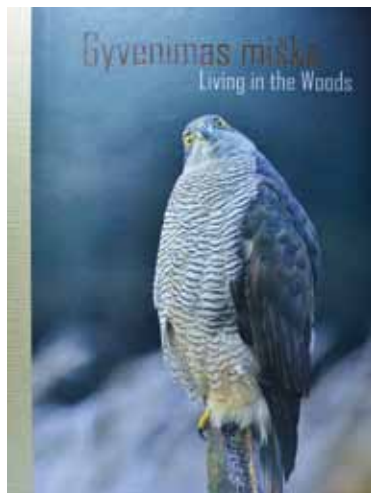
MG inf.

Į miško gyvenimą – žvilgsnis kitaip

Visada smagu atsiversti naują knygą – ypač tada, kai tema tau artima, kai iš knygos tikiesi gražių susitikimų. Man tokios knygos – apie gamtą ir gyvūnus, gamtos saugą, apie fotografiją.

Dabar dalinuosi nauju išpūdzium, nes tokią knygą atsiverčiau – tai Lietuvos miškininkų kūrybos rinktinė „Gyvenimas miške“: nuotraukos, poezija, pasakojimai apie gamtą. Pati miškininkų darbo prigimtis tokia – būti gamtoje, miškuose, bendrauti ne tik su panašiais į save, bet ir su gyvūnais, augalais. Toks betarpiškas buvimas ypatingoje „kūrybinėje laboratorijoje“ žmogų daro jautresnį, pastabesnį. O panoręs papasakoti apie tai, ką pats patyrė, jis turi telkti fotoaparata, plunksną, žodį. Niekas nesistebi, kad miškininkų tarpe yra daug fotografų, poetų, rašytojų, o ir neturintys tokių ambicijų gerai valdo žodį, jaučia spalvas, formas.

Šioje rinktinėje – 18 autorių darbai. Negalima ieškoti paralelių ir „sverti“, kiek kas savo „medaus“ įnešė. Jie išgryninti laiko, atrinkti ir pasiūlyti pačių autorių su neabejotina atsakomybe sau ir knygos varotojui. Žinoma, kepurę reikia nukelti prieš knygos sudarytojus Joną

Danauską ir Donaldą Andziulį, kurie sukūrė darnaus vaizdo ir teksto balanso pavyzdį, dailiai įpynė poezijos posmą.

Taigi, kas tie autoriai? Juos galime sutikti vilkinčius žalią miškininko rūbą. Tačiau kūryba gimsta visai. Štai puikiais savo esė visiems pažįstamas Jonas Barzdėnas dar kartą parodė savo puikų kūrybinį braižą, jam antrino Jurgita Bruniuvienė, Julius Adamonis, Bronislovas Ambrozas ir ...Adomo Kubiliaus eilės. Ko gero knygos sudarytojams buvo sunkiausia išrinkti nuotraukas, nes fotografuojančių gamtą ir šioje srityje jau nurėžusių savo linijas miškininkų yra daug. Tai, ką matome – gražiausia, jautriausia. Rimanto Nalivaikos, Jono Barzdėno, Bronislovo Ambrozo, Benjamino Sakalausko, Arvydo Stakės, Kęstučio Jarmalavičiaus, Lore-

tos Skirbutienės ir kitų nuotraukos tikrai papuoštų bet kurį leidinį. Gal taps tradicija, kad tokios knygos gali būti leidžiamos, jei ne periodiškai, tai nors kai kada, kad kūrybos dvasia pleventų, kad leistų ja džiaugtis ir kitiems?

Selemonas PALTANAVIČIUS

Jonas Grigaliūnas

1937 12 16 – 2017 01 10

Po sunkios ligos sausio 10 d. mirė buvęs ilgametis Lietuvos miškų instituto mokslo darbuotojas, habil. m. d. Jonas Grigaliūnas. Jis ėjo 80-uosius metus.

Jonas buvo kilęs iš Radviliškio rajono Šeduvos apylinkės Pakšteliškių kaimo, anksti netekęs tėvų, savarankiškai skynėsi kelią į gyvenimą. Baigęs Radviliškio vidurinę mokyklą, 1956 m. įstojo į LŽŪA Miškų ūkio fakultetą. Igięs miškų ūkio inžinieriaus diplomą, 1961 m. pradėjo dirbti Dubravos miškų tyrimo stoties Šilupio girininkijoje miško techniku, 1963-1964 m. – girininku. Tai buvo eksperimentinės miškininkystės, mokslo plėtos ir naujų idėjų miško ūkyje paieškų laikotarpis. Iš prigimties būdamas žingeidus ir išradingas, jaunas girininkas suprato, jog kvalifikuotas miškininko darbas reikalauja nuolatos tobulėti, gilinti profesines žinias.

Nuo 1964 m. Jonas Grigaliūnas atvertė naują profesinės karjeros puslapį, imdamasis mokslinės veiklos: įstojo į LŽŪA stacionarinę aspirantūrą, tyrė pušies jaunuolynų augimą ir našumą. Sėkmingai baigęs aspirantūrą, parengė ir 1968 m. apgynė žemės ūkio mokslų kandidato (daktaro) disertaciją „Dirbtinai įveistų pušies jaunuolynų taksacinės sandaros dėsningumų tyrimai ir jų taksacijos metodų tobulinimas Lietuvoje“.

1967-1968 m. jis dirbo Lietuvos miškotvarkoje, o nuo 1968 m. savo gyvenimą susiejo su moksliniais tyrimais Lietuvos miškų ūkio institute. Pradžioje dirbo vyresniuoju moksliniu bendradarbiu, 1974-1993 m. vadovavo Matematinėjų metodų laboratorijai, 1993-1994 m. paskirtas Miškų instituto direktoriaus pavaduotoju moksliniam darbui, vėliau – Miško resursų ir ekonomikos skyriaus vedėju. 1975 m. išrinktas Mokslinės tarybos, 1991 m. – Senato nariu.

Pagrindinė Jono Grigaliūno mokslinių tyrimų kryptis – įvairių medynų taksacinių rodiklių tarpusavio ryšių dėsningumai, jų modeliavimas, taikymas miškų inventorizacijos praktikoje, skaičiavimo mašinų taikymas, formuojant duomenų bazes, apdorojant mokslinių tyrimų duomenis, atliekant miškų apskaitas. Jis paskelbė daugiau kaip 80 mokslinių straipsnių, tęsė jaunystėje pradėtus pušynų augimo bei našumo tyrimus, sukūrė originalų medynų augimo intensyvumo įvertinimo metodą. Už darbą „Lietuvos pušynų augimo dinamika ir jos vertinimas“ jam 1998 m. suteiktas habilituoto mokslų daktaro laipsnis. Šio darbo pagrindu išleista monografija.

Prasidėjus Atgimimui, Jonas aktyviai įsitraukė į visuomeninę veiklą: tapo aktyviu Lietuvos persitvarkymo sąjūdžio dalyviu, metraštininku, 1991-1994 m. rinktas Kauno rajono savivaldybės tarybos nariu.

Be mokslinio darbo Jonas Grigaliūnas šalyje ir už jos ribų buvo žinomas kaip gyvosios gamtos, miško fotografas, aktyvus medžiotojas, nenuilstantis keliautojas, auksinių rankų meistras. Laisvalaikį jis nesiskirdavo su fotoaparatu: daug laiko skyrė gyvūnijos pasaulio stebėjimui, nepakartojamų vaizdų ar akimirkų gamtoje fik-

savimui. Nuo 1957 m. jį ypač domino gamtos peizažai ir paukščiai. Sąjūdžio metais fiksavo įdomiausius, reikšmingesnius įvykius, mitingų dalyvius, permainas. Fotografavo ir besikeičiančią žmonių gyvenimo aplinką, apleistas senas sodybas, kryžius, užmarštin nueinančias kitas vertybes.

Nuo 1962 m. svarbią vietą Jono gyvenime užėmė ir medžioklė, kur jis pasireiškė kaip kultūringas, pavyzdingas medžiotojas, savo išskirtiniu pavyzdžiu auklėjęs jaunuosius kolegas. Už medžioklės kultūros puoselėjimą ir propagavimą jam buvo suteikti Girionių medžiotojų klubo ir Kauno medžiotojų sąjungos Garbės medžiotojo vardai.

Joną traukė ir turistinės kelionės, noras pažinti tolimus kraštus, laukinę gamtą. Bet tarybiniais metais bet kokioms išvykoms į užsienį reikėjo gauti leidimą.

Lietuvai atgavus nepriklausomybę ir atsivėrus vartams į pasaulį, Jonas profesiniais tiksliais aplankė daugelį Europos šalių, o atostogų metu su grupe ištikimų bendražygių, nešinas sunkia turistine kuprine ir fotoaparatu, pabuvojo Europos ir Azijos taigoje, Užpoliarės tundroje, poliariniame Urale, Pietų Afrikos savanose, kopė į kalnus, savaitėmis gyveno ekstremaliai po Šiaurės kraštų žvaigždėtu dangumi, pasikliaudamas savo sveikata ir „laukinio“ keliautojo ištverme. Čia jis pasijusdavo laisvu pasaulio žmogumi, galinčiu veikti, ką nori, priklausomu tik nuo savęs ir kartu keliaujančių draugų bei kuprinės turinio. Pabuvojęs tokiose vietose, jis pasiilgdavo Lietuvos, namų, saviškių... Bet kitąmet vėl kraudavosi kuprinę...

Sukaupęs daug įdomios medžiagos, Jonas parengė ir išleido keletą fotoalbumų apie pakaušės gamtą, plėšriuosius sparnuočius, ūkininkavimą miškuose, lietuvių kovas už laisvę ir nepriklausomybę. Tai „Girioje prie marių“ (1978 m.), „Plėšrieji sparnuočiai“ (1989 m.), „Fotografavau Lietuvą“ (2014 m.), miškininkystės bei mokslo populiarinimo leidinys „Mūsų miškas“ (2002 m.), autobiografinė knyga „Ir aš gyvenau“ (2016 m.), taip pat publikavo straipsnius, kelionių įspūdžius, fotografijas „Mūsų giriose“. Kita tiek dar liko nepanaudota kompiuterinėse laikmenose...

Tad kolegą Joną geriausiai charakterizuoja jo pastovumas darbuose, pasiūrose, šeimoje, draugiškumas, kuklumas, tolerancija, išradingumas – nuo paprastų buitinių dalykų iki mokslinių darbų, nepasotinamas troškimas pažinti pasaulį, keliauti ir visa tai fiksuoti meninėse fotografijose.

Jonas su žmona Jūrate užaugino dukrą Ramintą ir sūnų Joną, auga ir keturi anūkai.

Šio iškilaus miškininko atminimas ilgam išliks pažinojusių, bendradarbių, bendražygių širdyse.

Reiškiame nuoširdžiausią užuojautą velionio žmonai Jūratei, dukrai Ramintai, sūnui Jonui, jų šeimoms –

Stepas Jakubauskas

1927 03 21 – 2017 01 10

Eidamas 90-uosius metus, šių metų sausio 10 d. mirė buvęs ilgametis Šakių miškų ūkio direktorius Stepas Jakubauskas, per 50 metų dirbęs įvairiomis pareigomis miškų sistemoje.

Stepas buvo kilęs iš Alytaus rajono Žadiškės kaimo, totorius. Baigęs 1946 m. Vilniaus miškų technikumą, 1946-1947 m. jis įsidarbino šiame technikume laborantu, 1948-1952 m. paskirtas Nemenčinės miškų ūkyje miško želdinimo inžinieriumi, 1950-1951 m. – vyriausiuoju miškininku. 1952 m. jį perkėlė į Jurbarko miškų ūkį, kur dirbo vyriausiuoju miškininku, 1953-1956 m. paskyrė miškų ūkio direktoriumi. Bet reiklus, pareigingas, nepartinis miškininkų vadovas neįtikio šio rajono valdžiai. Miškų ūkio ministras A. Matulionis perkėlė S. Jakubauską 1957 m. pradžioje įsteigto Šakių miškų ūkio direktoriumi.

Stepas buvo sumanus, kompetentingas, nelinkęs tuščiai kalbėti, kantriai išklausantis kitus vadovas, subūręs darnų, miškui atsidavusį kolektyvą. Vienas buvęs miškų ūkio darbuotojas yra taikliai pasakęs: „Jakubauskas miškų ūkį valdė savo tylėjimu“. Jis nemėgo mitinginių partinių susirinkimų, medžioklių, kur buvo aptariami įvairūs užkulisiniai reikalai, savo pašaukimą labiau matė praktinėje miškininkystėje, išvykose į miškus. Per du direktoriavimo dešimtmečius S. Jakubauskas ir su juo dirbę jauni miškininkai padėjo tvirtus pamatus, galima sakyti, plyname lauke kurtam Šakių miškų ūkiui, vėliau tapusiam miško pramonės ūkiu. Priemiestiniame Giedručių kaime iš kolūkio gautame apie 10 ha žemės sklype buvo pastatyti du administraciniai pastatai – pirmas medinis, vėliau, apie 1974 m. – mūrinis, kuriame ir dabar įsikūrusi miškų urėdija, užveistas didelis sodas, šalia jo kūrėsi miškininkų gyvenvietė. Pastatytos mūrinės girininkijų sodybos, daug dėmesio skirta miškų apsaugai, jų atkūrimui, našesnių medynų formavimui.

Šakių miško pramonės ūkiui tapus 1972 m. Kazlų Rūdos BMŪGS filialine įmone ir ūkinę veiklą, tiekimą, finansus ėmus koordinuoti centrinės įmonės administracijai, neišlaikė ir ramaus

būdo Stepo Jakubausko nervai – jis 1979 m. liepos 1 d. atsisakė vadovo pareigų ir pasiprašė skiriamas miško fondo inžinieriumi. Šiose pareigose tyliai, kantriai ir pareigingai dirbo iki 1997 m. pabaigos. Kolektyvui rekomendavęs, už indėlį kuriant Šakių miškų ūkį ir šio krašto miškų tvarkymą jam 1983 m. suteiktas nusipelnusio šalies miškininko garbės vardas.

Išleidęs gyvenimo šaknis Suvalkijos žemėje, Stepas su žmona Juzefa, dirbusia miškų ūkio buhalterė, gyveno žinybiniame bute, rūpinosi savomis atžalos – dviem sūnumis ir dukra, juos išleido į mokslus. Laisvalaikio mėgo sodininkauti, daržininkauti.

Su juo buvo lengva bendrauti, nes išliko paprastas, nuoširdus, mokantis išklausyti, patarti bendradarbis, kartu tvirtos valios ir kantrybės žmogus. Iš jo mokėsi profesinės ir gyvenimiškos patirties ne viena jaunų miškininkų karta.

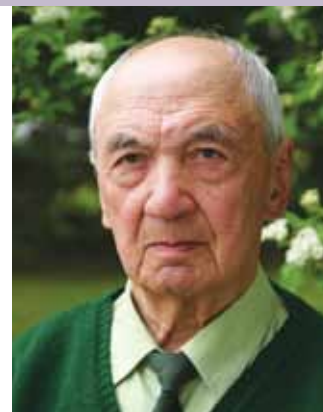
Prieš kelis metus, jau būdamas garbaus amžiaus, jis su žmona persikėlė gyventi į Vilnių, arčiau savo vaikų. Ir čia gyvendamas palaikė ryšius su buvusiais bendradarbiais, domėjosi dabartine miškininkų veikla, prenumeravo „Mūsų girias“.

Sausio 12-ąją, atvykusi Šakių miškų urėdijos darbuotojų ir veteranų delegacija, kartu su artimaisiais palydėjome buvusį vadovą, bendradarbį Stepą Jakubauską į paskutinąją kelionę – Vilniaus Liepynės kapines.

Išėjus amžinybėn, liko sodintais, puoselėtais miškais įkūnytas ilgametis Stepo triūsas, šviesus velionio atminimas kartu dirbusiųjų atmintyje.

Nuoširdžiai užjaučiame velionio žmoną Juzefą, sūnus Edmundą, Rimantą, dukrą Danutę, jų artimuosius –

Šakių miškų urėdijos kolektyvas ir buvę bendradarbiai

Laima Medžiūnaitė-Lukošaitienė

1947 12 27 – 2017 01 11

Sausio 11 d. po sunkios ligos mirė buvusi Šiaulių miškų urėdijos Vainagių girininkijos eigulė Laima Lukošaitienė.

Laima buvo kilusi iš Šiaulių rajono Kubelių kaimo. Baigusi 1968 m. Kauno miškų technikumą, 1968-1971 m. dirbo Kauno botanikos sode vyr. laborante. Vėlesnę darbinę veiklą ji susiejo su gimtine: 1973-1988 m. dirbo Šiaulių miškų ūkio Kurtuvėnų girininkijos vyresniąja technike miškininke, vėliau paskirta Bubių girin-

inkijos girininko padėjėja, nuo 2003 m. iki 2007 m. pabaigos – Vainagių girininkijos eigule.

Laima buvo sumani miškininkė, pareiginga darbuotoja, aktyvi Kurtuvėnų etnografinio ansamblio dainininkė ir šokėja.

Nuoširdžiai užjaučiame velionės artimuosius –

Šiaulių miškų urėdijos darbuotojai

Rasa Buožytė

1973 03 07 – 2017 01 06

*Nebegrįžta nei upės, nei laikas,-
Užmiršimo gelmė pasiims,
Po smiltelę mūs pėdas išskaidžius...*

Klastinga ir sunki liga šių metų sausio 6 d. nutraukė LAMMC Miškų instituto jaunos mokslininkės Rasos Buožytės gyvenimo gijas. Liko į gyvenimą neišleisti vaikai, gyvenimo svajonės, nebaigti ir dar nepradėti miško ekosistemų tyrimui moksliniai darbai.

Rasa buvo miesto vaikas: gimė Klaipėdoje, 1991 m. baigė Kauno „Žiburio“ vidurinę mokyklą. Bet ją nuo vaikystės traukė gamtos paslaptys, ypač augalijos įvairovė. Turbūt šis potraukis ir paskatino Rasą susieti studijas ir darbą su gamtos mokslais. 1991-1996 m. ji studijavo Vilniaus pedagoginio universiteto Gamtos mokslų fakultete, kur įgijo gamtos mokslų bakalauro kvalifikacinį laipsnį. Nuo 1996 m. dirbo Lietuvos miškų institute jaunesniąja mokslo darbuotoja. Buvo pareiginga, stropi, aktyviai dalyvavo mokslinėse ekspedicijose, vykdė miškų būklės stebėsenos darbus. Neatitrūkdama nuo pradėtų mokslinių tyrimų, Rasa neakivaizdiniu būdu kėlė kvalifikaciją: 1998 m. LŽŪU įgijo taikomosios ekologijos magistro kvalifikacinį laipsnį; 2000-2007 m. tęsė studijas Vytauto Didžiojo universiteto ir Miškų instituto Ekologijos ir aplinkotyros krypties doktorantūroje. Čia Rasa tyrė kompensuojamojo tręšimo miško kuro pelenais įtaką pušynų augalijos gausai ir rūšių sudėčiai, viena iš pirmųjų Lietuvoje atkreipė dėmesį į maisto medžiagomis neturtingų augaviečių derlingumo didėjimo ir eutrofikacijos procesus, kylančius dėl atmosferos teršalų iškritų didėjimo. Vadovaujant prof. habil. dr. R. Ozolinčiui, 2013 m. apgynė mokslų daktaro disertaciją „Medienos kuro pelenai ir azotas: diferencijuotas bei kompleksinis poveikis brukninių pušynų (vaccinio-pinetum) gyvajai dirvožemio dangai“. Toliau žinias tobulino stažuotėse Baltarusijoje, Lenkijoje bei GTC Botanikos institute. Pastarosios stažuotės metu Rasa tobulinosi mikologijos, briologijos bei lichenologijos kryptyse rūšių identifikavimo bei tyrimo duomenų matematinio-statistinio patikimumo įvertinimo klausimais.

Dėl skaudžios netekties nuoširdžiai užjaučiame velionės vyrą Renatą, dukterį Mortą, sūnų Joną ir visus artimuosius –

LAMMC Miškų instituto darbuotojai

*Mirus dukrai Dianai, išgyvenant skaudžią netektį,
nuoširdžiai užjaučiame Valstybinio miškotvarkos
instituto vyriausiąją buhalterę Nijolę Balčienę –*

Valstybinio miškotvarkos instituto darbuotojai

Jurbarko miškų urėdijoje:

FAUSTAS BAKYS, dirbęs miškų urėdu, šalių susitarimu nuo 2016 m. gruodžio 31 d. atleistas iš šių pareigų;

EDMUNDAS MAČIEŽA, g. 1970 m., baigęs 1993 m. LŽŪA Miškų fakultetą ir 2008 m. Kauno technologijos universitetą, kur įgijo viešojo administravimo magistro kvalifikacinį laipsnį, laimėjęs konkursą, nuo 2017 sausio 2 d. paskirtas miškų urėdu. Prieš tai dirbo šioje miškų urėdijoje vyriausiuoju miškininku;

MINDAUGAS GRYBAUSKAS, g. 1981 m., 2006 m. LŽŪU įgijęs miško ekonomikos magistro kvalifikacinį laipsnį, nuo 2017 m. sausio 6 d. paskirtas vyriausiuoju miškininku. Prieš tai dirbo šioje miškų urėdijoje medienos ruošos ir darbų saugos inžinieriumi;

ANTANAS SAMULIS, g. 1973 m., 2009 m. LŽŪU įgijęs miškininkystės bakalauro laipsnį, nuo 2017 m. sausio 6 d. paskirtas medienos ruošos ir darbų saugos inžinieriumi. Prieš tai dirbo šioje miškų urėdijoje Mantvilių girininkijos eiguliu.

Dubravos EM miškų urėdijoje:

KĘSTUTIS BACVINKA, dirbęs Vaišvydavo girininkijos girininku, išrinkus į LR Seimą, nuo lapkričio 11 d. atleistas iš girininko pareigų;

AIVARAS AUDĖJAITIS, dirbęs Vaišvydavo girininkijos girininko pavaduotoju, nuo lapkričio 14 d. paskirtas šios girininkijos girininku;

ERNOLDAS KREIVĖNAS, dirbęs Vaišvydavo girininkijos eiguliu, nuo lapkričio 14 d. paskirtas šios girininkijos girininko pavaduotoju;

ANTANAS BUKAUSKAS, dirbęs Šilėnų girininkijos eiguliu, nuo gruodžio 1 d. perkeltas eiguliu į Vaišvydavo girininkiją.

Alytaus miškų urėdijoje:

JONAS ARBAČIAUSKAS, dirbęs ekonomistu, nuo 2016 m. balandžio 29 d. šalių susitarimu atleistas iš šių pareigų;

KĘSTUTIS VIRŽBAUSKAS, dirbęs Punios girininkijos eiguliu ir profesionalios medžioklės plotų prižiūrėtoju, nuo 2016 m. balandžio 29 d. šalių susitarimu atleistas iš šių pareigų;

LINA KAZOČIŪNIENĖ, dirbusi medelyno meistre, nuo 2016 m. rugpjūčio 5 d. šalių susitarimu atleista iš šių pareigų;

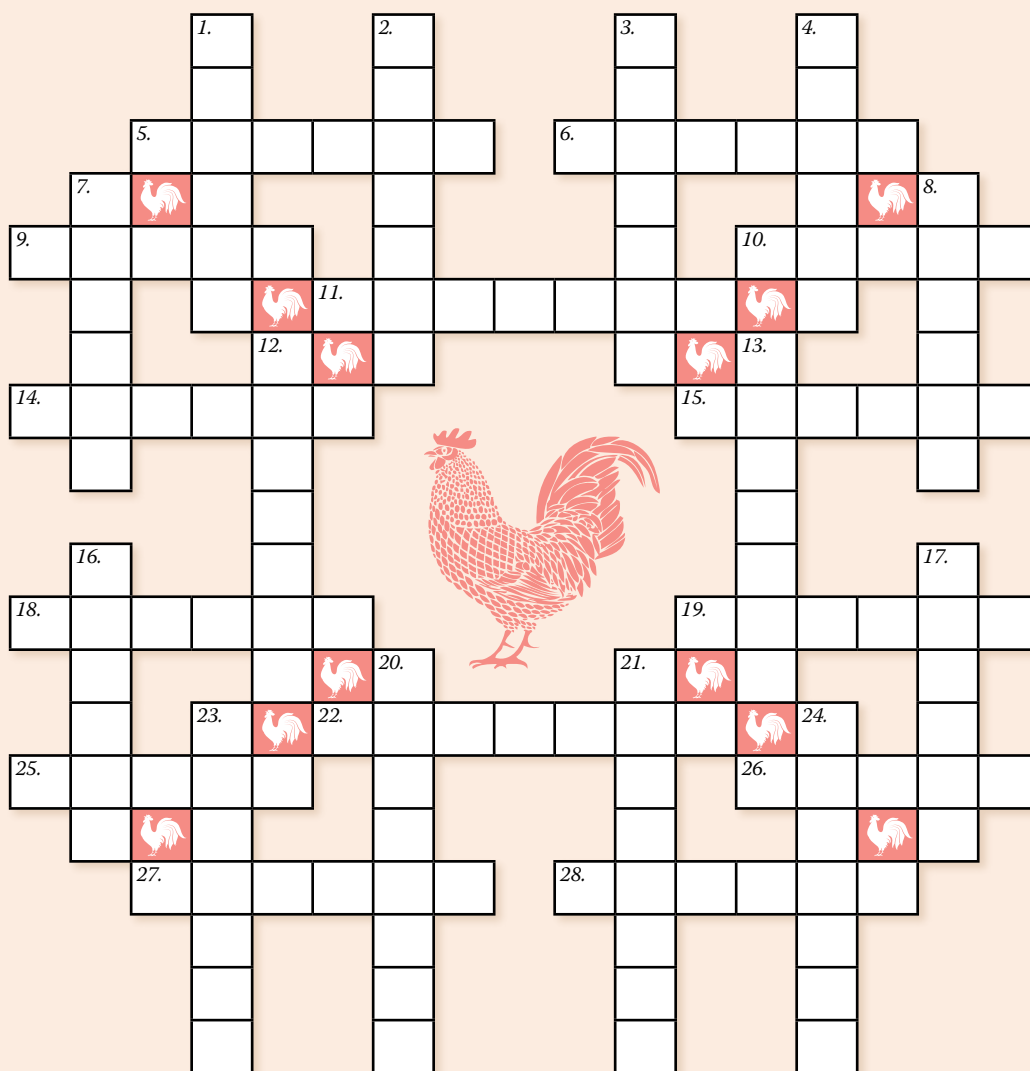
POVILAS VITKAUSKAS, dirbęs Sudvąjū girininkijos eiguliu, nuo 2016 m. gegužės 2 d. perkeltas Punios girininkijos eiguliu ir profesionalios medžioklės plotų prižiūrėtoju;

ASTA BEINARAVIČIŪTĖ nuo 2016 m. gegužės 2 d. paskirta Sudvąjū girininkijos eigule; prieš tai dirbo Dzirmiškių girininkijoje rekreacijos darbininke;

VITAS VIDEIKA nuo 2016 m. spalio 24 d. paskirtas medelyno meistras;

GINTARAS VISALGA nuo 2016 m. spalio 13 d. paskirtas vyriausiuoju inžinieriumi.

Sulaukus pusiaužiemio...

Vertikaliai:

1. Pirmasis metų mėnuo, kurio 25 dieną švenčiamas pusiaužiemis. **2.** Į Lietuvos Raudonąją knygą įrašytas karšulinių šeimos augalas, augantis drėgnose ir pelkėjančiose pievose, krūmuose, paupiuose. **3.** Tilvikinių šeimos varnėno dydžio paukštis ir bėgiojantis žmogus tuo pačiu pavadinimu. **4.** Šių metų simbolis – gyvūnas. **7.** Miškinio vieversio sinonimas. **8.** Daugialąstis aukštesnysis augalas, neturintis indų. **12.** Daugiametis, iki 30 cm aukščio, sporinis, visžalis augalas, indikatorinė kertinių miško buveinių rūšis. **13.** Cheminis radioaktyvusis elementas nedideliais kiekiais randamas urano ir torio rūdose. **16.** Lūpažiedžių šeimos nemalonaus kvapo augalas. **17.** Šaltas oras, žema temperatūra. **20.** Lelijinių šeimos augalas, kurio galvutės naudojamos kaip prieskoniai. **21.** Nardančioji antis juoda galva ir juodais sparnais, kurios skridimas sukelia zvimbiamą garsą. **23.** Tilvikinių šeimos paukštis, išvaizda labai panašus į perkūno oželį, tik apatinė kūno dalis daugiau išmarginta. **24.** Miškuose, parkuose, soduose gyvenantis paukštis, kurį nesunku pažinti iš baltų juostelių sparnuose ir giesmės, patino kakta juoda, viršugalvis ir sprandas pilkai mėlyni.

Horizontaliai:

5. Į Lietuvos Raudonąją knygą įrašyta nedidelė pelėdžiukė, gyvenanti spygliuočių, rečiau mišriuose miškuose. **6.** Graužikas paplitęs Pietų ir Centrinės Amerikos tropinėse srityse. **9.** Naujosios Zelandijos nacionalinis paukštis, kuris neturi sparnų ir uodegos. **10.** Lašišinių šeimos į seliavą panaši, bet už ją daug stambesnė žuvis, jos viršutinis žandasis išsikiša priekin. **11.** Lietuvos nacionalinis paukštis. **14.** Lietuvoje žiemojantis paukštis, kurio patino viršugalvis geltonas, dėmėtas, apdare vyrauja geltona spalva. **15.** Į Lietuvą retai užklystantis tilvikinių šeimos paukštis, kuriam būdingas juodai baltas galvos, kaklo ir krūtinės margumas. **18.** Duriamasis ginklas, iešmas ar smailus pagaliukas, kartelė. **19.** Periodiška žmogaus ir aukštesnės organizacijos gyvūnų sąlyginės ramybės būseną, kurios metu organizmas, iš dalies praradęs kontaktą su aplinka. **22.** Kriaušlapinių šeimos samanose augantis nedidelis augalas palyginti dideliu nusvirusiu žiedu. **25.** Visžalis krūmas, natūraliomis sąlygomis užaugantis iki 5 m aukščio, senovėje ji buvo laikoma vaisingumo simboliu. **26.** „Einantis“ paukštis. **27.** Topografinis brėžinys, kuriame sutartiniais ženklais plokštumoje pagal tam tikrą mastelį atvaizduota Žemės paviršiaus dalis, statinys ar iš anksto parengiama priemonė veikalui, straipsniui rašyti, prakalbai sakyti. **28.** Dažniausias vanaginių būrio paukštis, paplitęs visame krašte.

Su 30-uju gimtadieniu

Vasario 6 d. šią sukaktį pažymintį Radvi-
lišio miškų urėdijos Šeduvos girininkijos
girininko pavaduotoją DARIŲ URBAITĮ,
13 d. – Rokiškio miškų urėdijos medkirtį
ARTŪRĄ KUČINSKĄ, 20 d. – Valstybi-
nės miškotvarkos tarnybos Miškų kadastro
skyriaus vyresnįjį specialistą MINDAUGĄ
ARAMINĄ.

Su 40-uju gimtadieniu

Vasario 3 d. šią sukaktį pažymintį Tytuvėnų
miškų urėdijos pagalbinį darbininką ARŪ-
NĄ STULPINĄ, 5 d. – Valstybinės miškot-
varkos tarnybos Miškų kadastro skyriaus
vyriausiąjį specialistą AUDRIŲ JUODĮ, 9 d. –
KMAI kolegijos Hidrotechninės statybos
katedros lektorių EVALDĄ GRYBAUSKĄ,
13 d. – Telšių miškų urėdijos medienos
ruošos, prekybos ir techninio padalinio
medienvežio vairuotoją DARIŲ IGNOTĄ,
14 d. – Šiaulių miškų urėdijos Rėkyvos gi-
rininkijos girininko pavaduotoją RIČARDĄ
DOVYDAITĮ, 18 d. – Mažeikių miškų urė-
dijos Žerkščių medelyno traktorininką ED-
VARDĄ ŠUKĮ, 28 d. – Valstybinės miškų
tarnybos Miškotvarkos skyriaus vyriausiąjį
specialistą MARIŲ LANKININKĄ.

Su 50-uju gimtadieniu

Vasario 1 d. šią sukaktį pažymintį Šiaulių
miškų urėdijos Šiaulių girininkijos girinin-
ką VALDĄ NAUSUTĮ, 8 d. – Kupiškio miškų
urėdijos medienos ruošos, prekybos ir
techninio padalinio medvežės operatorių
ROMANĄ JAGMINĄ, 11 d. – ASU MEF
Miško biologijos ir miškininkystės instituto
doktorantą PETRĄ ADEIKĮ, 12 d. – Dubra-
vos EMM urėdijos Šilėnų girininkijos miško
darbininkę REGINĄ LITVINOVIČIENĘ,
16 d. – Kazlų Rūdos mokomosios miškų urė-

dijos vyriausiąjį buhalterį AUDRIŲ BUM-
BULĮ, 19 d. – Ukmergės miškų urėdijos
Šešuolėlių girininkijos girininką GINTAU-
TĄ LUČIŪNĄ, Trakų miškų urėdijos
Rūdiškių medienos ruošos, prekybos ir
techninio padalinio autoelektriką-šaltkalvį
MARJANĄ KOZLOVSKĮ, 20 d. – Prienų
miškų urėdijos Birštono girininkijos miško
darbininkę BIRUTĘ KAZLAUSKIENĘ, 23 d. –
Telšių miškų urėdijos Ubiškės girininkijos
girininko pavaduotoją PETRĄ MAŽEIKĄ,
28 d. – Prienų miškų urėdijos prekybos
vadybininką VAIDENĮ BURINSKĄ.

Su 60-uju gimtadieniu

Vasario 1 d. šią sukaktį pažymintį Kuršė-
nų miškų urėdijos Pažiūžmėlių girininki-
jos eigulę GENOVAITĘ MOCKEVIČIENĘ,
2 d. – Švenčionių miškų urėdijos medie-
nos ruošos, prekybos ir techninio padalinio
dispečerę JANINĄ KAMINSKIENĘ, 4 d. –
Tauragės miškų urėdijos medienos ruošos,
prekybos ir techninio padalinio kelių ir karje-
ro darbų prižiūrėtoją SIGITĄ LAURINSKĄ,
6 d. – LAMMC Miškų instituto Miško
išteklų, ekonomikos ir politikos skyriaus
inžinierę ANGELE GUSTAINIENĘ, 8 d. –
Jurbarko miškų urėdijos Globių girininki-
jos girininką JUZEFA JURKEVIČIŲ, Kazlų
Rūdos mokomosios miškų urėdijos person-
alo inspektore DALIĄ PETRAVIČIENĘ,
9 d. – ASU MEF Miškotvarkos ir medien-
otyros instituto docentą dr. ALMANTĄ
KLIUČIŲ, 14 d. – Ukmergės miškų urėdi-
jos buhalterę LIUBOVĘ LINOVSKAJĄ, Bir-
žų miškų urėdijos medienos ruošos, pre-
kybos ir techninio padalinio meistrę ONĄ
DAUBARIENĘ, 17 d. – Jurbarko miškų
urėdijos Smalininkų girininkijos girininko
pavaduotoją ALGIRDĄ PIENIUTĄ, 19 d. –
Panevėžio miškų urėdijos veterinarijos

gydytoją ALGIMANTĄ LŪŽĄ, 28 d. –
Vilniaus miškų urėdijos Mickūnų medienos
ruošos, prekybos ir techninio padalinio au-
tomobilio vairuotoją GENADIJ POTKIN.

Vasario 8 d. sukanka 65-eri buvu-
siam Biržų miškų urėdijos Kriklinių gi-
rininkijos girininko pavaduotojui POVILUI
VAITEKŪNUI, 18 d. – buvusiam Dubra-
vos EMM urėdijos medelyno darbuotojui
RIMVYDUI KAREIVAI, 29 d. – buvusiai
Rokiškio miškų urėdijos medienos ruošos,
prekybos ir techninio padalinio dispečerei
VIDAI ANTONOVAI.

Sausio 4 d. sukako 65-eri ASU Miško
biologijos ir miškininkystės instituto profe-
soriui PETRUI RUPŠIUI.

Su 70-uju gimtadieniu

Vasario 2 d. šią sukaktį pažymintį buvu-
sį ilgametį Veisiejų miškų urėdijos me-
dienos išvežimo baro viršininką BRONIŲ
ŽIBUDĄ.

Su 80-uju gimtadieniu

Vasario 3 d. šią sukaktį pažymintį buvusį il-
gametį Anykščių miškų urėdijos Mikierių
girininkijos eigulį ANTANĄ SABALĮ, 6 d. –
buvusį ilgametį Kretingos miškų urėdi-
jos medienos ruošos inžinierių VYTAUTĄ
POVILĄ BRUŽĄ, 22 d. – buvusį ilgametį
Veisiejų miškų urėdijos Krosnos girininki-
jos girininką KAZIMIERĄ ŠATĄ.

Su 90-uju gimtadieniu

Vasario 1 d. šią sukaktį pažymintį buvusį il-
gametį ASU (LŽŪA) Augalų apsaugos kat-
edros docentą, miškininką, dr. LIONGINĄ
ŽUKLĮ.

Kryžiažodžio „Baigiasi metai...“, išspausdinto 2016 m. 12 nr., atsakymai**Vertikaliai:**

1. Polemika. 2. Svita. 3. Kudaba 4. Įdaras. 5. Indas. 6. Darvinas. 10. Kelmas. 13. Karalienė. 14. Generolas. 16. Kočėlas. 17. Idilija. 22. Knaipė. 23. Laivynas. 25. Galerija. 28. Taktas. 29. Kvapas. 30. Klasė. 32. Saira.

Horizontaliai:

7. Konvojus. 8. Adventas. 9. Lenta. 11. Salvė. 12. Abo-
nentas. 15. Ikaras. 18. Pelnas. 19. Komanda. 20. Slidės.
21. Plėtra. 24. Jaunoji. 26. Rageną. 27. Raktas. 31. Lapa-
plovė. 33. Gysla. 34. Gairė. 35. Samsonas. 36. Baterija.

ATEINA RAUDONAS GAIDYS

Kryžiažodžio „Sulaukus pusiaužiemio...“ atsakymus (visus žo-
džius) iki vasario 15 d. siųskite adresu VŠĮ „Mūsų girios“, Vytenio g.
50-312, 03229 Vilnius arba el. paštu info@musu-girios.lt, nurody-
dami savo vardą ir pavardę.

Burtų keliu nustatyto nugalėtojo laukia UAB „MMC Forest“
įsteigtas prizas – genėjimo pjūklas BAHCO 349.

Už kryžiažodžio „Baigiasi metai...“, išspausdinto
2016 m. 12 nr., teisingą atsakymą įsteigtą prizą
– metinę žurnalo „Mūsų girios“ prenumeratą
laimėjo Laimonas Marijauskas
Dėl prizo kreipkitės
el. paštu info@musu-girios.lt
arba tel. 8 687 10616.

Loterijoje dėl prizo negali dalyvauti redakcijos
darbuotojai ir jų šeimų nariai.

Vasario pūgos vasarą atneša

JONO IGARIO nuotrauka

Nuo 1582 m. (pagal Grigaliaus kalendorių) tik 13 kartų pasitaikė, kad vasaris turėjo 5 sekmadienius. Paskutinįkart – 2004 m. sausio ir vasario sandūra – archaiškųjų lietuviškų Mėnulio naujųjų metų riba. Mįslingas vasario vardas. Tvoros braška, speigas beržų, drebulių žievę plėšo. Pelėdų, genių snapus šarma dabina, lydekas, ešerius ežeruose dusina. Normaliau būtų, jei jį speiginiu ar pustytoju vadintume, bet sakome – vasaris. Pagal prof. P. Skardžių: „Tuo metu, baigiantis žiemai ar jau pavasariui esant, ima šiltesni vasariai vėjai pūsti“. Vasaros dvelksmą pajunta zylės, sniegenos, nuo ikrų sustambėja ešerienės, lydekos. Baltijos vėjas atgena stintas, plekšnes. Kitos tautos neturi liaudiško vasario mėnesio pavadinimo. Jų vasaris – romėniškos kilmės: februaris – „švarinantis, išperkantis kalnę“. Romėnai švėsdavo apsišvarinimo šventę, ją vadino Februa. Senieji lietuviški vasario vardai yra: ragučio pridėtinis, barsukinis, veršinis, žvirbliakojis, ežerinis, avižėlės.

Horoskopai lietuviškai. Profesorė, žolininkė E. Šimkūnaitė buvo sudariusi lietuvišką horoskopą pagal augalų ir gyvūnų vardus. Ji vasarį vadino eglės – šerno mėnesiu. Amžinai žalias, dosnus medis, maitinantis voveres, genius, kryžiasnapius, savo uoksuose pelėdas, meletas, žalvarnius priglaudžiantis. Vasario 3-ioji būdavo minima eglės diena, bažnyčiose šventindavo eglėšakius. Liaudyje eglė – liūdesio, vargo medis. Jos paunksmėje meldavosi, prašydavo sveikatos. Eglės mėnesį gimusių bėdos neaplenkia. Laikytis jos laikosi, bet

vėjai dažnai jas išverčia. Eglinukai – nepikti, geranoriški, bet patys ašarą neretai nubraukia. Jei poron du tokie sueina: nei jiems, nei vaikams linksmo gyvenimo nebus.

Gamta. Vasarį sodybose, galukaimių krūmuose vis dažniau matome gimtinei ištikimus sparnuočius. Ant šieno pabirom dengto keliuko čirškauja žvirbliai, ant tvoros šarka tarška baršką į visas puses. Bene dažniausios viešnios sodybose – zylės. Žaliašvarkės didžiosios, dar lašinukėmis vadinamos, mėlynosios zylės – gražuolės. Senam sode, kur zylutės, ten ir kukučiai. Arti sodybų ir genį daktarą sutiksi. Žmonės sako, kad paukštuko pabeldimas snapeliu į langą – gera žinia.

Baigiasi vilkų karaliavimo metas. Grabnyčių (vasario 2 d.) išvakarėse jie dūksta, „vargonuoja“, siaučia per kaimus, siurpina žmones jau paskutinį kartą. Seni medžiotojai mena, kad naktimis Labanoro girioje prabėgdavo 15-20 vilkų gaujos. Šėlimas – lyg preliudija jų rūjai. Vilkų „vestuvės“ nuo seno garsios savo dainomis (stūgavimais) bei kovomis. Šių girios žvėrių rujos prasideda vasarį, pažymėtą Perkūno ženklu. Tą pat dieną minima Gramnyčia (pirmoji iš devynių prosenoviškų Perkūno paminėjimo dienų). Ši diena krikščionybėje tapatinama su Kristaus paaukojimo diena ir vadinama Grabnyčiomis. Ir dabar tikima, kad tądien pašventintos graudulinės žvakės apsaugo nuo žaibo kirčių, o miškakirčius nuo... vilko dantų.

J. Trinkūnas rašė, kad Perkūnas – aktyvumo galių dievas, palaiko tvarką ir teisingumą žemėje. Perkūnas siekia harmonijos ir kovoja su chaosu. Būtent jis pavasarį griauštiniu ir lietumi pažadina Žemę, pašventina žmogų, skatina žmogaus ir Žemės vaisingumą ir gyvybingumą. Norintiems daugiau sužinoti apie Perkūno pagerbimo papročius Švenčionių krašte, reikėtų paskaityti A. Karmono knygą „Istorijos mįslės“.

Lietuviai nuo seno myli šalia gyvenančius sparnuočius. Labiausiai pavasarį laukiamas viversys. Tai pirmasis žemės pasiilgusio plūgo lydėtojas, tuo pačiu ir pirmasis būsimos soties ženklas. Vasario 24-ąją minima Vieversio diena. Kai

kur ji – Motiejaus diena. Merginos šią dieną plaukų nešukuodavo, žasų plunksnų neplėšydavo, kuodelio neverpdavo, nes vištos vasarą darželius iškapstys. Mergina be darželio, tas pats, kaip ir namai be piršlelio. Bernai pančių nevydavo, arklių nešukuodavo, nes jei taip darysi, paukščiai lizdų laukuose, soduose nesuks, kirmėlės užpuls, rugiai rugiagėlėmis mėlynuos. Negalima ir miltų sijoti, pelų vėtyti – amarai pasėlius, gyvulius vabalai užpuls. Vaikai, bobulių pamokyti, dainuodavo: „Vieversėli, mažutėli, stulpu žemėn, kuodu žemėn smik. Smuikeliu grok, ant dirvono šok. Sidabro varpeliu tilindžiuok“. Mažyliams liepdavo apibėgti 2 kartus apie pirkią, nudumti į kaimo ar lauko galą. Tai garantuodavo, kad vaikas visus metus bus greitas ir linksmas kaip vyturis.

Idomiausia šventė – Užgavėnės. Jos neturi pastovios datos, bet dažniausiai būna tarp vasario 9 d. ir kovo 8 d. (šiomet vasario 28 d.). Šia švente pasveikinamas gamtos pabudimas. Svarbiausias žiemos išlydėjimo veiksmas – pasivažinėjimai rogėmis. Kuo ilgiau važinėsi, tuo geresni bus metai: storesni linai, skalsesnės avižos, stipresni arkliai. Salake (Zarasų r.) prie Luodžio ežero prisimenama, kad važinėti rogėmis buvo uždraudęs kunigas Kelpšius. Aukštaičiai per Užgavėnės voliojosi sniege. Tai lėmė derlingus, žuvingus metus: linai mariomis kils, visi kalnai ir paežerės nuo drobių bus baltos, vasarojaus lietus nesusmerks. Gyvenime, ypač jauniems, gerai klosis. Meilė pinavijom žydės, o mergom jaunystė užančiuose netilps. Augs stambiakrūtės būsimos motinos. Vaikai imdavo mažesnes roges ir užsitempdavo jas ant kluono kupros paties šelmenio (kluonų stogai leisdavosi lig žemės). Važinėdavo ir šaukdavo: „Arkliams avižų, vaikams bandelių, karveliams grikių, bernams pupų, mergoms žirnių“. Taip jie kartu su suaugusiais mokėsi burti gerus metus, šaukti pavasarį. Gal mes Lietuvoje per visas politines batalijas jau ir nebeapstebime šiltų dienų pranašų, bet pabandykime nors minutėlei sustoti, pamatyti, išgirsti ir dalyvauti tame atbudime.

Dalia SAVICKAITĖ

GERIAUSIAS MEDKIRČIO DRAUGAS

PONSSE

PONSSE SCORPION

Pramonės g. 8A/28,
LT-91100 Klaipėda

Malavėnų g. 1,
LT-81494 Ginkūnų k.,
Šiaulių r.

Kniaudiškių g. 149,
LT-37374 Panevėžys

Verslo g. 9, Kumpių k.,
LT-54311 Kauno r.

Molėtų g. 13,
LT-14262 Didžiosios Riešės k.,
Vilniaus r.

 KONEKESKO
oficialus PONSSE atstovas Lietuvoje

Miško technikos pardavimas: tel. 8 610 27218
Servisas: tel. 8 700 55100
Atsarginės dalys: tel. 8 614 03734

www.ponsse.com

SUTEIK SAVO HUSQVARNA SPARNUS.

PRISTATOME NAUJĄJĄ HUSQVARNA **X-CUT** GRANDINĘ

OPTIMALUS PJOVIMO KAMPAS

Pjovimo narelį pjaunamosios dalies galandinimo kampas užtikrina, kad pjovimo kokybė bus labai gera. Didelio grandinės greičio dėka, galėsite supjauti daugiau.

ILGALAIKIS AŠTRUMAS

Narelį pjovimo kampas savo aštrumą išlaiko ilgiau, todėl grandinę galasti reikės rečiau.

PADENGTA CHROMU

Grandinės pjaunančiosios dalies plieniniai elementai padengti chromu, kurio dėka grandinė tampa ilgaamžiškesnė.

MAŽAI IŠSITEMPIA

Grandinė sukurta taip, kad kuo mažiau išsitemptų, po pirmojo pjovimo, todėl mažėja apkrova juostai, grandinei ir žvaigždutei, bei pailgėja grandinės tarnavimo laikas.

OPTIMALUS GRŪDINIMAS

Kiekvienas grandinės elementas yra grūdinamas atskirai, juos sudėjus kartu yra sukuriamas ilgaamžė grandinė.

IŠSKIRTINIS TEPIMAS

Tik gerai tepama grandinė mažina trintį ir dėvėjimąsi, todėl tarnauja žymiai ilgiau.